

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Vad skall riksdagen säga om oss i år?

morgonbris

Nummer 1-2
Pris 35 öre

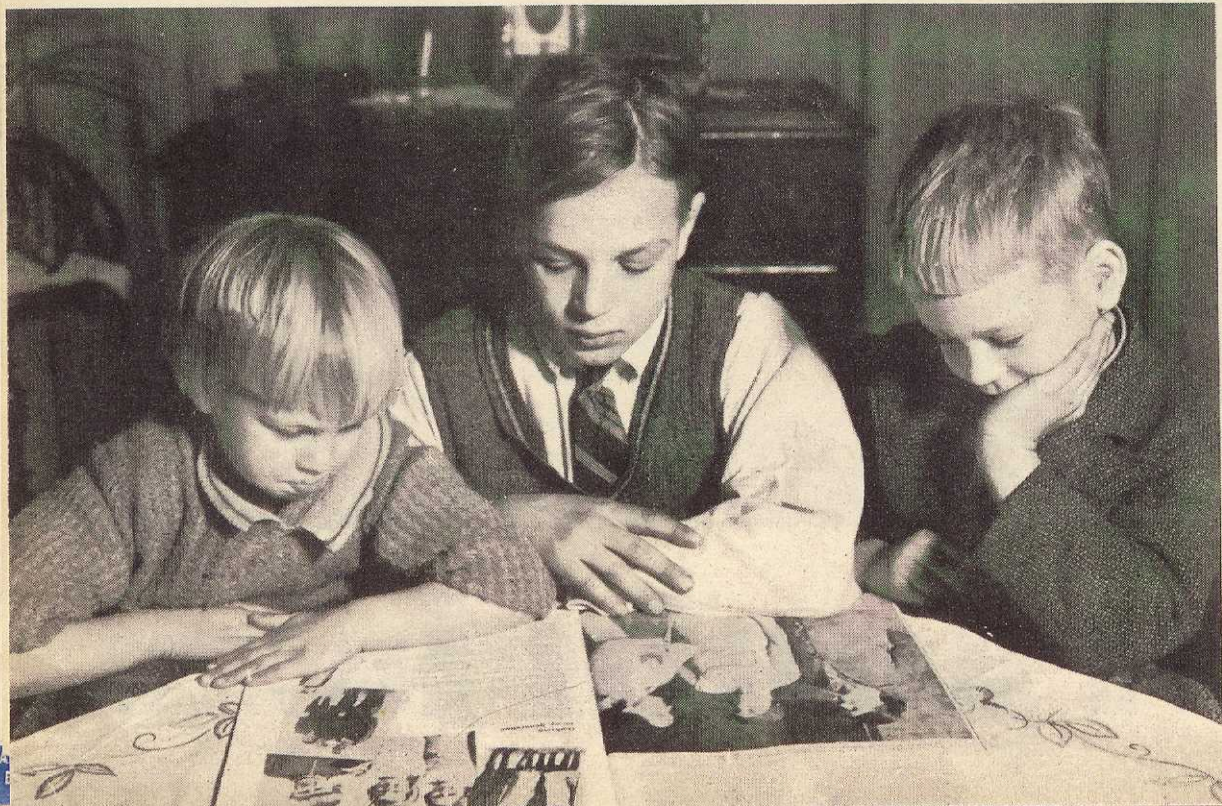

ÄR DET NÅGON SOM TVIVLAR

på att Morgonbris är arbetarkvinnornas, arbetarmödrarnas egen tidning efter läsningen av de öden, som dessa våra trogna vänner här rullar upp för oss? I Skånes statarstugor, i Norrbottens skogsarbetarhem, i Värmland, Dalarna, ja runt hela landet hälsas Morgonbris som en välkommen gäst. Inte ens en barnskara på tio, som den duktiga mamman på bilden har klarat fram på egen hand efter mannens död, har hindrat henne att följa med vad som händer och sker, och genom sin tidning stärka sina sociala och politiska intressen.

MORGONBRIS STUDIEMATERIAL I SKOLORNA

Bohuslänsnumret med sina klara sanna bilder från stenriket har fått tjänstgöra vid geografiundervisningen i en del skolor. Från ett lärarinneseminarium rapporteras dessutom att lärarna rekommendera Morgonbris som studiematerial när det gäller bostadsfrågan etc.

N:r 1-2 + Årgång 32 morgonbris

■
TIDNING FÖR
Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTOR o. ANSVARIG UTGIVARE:
Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

■
REDAKTION och EXPEDITION
Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM
Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO
N:r 50196.

■
PRENUMERATIONSPRIS:
Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre.
Prenumeration kan ske på posten.

■
ANNONSPRIS:
Före och i text 60 öre per mm.
Efter text 50 " " "
Sista sidan (offsettryck): 1/4 sida kr. 550:—.
Innersida kr. 475:—, 1/2 sida kr. 250:—.
1/4 sida kr. 125:—

Något att beakta för kvinnan, som vill vara med sin tid.

Då vi nu påbörja en serie annonser i "Morgonbris", avse vi att fästa läsekretsens uppmärksamhet på vidstående varumärke, vilket vi bedja Eder särskilt lägga på minnet, då det säkert kommer att bliva av stor betydelse för Eder.

Ret-Cé-märket användes för tyger, klänningar, blusar och kjolar och symboliserar det verkligt moderna till för alla överkomliga priser.

Vårt företag är ett av landets äldsta och ledande i manufakturbranschen, utökat med modern konfektionsfabrik för klänningar, blusar och kjolar.

Våra modeidéer komma alltid direkt från något modecentrum, vanligtvis Paris, Wien eller Berlin. Tygerna fabriceras i regel på någon av de förnämliga svenska fabrikerna, speciellt för vår räkning och säljas till de förnämsta affärerna eller konfektioneras å vår egen syfabrik. Dessa våra specialkvalitéer äro genom lagligen registrerade namn skyddade för plagiering. Vi arbeta endast med gedigna, moderna kvalitéer och utföra alla sydda plagg med största omsorg.

Genom det system vi uppbyggt hava vi nått det mål vi uppställt, det modernaste i förening med prisbillighet. De första nyheterna vid övergången till vårsäsongen bliva **Edelmusslin**, en nära nog skrynkelfri vara med mjukt fall i vackra färger och senaste Parisermönster samt **Rubinmusslin** en alldeles ny kvalité, liknande tungt råsidan, även i senaste Parisermönster, men trots detta billigare än yllemusslin.

Dessa varor utsändas i februari och komma att finnas i de flesta välsorterade manufakturaffärer i Sverige. Fråga Eder tygleverantör efter Edelmusslin och Rubinmusslin, har han dem ej, var god underätta oss därom. Postportot betalas av oss.

Till sommarnyheterna i såväl tyger som färdiga klänningar, blusar och kjolar bedja vi få återkomma i ett senare nummer.

RUBENSON & CO. A-B

Manufakturvaror en gros och Damkonfektionsfabrik

STOCKHOLM 2

Välj

med omsorg utrustningen
för BARNHEMMEN, för
SJUKHUSEN, för SKOL-
MATSALARNA, för
MJÖLKBARERNA.

Rörstrands och Lidköpings
porslin erbjuder de rikaste
möjligheter för en god kva-
lité till förmånliga priser:
fältspatäcna och granit-
porslin i elfenbensfärgat
och vitt såväl odecorerat
som med en effektfull mo-
nogramdecor.

Offerter och prover
omgående på be-
gäran.

A-B RÖRSTRANDS PORSLINSFABRI

GÖTEBORG

Försälningsskontor: TORSGATAN 31 STOCKHOLM

Musse Pigg

Ny barnservis.

Pris kr. 2:60 för 3 delar.

Lek

Barnservis.

Pris kr. 1:10 för 3 delar.

Även i storbarnkammaren och hemma hos mamma bör ungherrskapet vänjas vid vardagstrevnaden i ett glatt och tilltalande måltidsbord.

Rörstrand

KER LIDKÖPINGS PORSLINSFABRIK

Försäljningskontor: TORSGATAN 31, STOCKHOLM

LIDKÖPING

ALBYL

hjälper!

Vid reumatism, influensa, ischias samt vid förkylningar och huvudvärk är Albyl vad Ni behöver. Lindrar omedelbart de mest envisa smärtor. Ha därför alltid Albyl hemma och tag med dem på resan. Trevligt förpackade i bleckaskar om 50 tabletter till ett pris av kr. 1:50 pr ask. — Fås på alla apotek.

Framställda under kontroll av professor i medicinsk och fysiologisk kemi vid Lunds universitet Med. doktor Erik M. P. Widmark.

AKTIEBOLAGET LEO HÄLSINGBORG

Ett paket räcker till
20 grötportioner —
3 öre portion

Pelle och Lisa ha blivit riktiga "storätare" sedan mamma skaffade hem ett paket "VASAFLINGAN" — de nya risflingorna. Tänk så lätt det går att tillreda dem — på 4—5 minuter äro de färdigkokta. Skulle Ni händelsevis försumma att efter de erforderliga 5 minuterna lyfta av kastrullen, så inverkar ej detta på koket — gröten blir bra ändå. Det är det som är det fina med "VASAFLINGORNA".

VASAFLINGAN

sparar tid och kostnader.

★

A.-B. UPSALA VALSKVARN, UPSALA.

VÅRA VAGGVISOR

Det skymmer. Regnet piskar rutorna och havet inne bland öarna är grått och tungt. Staffan bäddar en säng åt katten. Först en mjuk matta och sedan en tjock filt. Kisse spinner. Skuggorna bli djupare och Staffan sjunger:

Vyssa, vyssan, lullan lej.

Snart så får du fiskar.

Snart får du fisk,

snart får du fisk,

kanske redan i morgon.

Sov nu lilla mirrebarn,

Sov nu sött på mattan.

Melodin är den vanliga: Ro, ro till Fiskeskär. Tonfallen kan inte beskrivas. Kissekatten somnar så tryggt som han aldrig gjort förr i sitt slarviga liv.

"Var fick du den visan ifrån Staffan?"

"Den hittade jag på åt katten."

Hans stämman bibehåller ännu samma tonfall. Den lilla mannen går tyst fram till sin säng. Tänder ett ljus. Klär av sig och kryper ner i sin bädd. Han lägger sig på rygg med händerna under nacken och tänker. Snart sover han. Jag vill inte påstå att det var detta som fick mej att ge ut den samling vaggvisor som nyss är utkommen. Men det stärkte min uppfattning om visans utomordentliga betydelse för vårt inre liv. Dagligen har jag sett och ser dess verkningar på små och stora. Vaggvisan ger jag ändå ett försteg framför andra visor. Det lugn och den stillhet den sprider smyger som en värme icke endast över den som är liten och kanske har svårt för att sova utan även inom den som nynnar den.

Vaggvisan innehåller allt och ingenting. Med osviklig säkerhet omtolkar den verkligheten så att allt det stora, och skrämmande försvinner. Tecknar den på ett smeksamt lekfullt sätt.

Ro, ro liten sa räven.

Har du sett nån liten gosse 'mä vägen?

ja, ja men,

såg ja den,

han red på en so,

allt över en bro

och höll i båda ör'na.

Melodierna smyger sig till orden nyanserande och förtonande på ett sätt som det talade ordet aldrig förmår. Det är melodin som skapar denna obeskrivliga stillhet i sinnet. Stämman som sjunger kan vara trött och sliten, oskön, men det betyder ingenting. Vi-

san träder i den lilles tjänst och det är som med en gammal tjänarinna, hon kan vara gammal och ful men detta är icke något hinder för att icke den som är liten skall kunna ge henne hela sin rika omedelbara kärlek och tillgivenhet. Här är det icke någonting som han behöver förstå eller som han icke begriper, som förhållandet är med alla dessa kvällsböner som varit barn till en plåga och en källa till tvivel och ofta till dålig sömn. Kvällsbönen får barnet att tvivla på sömnen på samma sätt som himmel och helvete fått oss att grubbla, det är tvivla, på livet och döden. Döden och sömnen äro varandra icke så olika som vi kanske tror. När Nils Anderson sitter i ett gammalt kök i Risa by i Mora och hör Finn-Karin, gammal och sjuk sjunga sin svanesång:

Jag haver en gång varit ung

nu är jag gammal vorden.

Min kropp sig böjer trött och tung till allas moder jorden.

Och själen längtar till det land

där herden på en fredad strand

församlar spridda hjorden,

är det som om den lilla vaggviselåten växt ut till en mäktig koral, till en livets sista helgmålsringning.

En ensam dalkulla med ädelt ansikte, djupa tankar och forskande ögon berättade sitt livs historia med tanken fästad på en halvt bortglömd vaggvisemelodi. Så oändligt trist och beklämmande, men så fullt av höghet och allvar:

Stackars den som liten ä'

som gå milla gålan å tulda.

Händan å fötan ä fulla mä snö

å ögan ä fulla mä tårar.

"Kantänka varför Henrikes mora skulle sjunga just den visan?" sade gammalmoder när hon hörde strofen och när dottern frågade, fick hon till svar att den visan sjöngs endast över dem som var födda i lönskaläge, över oäkta. — — —

Det medkännande, det förstående, den kärlek och tillit vi människor aldrig våga ge varann, kommer till synes i våra visor. Och så mycken medkänsla, som denna vår vaggvisa äger med mänsklig skröplighet och övergivenhet, har ännu aldrig blivit formad i ord eller gärningar.

Från fyra enkla rader under en melodi sjöng allt det, som vi allesamman längta och hungra efter.

Knut BRODIN

Nytt år
nya tag!

1936

de förverkligade
föresatsernas år

Vi börja alla det nya året med goda föresatser. Vi ha bestämt oss för att 1936 skall det bli något av. Rätt så! Men vi nöja oss inte endast med de goda föresatserna. Vi låta dem också följas av handling.

Bland de många goda föresatser Ni i nyårstid fattat, är också den, att Ni i år skall göra en verklig kraftansträngning för att utöka Edra kunskaper. På den vägen skall Ni komma ett gott stycke framåt och uppåt.

Ni har läst om de möjligheter, som vår undervisning erbjuder den energiske. Ni har hört Edra vänner berättat därom. Ni har emellertid hittills icke kommit Er för att anmäla Er till någon kurs eller begära prospekt.

Nu har Ni föresatt Er, att Ni skall börja studera hos Hermods. Den här gången stannar det icke vid den goda föresatsen. Den följes av handling, en handling, som för övrigt än enkel nog. Ifyll och insänd kupongen här nedan till institutet! Om några dagar har Ni prospekt och de upplysningar Ni behöver.

Det kostar Er ingenting att begära prospekt, men Ni tjänar mycket på att i dag taga första steget för att skaffa Er den utbildning, som sätter Er i stånd att söka, erhålla och sköta en bättre plats.

Beslut och handling: Klipp ur nedanstående kupong! Gör det nu! Fyll i den! Sänd den i kväll till Hermods!

Sänd mig kostnadsfritt och utan förpliktelse för mig Er tidskrift Korrespondens för 6 mån., Er broschyr Hermods 1898—1936 samt prospekt över det ämne eller den kurs, som jag dragit ett streck under.

HERMODS
Slottsgatan 41 C, MALMÖ

Tag första
steget till en
bättre levnads-
ställning ge-
nom att idag
posta denna
kupong!

Praktisk kurs i svenska språket, omfattande Rättskrivnings- o. Skiljeteckenslära, Grammatik o. Praktisk uppsatsskrivning

Amerikansk bokföring
Bokföring för detaljaffärer
Kurs för detaljhandlare
Försäljningskonst (för firmarepresentanter)
Stenografi (svensk o. tysk)
Maskinskrivning
Välskrivning, Aritmetik
Handelsräkning
Affärsjuridik I (Köp och avtal)
Skattelagar och självdeklaration
Kommunalförvaltning
Statskunskap

Kurs för livförsäkringsackvisitörer
Svenska språket
Tyska, Engelska, Franska, Spanska, Ryska, Latin, Esperanto

Handelskorrespondens (svensk, tysk, fransk, engelsk)

Kurser för inträde vid olika fackskolor
Studentkurser
Realskolekurser
Matematikkurser
Högre skrivkurser i tyska, engelska, franska

Kurs i förbränningsmotorer
Kurs för verkstärtare och förmän vid bilverkstäder
Kurs i elektroteknik

Elektr. montörkurser
Elektr. maskinistkurser
Elektr. installatörskurs
Verkmästarekurser
Kurs för personalen vid elektr. järnvägar
Byggmästarekurs
Lantbrukskurser
Lantbruksbokföring
Lantmannabyggnader
Mejerilära
Mejeribokföring
Trädgårdsskötsel

Jordbrukslära
Husdjurslära
Skogshushållning

Frihandsteckning
Pennteckning
Landskapsteckning
Porträtsteckning
Landskapsmålning
Akvarellmålning
Kurs i textning (med plakatmålning)
Musikteori

Namn

Bostad

Postadr.

Morg. 12, Jan. 1936

1936 års lösen: tiden går - kunskap består

Självstudiernas folk skapar värden, som bli till gagn för dem själva och släkten som komma. De bana vägar mot nya mål. Deras växande skaror vittna om livskraft och framtidstro hos vårt folk.

Är Ni en av dem som vilja skapa något nytt och bättre? Börja med Er själv. I Er strävan efter ökade kunskaper och vidgad syn finner Ni en god medhjälpare i

Kooperativa förbundets korrespondensskola, Stockholm

Svenska (forts- och satslära)
Rättskrivning
Uppsatskrivning och stilistik
Engelska språket
Nationalekonomi
Sveriges näringsliv
Offentlig hushållning
Statskunskap

Kommunalkunskap
Föreningskunskap
Talar kurs med mötesledning
Bokföring, dubbel amerikansk
Lantbruksbokföring
Föreningsbokföring
Praktisk räkning
Aritmetik

Geometri
Algebra
Räknestickans anv.
Elektr. ingenjör
Elektr. verkmästare
Elektr. maskinist
Elektr. montör
Mekanisk verkmästare
Smidesmästare
Ångmaskinist

Sänd mig Edert prospekt med närmare upplysningar om de ämnen jag strukit under.

Namn:

Adress:

(Sändes i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke.)

Morg.

Föreningen Barnavärns Barnhem

Barnavärn I, Uddevallagatan 14, Göteborg (tel. 554 66) mottager elever till utbildning i praktisk o. teoretisk barnavård. Kursen välkänd, berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen. Prospekt mot porto genom föreståndarinnan.

Spädbarnshemmet Barnavärn, Landskrona

Elever i spädbarnsvård utbildas praktiskt och teoretiskt.
Prospekt o. upplysningar gm Föreståndarinnan.

Vita Bandets Småbarnshem i Hälsingborg

mottager elever för utbildning till barnsköterskor. Praktisk och teoretisk undervisning av läkare och sjuksköterska. Kurs (6 månader) börjar åter jan., febr., mars, april och maj. Kursen berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen. Plats anskaffas för väl vitsordade efter genomgången kurs. Prospekt och närmare upplysningar lämnas av Föreståndarinnan.

Skolor och

Engelbrekts Barnavårds- och Husmodersskola

Vatthallavägen 9, Stockholm. Tel. 32 46 79.
Understödd och inspekterad av stat och kommun.

Utbildar husmödrar, hembitr., barnsköterskor samt bitr. t. barnhem o. barnkrubbor.

Kurs i husligt arbete (1-årig) omfattande:
1) Praktisk undervisning: matlagning, tvätt, hemvård, sömnad, spädbarnsvård, småbarnsvård.
2) Teoretisk undervisning: Födoämneslära, hemvårdslära, tvätt, hushållsbokföring hygien och sjukvård, barnavårds- och uppfostringslära.

Yrkeskurs i Barnavård (6 månader), omfattande praktisk och teoretisk undervisning i såväl späda som äldre barns vård, uppfostran och sysselsättande (lekskola med Fröbel- och Montessorimaterial), sömnad av barnkläder, grunderna för sjukvård i hemmet m. m.

Ämneskurser (2 månader eller längre) i matlagning, sömnad eller barnavård.

Inträdesfordringar äro att ha genomgått minst folkskolans 8 klasser eller fortsättningskola. Anmälan, åtföljd av skol- och friskbetyg samt åldersbevis, göres hos skolans föreståndarinnan. Husmoderskurserna börja 1 Aug. och 10 Jan. Barnavårdskurserna börja 1 Aug. och 1 Febr.

Mindre bemedlade och obemedlade elever kunna erhålla statsstipendier. Även friplatser kunna erhållas. At dugliga elever förmedlar skolan platser. Barnavårdskursen berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen.

Barnhemmet Eurenii-Ljungcrantz' Minne Spädbarnshemmet

tillhörande Stockholms stad.

Elever mottagas för praktisk och teoretisk undervisning i spädbarnsvård och vad därtill hör. Varje kurs varar 4 mån. Prospekt erhålles på begäran hos Hemmets föreståndarinnan,

Skänegatan 118, Stockholm.

Tel. 40 31 19.

Kursen berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen.

Landskrona Husmodersskola med barnavård

som är stats- och kommunalt understödd, börjar kurser den 1 april och 1 oktober.

a) Husmoders- och barnsköterskekurs, 12 mån., meddelar undervisning i matlagning, slakt, konservering, sömnad, barnavård, trädgårds-skötsel samt hemvård, födoämnes- och näringslära, bokföring, fysiologi, hälso-, barnavårds- och sjukvårdslära. Kursavgift: 60 kr. Kostavgift: 20 kr. pr månad.

b) En 6 mån. kurs i hushållsgöromål med någon barnavårdsundervisning.

c) En 6 mån. specialkurs för blivande barnsköterskor. Kursavgift för de senare kurserna 40 kr. och 25 kr. i kostavgift pr månad.

d) 1-3 mån. kurser i matlagning m. m. Högre avgifter.

Obemedlad eller mindre bemedl. elev erhåller i stipendier från staten c:a 15-25-45 kr. pr månad. Genomgångna kurser i barnavård berättiga till inträde i Svenska barnsköterskeföreningen. Begär prospekt. Anmäl. mottagas av föreståndaren. Telefon 11 48.

Styrelsen

Vita Bandets Husmodersskola

Sundsvall.

Barnsköterskekurser på 5 mån. börja 1 april och 1 oktober.

Husmoderskurser med barnavård på 9½ mån. börja 11 jan. och 15 aug.

Statsstipendier åt obemedl. och mindre bemedl. Prospekt på begäran.

kurser

Tora Thulins Spädbarnshem

Lidingö-Brevik, emott. elever i barnavård. Praktisk och teoretisk kurs å 4 mån. Berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen. Prosp. sändes på beg. Inack. för späda barn. Hemmets läkare: Dr E. Belfrage.

Lunds stads Spädbarns- och Upptagningshem

mottager elever för praktisk och teoretisk undervisning i spädbarnsvård. Varje kurs varar 4 månader och berättigar till inträde i Svenska Barnsköterskeföreningen.

Extra elever mottagas i mån av plats. Prospekt erhålles på begäran hos Hemmets föreståndarinna, Tomegapsгатan 22, Lund. Tel. 35 70.

Uppsala Hemskola

Odensgat. 16, börjar nya kurser d. 1 april o. 1 okt. Kursen nr 1 (18 mån.) utbildar *hem-systrar*, vars uppgift är att tjäna hem, som på grund av sjukdom kommit i nödläge. Unga kvinnor som känna sig kallade för en sådan uppgift, kunna vända sig till förestånd. Anna Lutteman, för att få kännedom om utbildningens syften och villkoren för att vinna inträde.

Kursen nr 2 är ettårig och undervisningen omfattar matlagning, bakning, alla i ett hem förekommande sysslor samt sömnad, vävnad o. barnavård. Undervisningen i båda kurserna är fri, inackord.-avg. 65 kr. pr mån. Obem. o. mindre bem. elever erhålla statsunderstöd. Alla elever bo inom skolan. Prosp. och uppl. lämnas av föreståndarinna.

Ansökn.-tiden utgår 15 febr. o. 15 aug.

Karlskrona stads skolor

Vid Karlskrona stads skolor för yrkesundervisning börjar en kurs *Barnavård* måndagen den 13 januari 1936. Anmälningar mottagas varje dag kl. 12.00—13.00, event. annan tid.

Rektor.

Sunnerdahls hemskolas

barnavårdsavdeln. (Lillstugan) utbildar efter 1-årig kurs årligen (1 juni och 1 sept.) ett 10-tal barnsköterskor. Tel. Säbyholm 17. Adress: Bro.

Södra K. F. U. K:s Skola för Husligt Arbete.

Grundad 1907.

Kocksgatan 47, Stockholm. Tel. 41 46 12, 40 08 40. Gedigen utbildning för blivande husmodrar och hembiträden i matlagning, bakning, konservering, tvätt, sömnad, hemsjukvård, hemvård m. m.

Billiga kurser. Statsstipendier. Begär prospekt. Hjälpflickor erhålla plats, event. frielever.

Utteråsens Spädbarnshem

Uttran (½ tim. resa från Stockholm), tel. Tumba 180, emottagas elever varje månad. Prakt. och teor. undervisning (berättigar till inträde i Sv. Barnsköterskeföreningen). Prospekt sändes på begäran.

Praktiska Hushållsskolan

Haga Kyrkogata 3, Göteborg. Telefon 307 70. Fullständig 1-årig kurs med teoretisk och praktisk undervisning i husligt arbete, finare och enklare matlagning, linne- och klädsömnad, tvätt och strykning, städning, barnavård (skötsel och sysselsättande av barn på 2—7 år) m. m. Kursavgift 50 kr. pr läsår. Helinackordering 50 kr. i månaden (25 kr. för elever från Göteborgs stad). Statsstipendier till obem. lade och mindre bem. 35—25—15 kr. i mån. Ny kurs börjar 1 maj. — Ansökningar böra vara insända till senast 15 mars. — Prospekt och upplysningar på begäran.

Katrineholms Ensk. Läroverk

(Katrineholms Stads Praktiska Skolor)

omf. teknisk skola, handelskola, väv-, sy- o. husmoderskola, realskola. Endast folkskolekuns-kaper erf. f. inträde. Prospekt kostn.-fritt.

Kamrater, önskeleksaker, frihet att pröva sina krafter i tusen glada och nyttiga lekar, social fostran få stadsbarnen i barnparadiset storbarnkammaren.

Läs!

STADS- BARN

En bok om deras
fostran i storbarn-
kammare

av ALVA MYRDAL

K F:s bokförlag

Kr. 3:50

i varje bokhandel

Eskilstuna Elementarläroverk för flickor grundat 1878

statsunderstödd sjuårig flickskola med normal-skolekompetens. Befrielse från och nedsättning i terminsavgifterna efter samma grunder som i statens allmänna läroverk.

Sigtunastiftelsens Humanistis- ka Läroverk

Statsunderstött internatläroverk för gossar med studentexamensrätt.

M. Björkquist.

A. Bruno.

Väst kustens ungdomsskola.

Ljungskile.

Statsunderstödd undervisningsanstalt. Folk-högskola. Handelsskola. Husmoderskola med barnavårdsundervisning. Begär prospekt.

B.-M. Hellerstedt, rektor.

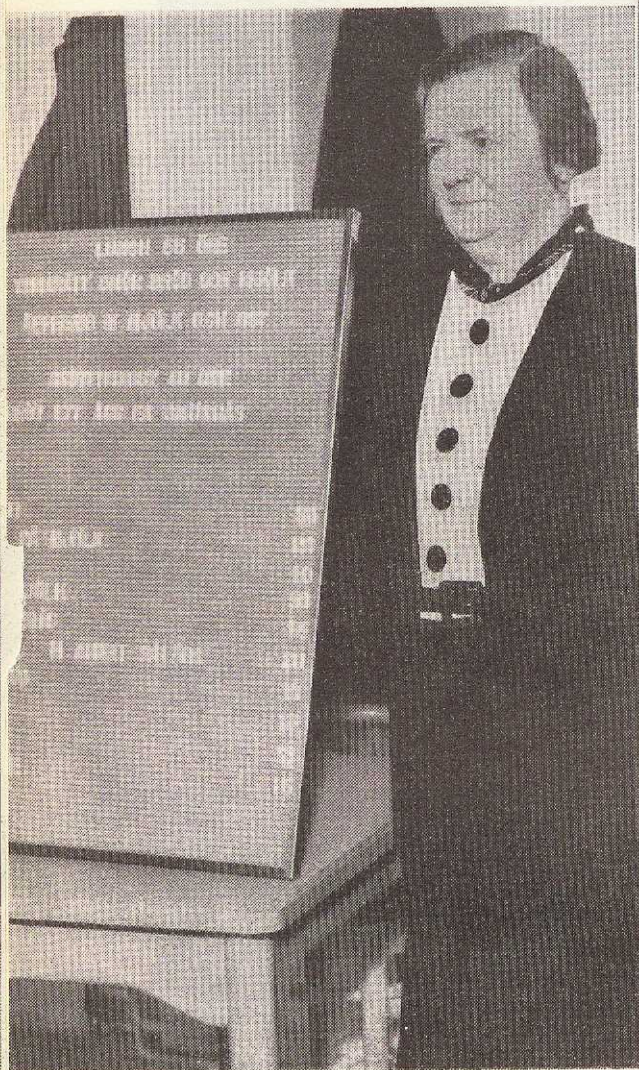
Stockholms Stads Arbetsför- medling

förmedlar kostnadsfritt platser åt examinerade barnsköterskor genom sin avdelning för sjuk- och barnavård.

Adr.: Regeringsg. 81. Exp.-tid: Kl. 9—4. (Lörd. och helgdagsaftnar stänges kl. 2) Telefon (Nannanrop): Stadens arbetsförmed-ling. Telegr.-adress: Förmedlingen.

Samarbete med Svenska Barnsköterskeför-eningen, Sällskapet Barnavård, Spädbarnshem- met Eurenii minne m. fl.

Längst uppe på Sveavägen ligger en nybyggd flickskola, ljus och luftig och en fröjd att vandra i. Skolan är märklig såtillvida, som den funnit den idealiska lösningen på skolungdomens näringsproblem. En för-

tjusande lokal har byggts till matsal, blommor i alla fönster skapa en trivsam och harmonisk atmosfär, småborden förta allt intryck av massutodring. Och det viktigaste av allt. Med blick för rationaliteten har skolan överlåtit hela serveringen åt Mjölkbaren. Detta är en garanti för att skolledningen känner sig ha överlämnat saken i de bästa tänkbara händer. Fru Sara Reuter-Skiöld, som är husmor för alla Stockholms mjölkbaren, säger:

— Matlagningen för ungdom skall skötas med samma omsorg som för stora människor. Maten skall vara vällagad och god. Besparingsmedel som margarin bör undvikas; riktigt smör och oskummad mjölk är här viktigast. I landsbygdens skolor bör mängder av svensk frukt och mycket mjölk kunna få komma till användning. Alla som har med matbespisningar att göra borde vara väl förtrogna med den moderna näringshygien. Enligt denna bör varje barn ha $\frac{1}{2}$ liter mjölk till frukost.

Det finns otaliga gamla till synes oruckliga fördomar och traditioner, som skulle rubbas genom skolans matservering. Här har vi t. ex. fullständigt övergivit den gamla havregrynsgröten, som blivit överreklamerad, och gått in för mannagrynsgröt i stället.

Just nu söker sig till denna baren i olika omgångar trehundra ungdomar. De löser kuponger vid en kassa och hämtar vad de vill ha borta vid disken. Säkerligen skall dessa flickebarn aldrig senare känna någon torgskräck när de vandrar genom en restaurang eller komma i bryderi framför en matsedel. Och framförallt, de vänjer sig vid en tilltalande matplats och aptitlig föda.

MJÖLKEN, ETT KVALITETSKOMPLEMENT

Av många olika anledningar har problemet om vår föda fått en helt annan innebörd än det tidigare haft. I sin enklaste form var det för några decennier sedan en fråga om hungerns stillande rätt och slätt. I våra dagar har i stort sett frågan om v a d vi äta blivit dominerande. Matfrågan har förskjutits från de kvantitativa synpunkterna till de kvalitativa. En av de vägar på vilka man nått denna position skall här antydas.

Efter det stora världskrigets slut sysslade den amerikanska välgörenheten mycket med nöden bland de av kriget härjade europeiska folken. Emellertid kom man då även att ägna sin uppmärksamhet åt förhållandena i hemlandet och fann att typisk undernäring hos skolbarn kunde konstateras i stor utsträckning och detta till på köpet trots att matvarubrist ingalunda rått i USA. Även barn från välbärgade hem visade samma symptom. I Los Angeles genomfördes en undersökning med frågeformulär, som ifylldes av skolbarnens målsmän. Uppgifterna omfattade 50.000 barn och gävo vid handen, att ett bestämt samband förefanns mellan barnens längd, vikt och hälsotillstånd å ena och deras mjölkkonsumtion å andra sidan. Barn, som ej regelbundet eller icke alls fingo mjölk i sina hem, voro efterblivna både kroppsligen och andligen.

Samma erfarenhet har gjorts i en synnerligen omsorgsfull under flera år fortgående undersökning i en engelsk internatskola. Undersökningen leddes av d:r H. C. Corny Mann och torde vara synnerligen väl känd bland alla världens för födoval intresserade. Ej blott en tydlig överlägsenhet i längd- och viktökning och frihet från förkylning m. fl. inom skolan grasserande sjukdomar kännetecknade de barn, som erhållit ett mindre tillägg av mjölk till sin dagliga föda. De voro även så mycket hurtigare och livligare, att en tillfällig besökare i den gemensamma matsalen utan svårighet kunde skilja mjölkgruppen från de övriga barnen endast på deras uppträdande. Undersökningen omfattade även liknande små tillägg till den ordinarie dieten av olika födoämnen med exakt samma kalorivärde som mjölktillet. De grupper, som erhöles dessa tillägg, visade sig föga eller ej alls överlägsna dem, som blott erhöles standarddieten. Det

enda födoämne, som visade en liknande positiv verkan, var smör. När man sökt den närmare förklaringen till detta förhållande har uppmärksamheten i första hand blivit fäst vid mjölkens vitaminer. Mjölken innehåller nämligen, ehuru icke i starkare koncentration, alla vitaminer.¹ En mycket viktig roll spela också de i mjölken ingående mineralämnena. Mjölken är sålunda den förnämsta källan till kalk, som vi ha i vår föda. Även mjölkens fosfor torde ha en stor betydelse för den mänskliga organismen. I fråga om mjölkens huvudbeståndsdelar, särskilt fett och äggvita, har liknande specifik lämplighet ur födosynpunkt påvisats: man säger, att i mjölken ingående fett och äggvita ha högre biologisk valör än andra fett- och äggviteämnen.

Alla de nämnda och antydda omständigheterna utgöra anledningen till att mjölken med full rätt kan betecknas som vårt förnämsta födoämne. Dess outhärlighet är så stor, att varje kost vari mjölk ej ingår i någon form måste betecknas som mindervärdig. Å andra sidan kan även en ganska otillfredsställande och ensidig kost genom tillsats av mjölk göras klanderfri och fullvärdig.

Den kvalitativa synpunkt, som härigenom lagts på födan, är givetvis i alldeles särskilt hög grad giltig i fråga om barnen. Den växande organismens krav äro självfallet högre än även den allra mest ansträngda fullvuxna människokroppens. Och endast den med fullvärdig föda uppbyggda kroppen kan som fullvuxen uthärda de stränga krav livet ställer.

Mjölkens betydelse i vår föda har också vunnit allt allmännare beaktande. Från forskningens föregångsmän har vetenskapen därom trängt ut i allt vidare kretsar bland fysiologer och läkare. Våra mest framstående representanter för dessa kategorier vitsorda mjölkens värde och skänka densamma en oreserverad rekommendation. Som ett klart vittnesbörd härom må blott anföras, att Kungl. Medicinalstyrelsens chef, generaldirektören J. Axel Höjer, i ett radioföredrag lagt särskild vikt vid mjölkens betydelse som kvalitetskomplement i vår föda.

¹ Smöret utgör däremot ett koncentrat av mjölkens fettlösliga vitaminer.

VÄJ INTE FÖR AVGRUNDERNA!

De räddhågade måste vinnas för det som tungt och oemotståndligt arbetar i tidens djup, på botten av varje medvetande, i produktionssystemets finaste nätverk, i samfundslivets hemliga och uppenbara fluktuationer — det namnlösa, det kommande. Man kämpar om mer än ideologierna, man kämpar om människan.

Bland nyårsönskningsarna till Morgonbris var det en av tidningens läsare, som sade sig önska "lycka och framgång för Morgonbris strävanden i humanitetens tjänst", men däremot inte i politiskt avseende. "Hur mycket jag än uppskattar Morgonbris — skrev vår man, som tydligen är högerinriktad — kan jag ändå inte underlåta att hoppas att "de edra" ej skola bli våra e n v å l d s-härskare."

Samma isolering från de mäktiga rörelser, vilka just nu växa sig allt starkare ur det kaos, som råder, återspeglade sig i samtalen bland de kvinnliga nyårshelsgästerna på ett pensionat i Dalarna — för stora kvinnogrupper mycket typiska samtal, som vi här stannat inför, just därför att de avslöja en häpnadsväckande okunnighet om de instrument som ansvarsfyllda, aktiva människor som bäst söka skapa för ett bättre uppordnande av sina såväl individuella som universella mellanhavanden: — Det är väl intet tvivel om att vi alla här är högerkvinnor, fastslår en i skaran och så falla de andra in: Fackföreningarna är ett fördärv! Kan någon ge ett enda acceptabelt argument för deras existens? Och detta att inte försvaret skall göras tillräckligt starkt är ju upprörande. Vårt land måste vi väl ändå värna? Vad betyder NF? Vart kan man komma med det?

NÄR INDUSTRILEDAREN ORDNAR BOHAGSUTSTÄLLNING FÖR ARBETARHEMMEN

En av vårt lands större industriledare med fyra tusen arbetare under sig ställdes för någon vecka sedan i spetsen för ordnandet av en hemutställning i sin stad, varvid förekom ett förslag att i en fotografisk bildserie skildra arbetarnas levnadsförhållanden och därmed åskådliggöra arbetarhemmens behov och möjligheter att tillvarataga bohagsexpositionens intentioner och upplysningar. Vår industriledare satte sig bestämt emot det, tydligen befarande att här skulle avslöjas en för hans intressen störande verklighet. Allmänheten kunde kanske här reagera på samma sätt som inför Morgonbris skildringar av stenhuggarnas situation. En kvinnlig tandläkare omtalar således att Morgonbris Bohuslänsnummer vållat henne och hennes närmaste kolleger en fullkomlig chock, ty det uppvisade företeelser, som de hittills aldrig annat kunde förekomma i Sverige. Liknande yttranden har fällt från kvinnligt kontoristhåll, vilket vittnar om att de sociala lägren äro förfärande bristfälligt underrättade om varandra.

ARBETARE GÅ I MUSEUM OCH UPPTÄCKA BORGERLIGHETENS DILEMMA

I Stockholms konsthall pågår för närvarande en av Nordiska Museet välarrangerad utställning, som vill belysa ett stycke av svenska folkets kulturhistoria, sådan den framträder i daglig gärning, i nytto- och skönhetsprodukter och i de miljöer, som vårt folk danat åt sig. Det är herrgårdens, bondgårdarnas, hantverkens värld som skildras. För de generationer, som växt upp i städernas industri- kvarter är detta för all del tjugande och vördnadsbjudande, men ack så fjärran. Bilderna talar ett främmande språk, de sysslar med begrepp och värden, som ej har något, i varje fall inget direkt sammanhang med industriarbetarhemmet, som — vilket vi också hade anledning påpeka i förra numret, — bäras upp av helt nya sociala betingelser, helt nya behov. Men som barn av industriarbetarhemmet kan man dock förstå det förrådiska i att vara direkt arvtagare till denna materiella kultur, förstå hur svårt det kan vara att bryta sig ur dess fördomar och traditioner, som en annan tid, en annan omgivning, givit upphov till, och hur lätt härav skapas fel uppfattning om det egnas proportioner och en fruktan för en ny tids nyskapelser. Med ett ord utställningen ger onekligen den för dess innehåll främmande en fördjupad insikt om de kretsar, som anse sig som bärare och försvarare av det kulturskede, som tillhör ett avrundat och slutet helt. Just utställningens saknad av den väldiga nya socialgrupp, som industriarbetarna utgör, förstärker hos de besökare, som komma från denna grupp, intrycket av hur det förgångna är dött, och även om framtiden för oss är oviss

(Forts. å sid. 8.)

MORGONBRIS SKILDRAR FOLKET

Den ökade spridning, som Morgonbris har kunnat glädja sig åt under det år som gått, har säkerligen till stor del berott på de energiska kommissionärernas insats. Det är givetvis inte det lättaste att vinna ny mark för en tidning av Morgonbris art, som så väsentligt skiljer sig från den övriga tidningsfloran. Vi har ansett det vara värdefullt att få del av de erfarenheter, som Morgonbrisläsarna erhållit, och därför sände vi vid årsskiftet en liten rundfråga till de kommissionärer, som under det gångna året uppnått de bästa resultaten.

Det framskyntar i många av svaren som återges på de följande sidorna att det kan vara svårt att vinna förståelse för Morgonbris, ibland ett öde, som den delar med andra facktidningar. Vad vår tidning beträffar, ligger det i sakens natur att den måste stöta på motstånd. Gjorde den inte det skulle vi tro att den förfelade sitt syfte. Man stannar inför den, diskuterar den, bildar sig en mening om den — i den ena eller andra riktningen — men riktigt spårlöst går den ändå inte förbi. Den djupa sympati, som den kan möta, är oss därför dubbelt värdefull. Hela detta nummer, som tillkommit därigenom att Morgonbrisläsare i alla delar av landet öppnat sina hem och sina hjärtan för oss är ett bevis på den samhörighetskänsla, som kan strömma oss till mötes, men som vi har svårt att tro att någon av våra många veckotidningar blir delaktig av.

När vi jämför svårigheterna med de framgångar och de resultat, som det gångna året beskär oss tycker vi oss ha anledning att vara stolta och glada. Tidningens ökade upplaga, det intresse, som visats oss från de mest skilda håll både inom och utom landet, den personliga och värdefulla kontakt som knutits mellan redaktionen och allt flera av tidningens läsare, gör att vi kan motse framtiden med ljusa förhoppningar. Vi tar tillfället i akt och tackar våra många hundra kommissionärer för deras uthållighet och friska humör.

Tilda Larsson, Skönsberg.

Kerstin Persson, Svedala.

Hildur Abrahamsson, Norrsundet

Elna Rödin, Mjölby.

Dagny Karlsson, Nykvarn.

INTRESSANT OCH INGÅENDE MÄNNISKOKÄNNEDOM BLIR UTBYTET FÖR MORGONBRIS KOMMISSIONÄRER, VÅR RÖRELSES FÖRPOSTFÄKTARE

Ingeborg Carlqvist, Hälsingborg:

Nog vill jag gärna yttra mig om vår värdefulla tidning, men det syns mig svårt att finna ord för att riktigt få fram min hjärtemening. Ett är säkert, Morgonbris är en av livsbetingelserna för mig och min man. Morgonbris har under de 30 år den verkat bland kvinnorna jämt och ständigt fört deras talan och hjälpt dem att enas. Min önskan är att det i framtiden skall lyckas Morgonbris att i ännu flera tusental spridas bland kvinnorna, ty Morgonbris har förmågan att väcka dem för samhällets bästa. En honnör för Morgonbris medarbetare.

Tilda Nybom, Kilafors:

Ombedd att skriva om mina erfarenheter av att försälja Morgonbris måste jag säga att det är enbart ett nöje. Att det ibland skär sig, det får man ju ta med i beräkningen. Vad som är verkligt glädjande är när våra manliga kamrater vill ha Morgonbris med på sina agitationsfärder. Och sedan när de kommer tillbaka och meddelar att det har gått att placera dem. Några tycker tidningen är för dyr och högtidlig. Andra åter tycker att priset är för lågt efter den förnäma utstyrelse tidningen har. Det vore önskvärt att kunna göra mer, men jag har dock den känslan att jag har gjort mitt bästa. Jag har ju medhjälpare som får stå i utan ersättning. De har sin goda vilja och sitt stora intresse för saken och det är ju gott och väl.

Tora Tväär-Håkansson, Kramfors:

En viktig sak i propagandan för de socialdemokratiska idéerna är spridningen av partiets press; för oss kvinnor gäller det speciellt Morgonbris. Det är förvånande, hur man lär känna folk just som kommissionär. På en del

ställen är det ett nöje att komma in: där är både tidningen och jag välkommen. Men så återigen kommer man in i hem där de (fast de många gånger är mina egna partikamrater) säga sig ej ha råd att köpa Morgonbris varje månad, men där jag ofta ser på bord och hyllor veckotidningar, som kostar mer i veckan än Morgonbris i månaden. Då gäller det för oss att påpeka det oriktiga i att inte i första hand stödja den egna pressen. I en del fall beaktas detta, i andra svaras det att tidningen är så tungläst och i bland får jag även höra: "Vi vill köpa de tidningar vi vill ha." Men med god vilja och energi kan man sälja alla ex.; dock är det svårare nu än före prishöjningen på tidningen.

Jag vill sluta med förhoppningen att vi kommissionärer under detta nya år arbetar än mera på tidningens spridning och min nyårsönskan blir att Morgonbris under år 1936 finnes i alla svenska hem.

Helga Johansson, Kolsva:

Vår fasta upplaga har under året icke understigit 75 exemplar, som fördelas bland 10 försäljare, vilka inom sig uppdelat vårt lilla samhälle i geografiska försäljningsområden. Någon som helst svårighet med upplagan ha vi aldrig haft, då vi vet på förhand var den är välkommen. Vi ha fått den erfarenheten att ha vi endast en gång lyckats intressera en familj att läsa Morgonbris, har det så gott som i alla fall, blivit liktydigt med en fast köpare. Vi ställde oss dock litet frågande då tidningen måste höja lösnummerpriset till 35 öre, men den allmänna uppfattningen är dock, att tidningens högre kvalitet många gånger om är värd denna tio-öring.

Som slutord beder jag redaktionen uppmärksamma klubbarna på betydelsen av ordentlig organisation även då det gäller spridning av vår tidning.

Elna Rödin, Mjölby:

Själv har jag haft tidningen i 10 år och jag tycker mycket bra om vår Morgonbris. Ja, jag väntar på den varje månad ej som kommissionär, utan för egen del. Vad det sedan gäller försäljning av lösnummer, tycker jag att det är rätt så svårt. Men jag har så duktiga kamrater som hjälper mig. Så vi får hoppas på ett gott år!

Frida Gustafsson, Sala:

Det går ganska bra att kуска omkring med tidningen. Många gånger kan det se svårt ut att få alla ex. sålda när som här mellan 50—60 ex. måste säljas till utomstående. Det finns motsträviga människor men också andra som tycker att tidningen är finfin och bra. Kritik finns det i allt. Ett gott nytt år tillönskas alla Morgonbrisläsare i hela Sveriges land.

Signe Färnlöf, Östersund:

Då jag nu lämnar kommissionärskapet, vill jag sända tidningen några rader angående mina synpunkter under de två år jag arbetat som kommissionär. Att sälja Morgonbris är både ros och ris. Det är ett tidsödande arbete, men inte tråkigt, tvärtom, mycket intressant. I synnerhet när man kommer till sådana, som önskar att man försvann i gasform innan man hinner öppna munnen och omtala vad man har att sälja. Men det är just på sådana ställen, man får riktigt gott om tid. Först och främst får man lov att omtala, vad Morgonbris är för tidning. Vilken uppgift den har att fylla, hur vacker den är, både i utstyrelse och innehåll. Med ett ord, man måste agitera med liv och värme, för att få sådana människor att förstå sig på tidningens uppgift. Slutklämman blir, att de köper tidningen. Ja, jag måste till och med bekänna, att det finns en och annan klubbist, som

bemöter en, som man vore en dörrknackare med kängsnören, när man kommer med den vackra och innehållsrika Morgonbris. Rätt snart får man då veta, att de inte alls tänker köpa tidningen, då frågar man naturligtvis varför de inte vill ha den. Då kan man få ett sånt svar som: Var och en rekommenderar sin vara. Undra då på, om man för tillfället blir missmodig? Men man blir snart glad igen, när man kommer till dem, som riktigt längtar efter Morgonbris, de äro naturligtvis övervägande till antalet. Då går det med liv och lust att få ut tidningen. Jag önskar av hela mitt hjärta att jag haft bättre om tid de här två åren, så tidningen fått större spridning inom Östersund än vad nu är fallet. Jag önskar även, att den som nu efterträder mig som kommissionär har mera tid att disponera för vår kära Morgonbris så det blir riktig fart på den 1936 Med tack för gott samarbete.

Maria Friberg, Trälleborg:

Diskussionen om tidningen, om jag uppfattar den rätt, står om Morgonbris skall vara en studietidning eller en förströelsetidning, det senare finns det ju tillräckligt av. Ett är emellertid säkert, jag säljer tidningen och de som köpa den här, köper den för innehållets skull, sedan är frågan vilket som är bäst, en mindre men säker och intresserad läsekrets, eller en bredare på bekostnad av tidningens stil. Om jag finner vad jag länge sökt, nämligen en lämplig medhjälpare, skall tidningen få en än bättre spridning även i Trälleborg.

Ester Sand, Hjo:

Som jag inte varit kommissionär för Morgonbris så länge, så har jag inte så mycket att säga. Men den föregående kommissionären, Beda Olsson och hennes medhjälpare Emma Brink, är all heder värda, så som dom inarbetade tidningen här i det lilla Hjo. Kamrat Emma Brink är fortfarande kvar som medhjälpare och vi instämma båda två i att det är både roligt och inte minst intressant att få gå ut med en packe tidningar under armen, och besöka kamrater, man lär sig liksom att känna sina medmänniskor. Med hopp om ytterligare framgång för Morgonbris.

Augusta Andersson, Karlfors:

Jag skall bara med några rader säga min synpunkt på Morgonbris. Jag tycker det är den bästa tidning som jag läser. Jag har varit kommissionär i 11 år. Jag har den tiden fått både det ena svaret och det andra. Många frågar mig om jag ej har något annat att göra än springa med denna tidning, men det är ju folk som inte förstår hur lärorik denna tidning är. Jag re-

kommenderar Morgonbris och skall göra allt för att samla flera kamrater att ta den.

Alma Öhrberg, Trollhättan:

Jag skulle vilja säga många vackra ord om vår tidning. Jag är så glad åt att den gått så bra i år trots prisförhöjningen. Och jag har försökt så gott jag kunnat att få den spridd bland dem som inte äro medlemmar i vår klubb, och skall göra mitt allra bästa hädan- efter också.

Och så till sist en hälsning till er alla mina okända kamrater, vi sträva ju alla för samma mål, och måtte det nya året förläna oss alla hälsa och krafter att arbeta för våra idéer nu och framdeles. Och så till sist en honnör för vår Morgonbris, måtte den spridas hädan- efter som hittills.

Thora Johansson, Värtan:

Mamma! Mamma! Pengar, pengar! "Pristant" kommer! En liten parvel har mycket brått uppför trappan, benen gå som trumpinnar. När jag kommer upp står han med pengarna i hand, och tar glädjestrålade mammas egen tidning. Jag skulle kunna berätta många roliga episoder från mitt 7-åriga dörrknackande men utrymmet tillåter det inte. Överallt är "Pristant" ej så välkommen. Det händer ibland att dörren stängs igen med ovanlig kraft, men då är det bara att gå till nästa dörr. Det finns kvinnor, som aldrig hört talas om, än mindre läst Morgonbris. En man stack ut huvudet vid min knackning, och frågade misstänksamt om tidningen var religiös. Han hade aldrig hört talas om Morgonbris. Jag omtalade vad det var för tidning, hur gammal den var och vad den äsyftade. Hans hustru kom ut och frågade om tidningen var rolig. Jag svarade den var upplysande och framför allt sann. "Ja, vi köper tidningen, frun kommer väl fler gånger?" Familjen köper Morgonbris regelbundet nu. En fru fråste åt mig: "Jag köper den så jag blir av med er och ert agiterande." Nästa månad ringde jag igen, hon köpte den, och köper den fortfarande. I höstas talade jag med henne om kvinnoklubben. "Förlåt att jag snäste frun första gången tidningen kom", sade hon, "det har jag ångrat många gånger. Jag är så glad åt Morgonbris, och klubben kommer jag att gå in i på vårsidan". Klubben och Morgonbris hänger mycket intimt samman. Ibland händer det att någon slutar med tidningen, men det har varit på grund av dålig ekonomi och bristande intresse, men så har det kommit nya istället. Sedan de nya husen kommit till här ute i Hjorthagen, har upplagan ökat med 100 procent. I dessa hus har flyttat många politiskt intresserade fackföreningsmedlemmar, som känner Morgonbris, och ger tidningen

Thora Johansson, Värtan.

Ingeborg Carlqvist, Hälsing.

Frida Gustafsson, Sala.

Elisabet Grill, Dandery.

Ida Göransson, Nynäshamn.

Signe Färnlöf, Östersund.

Agda Gustafsson, Näss.

Tora Tväär-Häkansson, Kramfors.

ett mycket vackert beröm. En man berättade stolt att han lärt sin fru läsa Morgonbris, men hon skulle gärna vilja ha en novell i tidningen ibland, se fruntimmer vill gärna läsa om kärlek, så han med en humoristisk glimt i ögat. Genom att berätta ovanstående episoder vill jag framhålla, att det ej är bara motgångar som möter en, då man ger sig ut med en packe Morgonbris under armen. Det finns så många roande poänger. Jag tycker att genom försäljandet av Morgonbris lär jag känna mina medmänniskor på ett helt annat sätt. Till sist skulle jag vilja framföra ett önskemål beträffande tidningen. Säkerligen är det fler än jag som kommer att sakna de små tankeväckande artiklar, som allt som oftast införts i partiets nu nedlagda tidning Folkbladet, t. ex. "Av din gärning beror det", "Vår vilja" och "Ett gott föredöme". Skulle det inte kunna införas sådana tankeställare i Morgonbris?

Elisabeth Grill, Anna Jönsson, Malin Karlsson, Danderyd:

Som svar på edert brev vilja vi understryka vår personliga belåtenhet med Morgonbris innehåll och utstyrsel. Som agitationsmaterial är den däremot för dyr emedan det då gäller att konkurrera ut andra mindre värdefulla alster. Vi har dock genom god vilja och verklig energi lyckats sälja samma antal det sistförflutna året trots att tidningen är dyrare, men vi ha fått söka nya köpare då många av våra fasta kunder upphörde köpa den i och med prisförhöjningen.

Vi ämna dock efter bästa förmåga försöka få Morgonbris känd och uppskattad i hemmen då den, oavsett priset kan med gott samvete rekommenderas. För vår klubb har den haft dubbel betydelse då hitintills hela provisionen tillfallit klubbens kassa och vad det betytt för vår lilla klubb förstår nog alla. Vi har de sista åren sålt 70 ex. pr månad. Dessutom har vi haft fem fasta prenumeranter, vilket i betraktande av att klubbens medlemsantal hållit sig omkring tjugu måste anses som ett mycket gott resultat.

Med tack för att vi lämnats tillfälle att yttra oss, rikta vi en varm vädjan till Red. att alla möjligheter nog prövas för nedbringande av priset på vår, på Kvinnornas egen Morgonbris!

Agda Gustafsson, Nässjö:

För Nässjös vidkommande kan jag säga att det går bra att sälja Morgonbris. Visserligen är det inte alltid så lätt, men med lite energi och god vilja, så går det. Vi ha under det gångna året sålt regelbundet 125 tidningar i månaden och det anser jag vara ganska bra. Många av våra läsare, och förresten alla som verkligen läser Morgonbris, har idel lovord om

densamma. För egen del anser jag Morgonbris vara en bland de främsta, då den som ingen annan tillvaratager arbetarkvinnans intressen. Morgonbris hör till den läsning som vill skola till samhällsnyttig verksamhet, varför jag skulle vilja uppmana alla kvinnor att läsa Morgonbris.

Ingrid Bergström, Hallsberg:

Det är ju alltid en stor glädje att få sälja äkta och goda varor och så är ju förhållandet då man säljer "Morgonbris". När jag med min tidningsväska går ut för att sälja vår tidning, känner jag mig stolt över att kunna göra någon nytta för vår rörelse. Jag känner mig numera icke så överflödigt som förr utan som en kugge i det stora maskineriet.

Då man kommer med tidningen blir man givetvis olika mottagen. Det finnes de, som med kritiska blickar och med förundran se på att en gift kvinna med hem och barn kan försätta så mycket tid på tidningsförsäljning, men de förstå icke att det är för en god sak. Genom de synnerligen goda artiklar, som inflyta i "Morgonbris", får man även fasta kunder, vilka med glädje vänta på att man skall komma med tidningen.

Jag kan dock icke underlåta att framhålla, att det icke skulle skada, om det kunde införas litet mera i "Morgonbris" av referat från klubbarnas möten ute i landet och då med eventuella foton i synnerhet från mera högtidliga tillfällen.

Jag sänder min varma hälsning till tidningen "Morgonbris".

Frida Johnsson, Essvik:

Jag har i 2 års tid varit försäljare för Morgonbris. Erfarenheterna därav äro inte precis av det ljusaste slaget, beroende dels på att här råder stor arbetslöshet i vissa distrikt. Och på att våra kamrater i klubbarna icke har förståelse för den värdefulla tillgång vi har i vår tidning. Man får till exempel

höra: "Vi har ej råd att köpa en så dyr tidning." Men ser man sig omkring i det hemmet så finnes i regel en, ibland flera veckotidningar. Som här i detta distrikt går det ej att sälja en tidning till en utomstående. Min önskan är för nästa år, att kamraterna ute i klubbarna mätte mera än hittills uppskatta vår värdefulla tidning Morgonbris. Då blir det även lättare och trevligare att vara försäljare.

Ida Göransson, Nynäshamn:

Det är en glädje att sälja Morgonbris. Men jag vill framhålla, att hos dem, där man väntat och hoppats på förståelse, blir svaret i allmänhet: "Jag köper Husmodern." Man kan även få svar som: Jag läser följetongen i tre veckotidskrifter så jag hinner inte läsa mer" — vilket ju är förklarligt.

Min erfarenhet vid försäljning av Morgonbris är dock, att man måste sälja den med egen förståelse för dess värde.

Då nu Morgonbris uppnått så hög standard i kvantitativt såväl som kvalitativt, må det vara allas vår strävan att energiskt och målmedvetet arbeta för fortsatt framgång.

Med kamrathälsning till alla klubbister och särskilt då alla kommissionärer och tillönskan om ett gott nytt år.

Kerstin Persson, Svedala:

Det är med verklig glädje jag delger mina rön och erfarenheter från kommissionärsarbetet och jag skall med några enkla ord försöka nedskriiva mina tankar. Först och främst böra givetvis alla klubbmedlemmar köpa Morgonbris varje månad, men tyvärr är så inte fallet många gånger. Ofta skylar man på att tidningen är för dyr, men till dem vill jag säga, att den 10-öringen med vilken tidningspriset numera är höjt, många gånger användes till onödiga ting, och allt det där pratet om att Morgonbris är för fin och står på ett för högt plan uttalar jag en bestämd gensaga emot. Jag hoppas att vår Bris allt fortfarande kommer att stå på samma höga nivå (med madrass-socialismen inbegripen) till nytta och glädje, men framförallt förståelse. Till sist vill jag säga att jag säljer tidningen lika lätt nu, som innan det förhöjda priset.

Frida Johnsson, Essvik.

Ingrid Bergström, Hallsberg.

Hildur Abrahamsson, Norrsundet:

Det är som gått, och under vilket Morgonbris blivit större och vackrare och på samma gång innehållsrikare, som ju möjliggjordes genom prisförhöjningen har givit glädjande resultat av det arbete vi fått lägga ned för tidningens spridning. De lovord man får höra om dess sakliga innehåll, det talande bildmaterialet, äro de bästa. Morgonbris är den bästa tidskrift som finns, uttalar manliga partikamrater, och även ungdomen har förståelse för vår tidning och frågar ivrigt efter den. Det händer att någon säger, att utrymmet upptages med för mycket annonser, men man förstår att det måste så vara för dess existens. I vår klubb äro vi stolta över att Morgonbris har så duktiga medarbetare inom vårt förbund och att den är ett språkrör för alla de problem vi kvinnor har att brottas med. Jag tror att Morgonbris är det bästa medel vi ha i agitationssyfte och på samma gång en länk som förenar oss kvinnor. Vår förhoppning är att även i fortsättningen kunna hjälpa till med dess framgång.

Dagny Karlsson, Nykvarn:

Jag är stormförtjust över Morgonbris. Det är så roligt att sälja den, även om det inte alla gånger går så lätt. Om bara tiden tillät skulle det gå att öka upplagan här ännu mer men jag har försäkrat mig om hjälp till nästa år och hoppas kunna hålla en större upplaga plus en del fasta prenumeranter. Det är så kolossalt många andra utgifter just nu och om hufvudern har en tre, fyra tidningar får detta räcka och hustrun opponerar sig inte. I de flesta fall bryr hon sig nog inte så mycket om det. Det stående uttrycket är: "Vi har så många tidningar" och det är nog sant i många fall, det börjar bli för mycket av det goda.

Morgonbris har erkännande av många här ute. Jag tror att den fyller sitt ändamål bättre genom att ej vara så högtravande och svårtillgänglig, åtminstone låter det så här i Nykvarn.

Jag skulle vilja att Morgonbris hade några reklamaffischer som man kunde använda i samband med försäljningen någon gång. I maj textade jag själv några stycken men detta tog mycket tid i anspråk. Varför inte någon artikel i Social-Demokraten om Morgonbris någon gång om året? Kanske detta gått förbi mig. Damfriseringen här på orten får mitt exemplar av Morgonbris när jag studerat färdigt.

Maja Westholm, Skälby:

Ombedd att uttala mig om mina synpunkter angående Morgonbris försäljning får jag säga att så lätt arbete är det inte. Det fordras både energi och tålmod och framför allt tid. Men för min del finner jag det ytterst intressant. Man lär känna kvinnorna och deras uppfattning samt kommer i tillfälle att meddela dem en del upplysningar, varför jag anser försäljningen vara ett mycket effektivt agitationsmedel. Men man måste också kunna ta sina kö-

pare på rätta sättet. Får man icke sälja en tidning får man ändå vara lika glad, och besöka dem återigen nästa gång, alltid brukar det lyckas att någon gång få sälja en tidning. Det gäller att regelbundet komma igen och inte tappa modet. Det har hänt att man till slut kan bli riktigt välkommen även där man inte får sälja tidningen mer än en och annan gång. Jag har för min del offrat både halva och hela timmar hos mina köpare.

En sak, som jag anser vara av vikt är att om man förlorar en köpare, skaffa en ny, ty retur av tidningen bör icke förekomma.

Ellen Rosén, Vasastaden:

Jag tycker att det är mycket roligt när jag får sälja många Morgonbris, men ganska trööstlöst när alla säger nej när man kommer med tidningen. Jag tror i alla fall att vi har nått ett ganska gott resultat i år, tack vare mina duktiga kamrater, skriver kort och anspråkslöst Vasastadens flitiga kommissionär.

Jenny Nauman, Kävlinge:

Mina synpunkter. En härlig tidning, fint gediget innehåll, förnäm utstyrsel och för mig själv mycket värdefull. Det sistnämnda ur försäljningssynpunkt icke minst viktigt. Mina kunder känna då de erbjudas Morgonbris att den är värd att köpas. Morgonbris "går" i Kävlinge om uttrycket tillåtes.

Elvira Janson, Örebro:

Ja, jag får ju bekänna, att det inte var med några angenäma känslor jag förra årsmötet åtog mig kommissionärskapet för Morgonbris, men när det nästan varit namnupprop och ingen ville åtaga sig försäljningen, vart jag arg och tänkte: Ett år går det väl alltid, och nu är det snart tillända, och som det heter, inget ont som inte har något gott med sig. Under året har jag lärt mig tala för Morgonbris med en energi som ibland nästan gör mig själv förvånad. Vad jag kommit till för slutsats under året är, att om man ska kunna få sälja tidningen utanför klubben, skall det vara till männen, som i allmänhet äro mycket mer förstående än kvinnorna. Varpå det kan bero, har jag ej lyckats utröna, om det är tidningens eller min förtjänst.

Ja och så ett litet önskemål. Skulle det kunna låta sig göra att skicka med ett meddelande om vad tidningen innehåller att lämnas till partiets ortstidning. Då folk får se vad som står i Morgonbris går det ju lättare att sälja den.

Hilma Lindström, Skälby:

Må vi i dessa tider ej tröttna utan hålla ut för att få alla Sverges kvinnor vakna för det sociala arbetet. Jag har när jag varit ute med tidningen kommit till många, som aldrig hört talas om Morgonbris. Det har ibland hänt när de inte velat köpa tidningen att jag givit dem ett exemplar och

bett dem läsa den och tänka över vad de funnit där tills jag återkom nästa månad. Många gånger har jag därigenom lyckats få dem till fasta köpare, och ofta händer det att vi talas vid om kvinnoförbundets arbete och de blir intresserade. Jag vill därmed säga till mina kamrater att inte endast gå till de vanliga köparna utan också försöka finna nya. Här i Falköping har det gått så bra att vi kunnat öka vår upplaga från 75 till 100 ex. i månaden. Detta gör också att alla är villiga att delta i försäljningen. Nu har vi delat upp arbetet på tio klubbmedlemmar, som var och en tar 10, 15 eller 5 ex. allt efter som de känner att de kan avyttra. När jag blev kommissionär för ett år sedan kände jag ingen här och gick därför till många utomstående människor med ovannämnt resultat. Jag vill sluta med att önska alla Morgonbris kommissionärer ett gott och framgångsrikt nytt arbetsår, under vilket vår Morgonbris må tillföras många nya läsare.

Alma Svensson, Slöinge:

Det har varit intressant och roligt att arbeta för den fina Morgonbris, skriver Alma Svensson, som varit kommissionär i Slöinge sedan 1931 men nu på grund av vissa personliga angelägenheter måste lämna tidningen från sig. Julnumret var vackert, en del sidor riktiga pärlor, både till glädje och begrundande.

När jag nu är inne på en del ämnen får jag för min del säga att följetong i Morgonbris, som utkommer bara en gång i månaden, inte är lämplig. Då hellre en novell i varje nummer men ej sådana, som merendels ses i dagspressen utan varken mening, början eller slut. Men i stället sådana som t. ex. Maria Sandels Brudklädningen i förra julnumret. Även vackra dikter. Hulda Floods "Det fårade anletet" med den talande vackra bilden över, stannar man gärna en stund inför.

Frida Larsson, Skönsberg:

Som Morgonbris försäljare under år 1935 är jag många erfarenheter rikare än förut. Jag är stolt över att vara socialdemokrat, för jag vet vad vi stridit för och vad vi fått och jag riktar den maningen till alla Sveriges kvinnor att sluta sig samman under vår fana och komma ihåg att Morgonbris är den bästa av alla skolböcker. Vi läser där först och främst om oss kvinnor, vilket även män skulle ha nytta av, för det finns de som står främmande för hur vi arbetar och fortfarande anser att kvinnan bara skall ägna sitt intresse åt att föda barn och vara hushållerska. Jag är moder till 8 barn, men har ändå hunnit vara med i arbetet för socialdemokratien i 20 år och fått erfara vad den betytt för oss kvinnor.

Tänk hur det har varit förut för en arbetarhustru som har varit okunnig i allt. Nu finns det upplysning på alla områden bara man vill taga för sig. Därför ryck upp eder alla kvinnor och bli med i vårt arbete för kamratskap och läs Morgonbris först som sist för där finns det vad vi behöver.

TILL SVERGES KVINNOR!

VAKSAMHET INFÖR 1936

DETTA ÅR lovar att bli skickelsedigert. Kvinnoförbundets högsta ledning uppmanar därför vårt förbunds alla medlemmar att noggrant följa vad som rör sig i tiden på alla fronter och särskilt beakta den politiska och sociala utvecklingen, både internationellt och i vårt eget land.

DET INTERNATIONELLA LÄGET uppfordrar oss till ökad upplysning och ökat aktpågivande av det fascistiska systemet, som innebär en växande fara inom de skilda länderna och i den mellanfolkliga politiken.

ANGELÄGNARE ÄN NÅGONSIN synes oss därför vara att stärka de internationella förbindelserna mellan de socialdemokratiska kvinnorna, för att vi med gemensamma ansträngningar må kunna skapa större möjligheter till ett betydelsefullt internationellt samarbete på basis av de parlamentariska demokratiska principerna. 1936 års val ger oss ett utomordentligt tillfälle att vidga och intensifiera dessa principers kraft för Sveriges vidkommande.

INRIKESPOLITISKT KOMMER VALET att röra kvinnorna på ett alldeles särskilt sätt. I den politiska diskussionens brännpunkt har kastats knippen av problem, där kvinnorna som mödrar, som hustrur och som förvärvsarbetande har värden att bevaka.

ARBETSLÖSHETEN STÅR alltjämt som den mest brännande frågan för de svenska hemmen. Kvinnorna hör till dem, som fått lida hårdast under AK:s press, och därför anser förbundsledningen att kvinnorna i medvetenhet om sin makt bör sätta in all sin kraft att få detta likviderat. Den enda möjligheten att komma AK till livs är att vid höstens val åstadkomma en ändring i det politiska styrkeförhållandet.

GENOM ARBETSLÖSHETSPROBLEMET HAR andra sociala frågor av största betydelse för kvinnorna skjutits i förgrunden, och i närmaste sammanhang med det står även det arbete, som befolkningskommissionen har sig förelagt. Många av de frågor, som denna har att handlägga är desamma, som står uttryckta i vårt partis kommunalprogram och som vid olika tillfällen förts fram av våra representanter i riksdagen.

BEFOLKNINGSKOMMISSIONENS ARBETE är av den art, att det bör kunna entusiasmera arbetarhemens kvinnor mer än något annat, och vi är övertygade om att detta arbete skall föra fram till erkännandet av det berättigade i socialdemokratiska partiets ofta framförda krav på ökade samhälleliga ingripanden.

VI UPPFATTAR inte befolkningspolitiken som en barnalstringspropaganda utan som en väg till ökad ekonomisk demokratisering. Förbundsledningens uppfattning av befolkningskommissionens program är att detta ingalunda är ämnat att avtrubba den individuella ansvarskänslan utan tvärtom att stärka och öka denna.

STÄNDIGT PÅMINNAS VI OM hur politiken griper in i den minsta lilla detalj av vårt dagliga liv, och allt starkare behärskar oss känslan av att kvinnorna i större utsträckning måste vara med och bygga framtiden, den framtid, som också är vår och våra hems. Vår främsta uppgift är därför att samtidigt med omgestaltningen av samhällssystemet medverka till fostrandet av en ny människotyp med större förståelse och förmåga för den mänskliga gemenskapen.

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOFÖRBUNDETS
VERKSTÄLLANDE UTSKOTT

1 januari 1936.

TILL RIKSDAGENS LEDAMÖTER!

DET ÄR ETT GOTT BETYGG för svenska folket och kanske i än högre grad för dess lagstiftande representanter att den svåra krisen och de därmed så oerhört komplicerade förhållandena i den samhälleliga samlevnaden, aldrig skamfilade parlamentarismens anseende hos oss. Även om riksdagen inte har kunnat på ett genomgripande och tillfredsställande sätt göra vår tillvaro i allo riskfri och förnuftig, har svenska folket dock hyst tillit till dess goda vilja och visat sig uppskatta dess förmåga att föra oss mera oskadda genom svårigheterna än vad som blivit fallet i andra länder. Inte ens i de hårdast drabbade trakterna i vårt land har ytterlighetspartierna funnit jordmån för sin sådd.

ATT DET LIKVÄL FINNS många svårigheter, som människorna brottas med ute i landet, det vet riksdagsmännen, som nu samlats till nytt arbete på Helgeandsholmen. Småfolkets representanter från skilda delar av landet kan vittna om att det fortfarande råder nöd, bitter och hård nöd. Bilderna här visar fram sidor av de svenska hemmen, som kanske är främmande för många. De är inte samlade i tendenssyfte utan utgör ett litet axplock av de svar, som kom in genom en av Morgonbris utsänd enkät om svenska föräldrars möjligheter och svårigheter att ge sina barn vård och fostran.

SOM KOMPLEMENT TILL STATISTIK och siffror bör dessa sanna bilder ur livet kunna åskådliggöra behovet av bättre och rymligare bostäder för de barnrika familjerna, lekplatser och barnkamrar för barnen och hjälp i många skiftande former till alla dessa duktiga mödrar, som har så tunga lass att dra. Det är representanter för de tusenden likadana svenska hemmen, i vars framtid riksdagen har makt att ingripa, som här vittnar om sin tillvaro.

DEN SÄLLSYNTA ENIGHETEN bland riksdagens olika partier i våras, då det gällde att finna en lösning av de hithörande problemen, ger oss mod att hoppas att årets riksdag skall kunna lösa de för de svenska hemmen så livsviktiga frågorna på ett tillfredsställande sätt och i samförståndets tecken.

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOFÖRBUNDETS
VERKSTÄLLANDE UTSKOTT

EN ARBETARHISTRUS TILLIT TILL RIKSDAGEN

Eftersom Sverges mödrar äro inbjudna att hjälpa befolkningskommissionen i deras stora och viktiga uppdrag, vill även jag bidra med några rader angående våra barns försörjning.

Visst skulle de ha en bättre omvårdnad, men för oss föräldrar är det omöjligt att åstadkomma något, då vi äro så fattiga, att vi nästan saknar det allra nödvändigaste. Men jag älskar mina sju barn mycket varmt. Jag har trots fattigdomen alltid känt mig glad och lycklig vid deras födelse, men samtidigt också vemodig, därför att jag — eller vi rättare sagt — har haft så litet att bjuda dem. Förra året hade vi fem, som gick i skolan. Många gånger har jag stått i fönstret och sett efter mina små, och jag grät, grät därför att de hade för litet till matsäck.

För oss och för andra fattiga föräldrar skulle det bli stor glädje, om det kunde ordnas bättre för oss med avseende både på husrum och mat. Vi bor så avlägset, och det värsta är att vi inte kan få det att räcka till hyran,

så vi är rädda att snart bli utkastade. Men jag hoppas att vi skall få hjälp till ett eget litet hem.

Jag som är moder till så pass många har ändå haft den stora nåden att få vara frisk med undantag för en sanatorievistelse för fem år sedan. Det blev ett hårt slag för mig. Sedan dess har jag varit mycket rädd om hälsan, men det är inte så lätt att sköta sig riktigt då det är smått om maten och bostaden är dålig.

En annan sak som också är bekymmersam är att vi har så smått om sängplatser. Barnen måste ligga tre och tre i var säng. Ja, det är svårt men jag har ej slutat att hoppas på en bättring.

Jag tror förvisso att socialdemokraterna och deras ledare en dag skall få höra orden: "Jag var hungrig och I gäven mig att äta, törstig och I gäven mig att dricka." Det är vad jag tror men vad skall det sägas om våra motståndare om de motsätter sig hjälp åt dem som behöver den. Min önskan är att vi alla måtte hjälpas åt så att vårt land blir för oss alla ett riktigt fosterland, där vi alla måtte få känna oss hemma. Och så endast ett ord till slut: Måtte vi kunna göra någonting för att det skall bli fred i världen och en varaktig sådan.

Hulda ENGBERG, Kovland.

Väj inte för avgrunderna (Forts. från sid. 1.)

så triumferar inom oss medvetandet att vi äro övervinnarna av det förflutna, ty vi manifesterar verkligheten, i vars väsen som är ett vardande och icke ett vara, det ligger en strävan bort från det förflutna.

Efter den ovanligt tunga pressande julmånaden, fick den som skriver detta hugsvalelse i Hagar Olssons nya bok. Nu liksom det varit fallet med var och en av hennes böcker de senaste åren fixerade denna vad vi hennes medsystrar av samma kvinnogeneration mer eller mindre dunkelt erfarit under den senast tilländalupna tiden. Vi barn av de nya generationer inom det arbetande folket, som utvecklingen lösryckt från den trygghet, som ägodelar, makt, ideal, tempel, stilar, slutna rum skänker, och ställts in på nya banor, vi bära den hemlighetsfulla växtkraften i allt levande och veta att endast det som överlevat sig självt fruktar förändring. Borgerligheten står i dag i försvarsposition, den försvarar sitt förflutna, försvarar kulturen. Mot vem? Mot vad? Mot alla rörelser, röster, vittnesmål, förkunnelser i tiden, som inte står i överensstämmelse med dess ideologi, som förnekar, kommer med fakta, drar slutsatser, gör upptäckter, som en vacker dag kan omstörta den levnadsform, den anser vara den enda riktiga — och göra den själv överflödig. Det hela är en maskerad flykt från verkligheten och kommer härigenom till ett skevt och ofritt förhållande till denna.

Nästan allt som är högt, ljust eller upplyftande i människolivet ligger höljt i mörker, på alla områden visar sig medaljens frånsida, fegheten, lumpenheten och den moraliska ynkedomen hos det som ger sig ut för att vara något här i världen. Men vi får inte väja för avgrunderna. Den som har kraft att bestiga höjderna, han har också kraft att stiga ned i avgrunderna och omvänt, den som går genom avgrunderna, han har kraft att bestiga höjderna. De räddhågade måste vinnas för det som tungt och oemotståndligt arbetar i tidens djup, på bottnen av varje medvetande, i produktionssystemets finaste nätverk, i samfundslivets hemliga och uppenbara fluktuationer — det namnlösa, det kommande. Man kämpar om mer än ideologierna, man kämpar om människan.

Morgonbris hade detta nummer i det närmaste klart när Nordiska museet öppnade sin utställning om herrgårdens och bondgårdarnas värld. Ovetande om varandra hade museimännen och Morgonbris redaktion arbetat efter liknande linjer. Även om Morgonbris utgångspunkt var en annan, nämligen att medverka till ett klarläggande av barnförsörjningsförhållandena i vårt land gav oss sedan det rika materialet, som strömmade in, tanken att i ord och bild, berätta om arbetarnas levnadsförhållanden för de andra härom alldeles ovetande samhällsgrupperna. En av vår samtids klokaste män säger att om människorna modigt ginge problemen in på livet och verkligen lärde sig att förstå varför det ser ut som det nu gör i världen skulle ingen undgå att bli socialist, ingen skulle kunna ge sig till tåls förrän de sociala orättvisorna vore ur världen, ty den som kämpat sig fram till den djupa förståelsen skulle samtidigt med detta upptäcka vägen till att själv slå sig loss ur de falska värden, som nu binder och hämmar de flesta människor, och få bukt med

den fruktan för att förlora dessa värden vilka nu behärskar världen och ger upphov till den bittra konkurrensen om brödet, till klasstriderna, folkens krig mot varandra. Människorna måste få nog mod att demaskera världen och sig själva. De måste — för att åter tala med vår inspirerande vän Hagar Olsson — besjålas av samma anda som legendens Kristus — den i hopen som inte med avsky vände sig ifrån det ruttnande kadavret vid vägen utan böjde sig ned över det, sägande: "Hans tänder äro vackra." Det finns väl inget hjärta som är så förstocket att det inte skulle bli varse kadavret som ligger och ruttnar mitt ibland oss: det mörka, livsfientliga, krävande som griper omkring sig som en pest i de enskildas och i folkens liv, den politiska febern, den sociala nöden, hopplösheten och självuppgivelsen hos det överblivna människomaterial, som endast i händelse av krig kan tänkas ha en uppgift: att dö. Man kan vända sig ifrån detta faktum och sysselsätta sig med uppbyggligare ting. Man kan också stanna inför det, begrunda det, låta det tränga ned till sitt hjärta. Man kan omfatta kadavret med den omutliga kärlekens kristusblick: genomträngande ruttnheten nå fram till dess friska kärna. Det är denna allt famnande och allt avslöjande blick framtiden söker. De som med avsky och förakt vända sig bort från det fula och onda på vår väg ha inte den blicken. Morgonbris inleder året i förvissningen om att mycket skulle vara vunnet redan inom vårt lands gränser om bara de olika samhällsgrupperna kunde förmås att se och förstå varandra. Det är inte möjligt annat än att många av de räddhågade inom det borgerliga lägret t. ex. skulle tina upp och betrakta tingen omkring sig på ett nytt sätt om de bringades i en närmare kontakt med de förnyelsens källor, som äro till finnandes hos folket. I samverkan med livförsäkringsanstalten Folket sände Morgonbris för en tid sedan ut ett hundratusental cirkulär till hemmen runtom i landet med förfrågan om deras möjligheter att vårda och fostra sina barn. Som cirkulären gick ut med lokaltidningar i landsorten visste vi inte var cirkulären hamnade. Stor blev därför vår glädje, när vi kunde konstatera att rundfrågan nått fram till de mest avlägsna bygderna, ty även därifrån har kommit bidrag till det utomordentliga svarsresultatet, av vilket vi här i detta nummer ge ett första koncentrat. Svaren ha ofta varit formulerade så att de stimulerat till en närmare bekantskap med brevskrivarna, varför vi sänt reporters och fotografer till dem. Dessa ha återvänt och ytterligare bestyrkt att vi här hade kommit i kontakt med ett stycke Sverige, som vi nog i allmänhet ej har en aning om: svenska medborgare, arbetare och jordbrukare, som inte bara tappert hårda ut under mycket pressade sociala och ekonomiska förhållanden utan detta till trots förmå hålla sinnet friskt och sin framtidsvilja obruten. Deras brev och uttalanden, de själva och deras hem, borde ge andra hittills ovetande folkläger nya samveten, nya känslor, nytt mod, ty här bekräftas sanningen av att "folket själv, i det hela har en dunkel, stor känsla av att det vill, får och skall leva enligt sin skapelses mening: ju mera ljus man tillsläpper åt denna stora känsla, ju bättre går det, ju mindre ljus däremot, ju vildare och mera stormigt avlöper det".

KAJ

1935 grundades en lånefond för att engagera kommunerna i lösandet av de mindre bemedlade, barnrika familjernas bostadsfråga. 10 miljoner kr. anslogs. 15 miljoner ytterligare begäres i år. 1933 års riksdags lånefond på 5 miljoner kr. för förbättrandet av bostadsbeståndet i städer och tätbyggda samhällen har stimulerat till ett bostadsbyggande för sammanlagt omkring 32 miljoner kr. Socialministern äskar för nästa budgetår 3 miljoner för denna fond. För landsbygdens vidkommande har 33 miljoner sedan 1933 gått till nybyggnader och förbättringar. 45.000 bostadshus på landsbygden har genom detta anslag nybyggt eller upprustats. För nästa år begärs 7 miljoner för samma ändamål. Slutligen inrättades 1935 en särskild lånefond för lantarbetarbostäder. 200.000 kronor anslogs då. Nu begär socialministern ytterligare 300.000 kr.

MORGONDAGENS KVINNOR HAR ÄNDRARSINNE

Decembermörkrets hela armod och tröstlöshet vilar över de tysta byarna vi nyss lämnat bakom oss, och Skåne-slätten ligger våt och kall i regndis, som tättnar likt en grå rök runt synranden. Den präktiga bondgården ligger tryggt i skydd av de upplöjda backarna och nedanför ligger de vitkalkade låga längor där statarna bor.

Vi drar en lättnadens suck då vi kastar en blick genom de låga immiga fönstren och upptäcker några gullhåriga barnhuvud. Den sortens rikedom finns här då. Vi knacker på vid ena gaveln och får veta att den statarfamilj vi kommit att besöka för Morgonbris räkning flyttat från trakten för några månader sedan.

Men då vi nämner Morgonbris lyser ett varmt leende upp den unga vackra statarhustrun. — Från Morgonbris, kom då in för all del. Här är lite stökigt idag fast det är söndag, men när man är i betorna och pantofflestycket hela veckan får man tvätta till barnen på söndan, säger hon som en enkel och självfallen sak. Vi går genom det lilla mörka köket in i rummet där middagsbordet står dukat med vit duk, enkelt och prydligt. Gullhåringarna närma sig försiktigt och hälsa på moderns uppmaning. Dörren till köket får stå öppen och den unga hustrun rör då och då i grytan allt under det hon intresserat talar med oss. Och så går hon till en hemgjord hylla och tar fram Morgonbris "Stenhuggarnummer".

— Allra gladast är jag för bilderna. Man lär så mycket av dem. Det är så intressant att se hur andra arbetare har det. Jag har inte varit utom socknen på årtal mer än en gång, då min man låg på lasarettet. Så då blir man så trött på att bara gå här och se detsamma. Först ser jag bara människorna och husen, men sen är det liksom om bilderna berättade mig så mycket. Och tänk, all den stenen i Bohuslän, säger hon rysande med slättbons hela fasa inför den kala bergnaturen, hur hårt det måste vara att arbeta i den. När hon säger det är det så att man riktigt känner ångan från den feta skånemyllan och den varma mjölklukten från ladugården. Sedan sörjer hon med hustrurna, som får sitta där ensamma med barnen medan männen reser bort och arbetar.

Det är nästan överväldigande detta att bara gå in och nämna ordet Morgonbris i en avkrok på landsbygden för att bli så väl mottagen och omedelbart få i gång ett samtal om tidens viktiga problem med en 24-årig statarhustru, mor till 3 barn, som nyss kommit in från tvättstugan och lugnt håller på att göra middagen färdig under samtalet. Hon tar upp den 4 månader gamla babyn, byter på henne och ger henne flaskan med en förklarande blick till oss — "jag måste vänja av henne då jag skulle i betorna. Så är det med den saken. I det

här fallet tillhandahöll naturen den sunda födan, men samhällssystemet undanhöll den.

Den unga modern håller sitt barn tryckt intill sig då det äter, och man känner att hon inte kan avstå från att idag på sin "fridag" hålla sitt barn i sina armar, fast hon inte kan ge henne bröstet.

En statarfamilj med 600 kr. i årslön jämte en del naturaförmåner bland annat fri s. k. bostad får inte låta en sådan sak som att barnet har bröstet avhålla sig från de extra förtjänster hustruns förvärvsarbete kan ge, 30 öre i timman är det fastställda priset. Veterligt har ingen riksdagsman motionerat om förbud mot lantarbetarhustrurs förvärvsarbete. Och moderskapshjälpen är inte sådan att statarhustrurna kan få amma sina barn. Inget härskri går sin rundtur genom pressen om dessa kvinnors vantrivsel, deras okristliga arbetsbörda och ohygieniska levnadsstandard. Det kunde annars vara ett lämpligt diskussionsunderlag.

Statarnas barnavårdsproblem är minst sagt brännande. Egna bäddar till barnen är otänkbart under nuvarande förhållanden. Då skulle de få bädda på byrån och bord och under bord utan lakan. I flesta fall får barnen sköta sig själva på dagarna medan modern är uppe vid gården eller ute i marken och arbetar. Kosthållet blir som de vuxnas. Skolformen ofta C 3 eller D 1 i skolan, vars värsta olägenhet är att inskrivning sker endast vartannat år. På så sätt får många barn inte börja skolan förrän efter fyllda 8 år.

Vi gästar flera statarfamiljer och gläder oss överallt åt att höra att omsorgerna om barnen är det viktigaste. Det visar sig att de unga kvinnorna, med skarp blick för det väsentliga, låter plottret i hemmen vara till förmån för barnens vård och fostran.

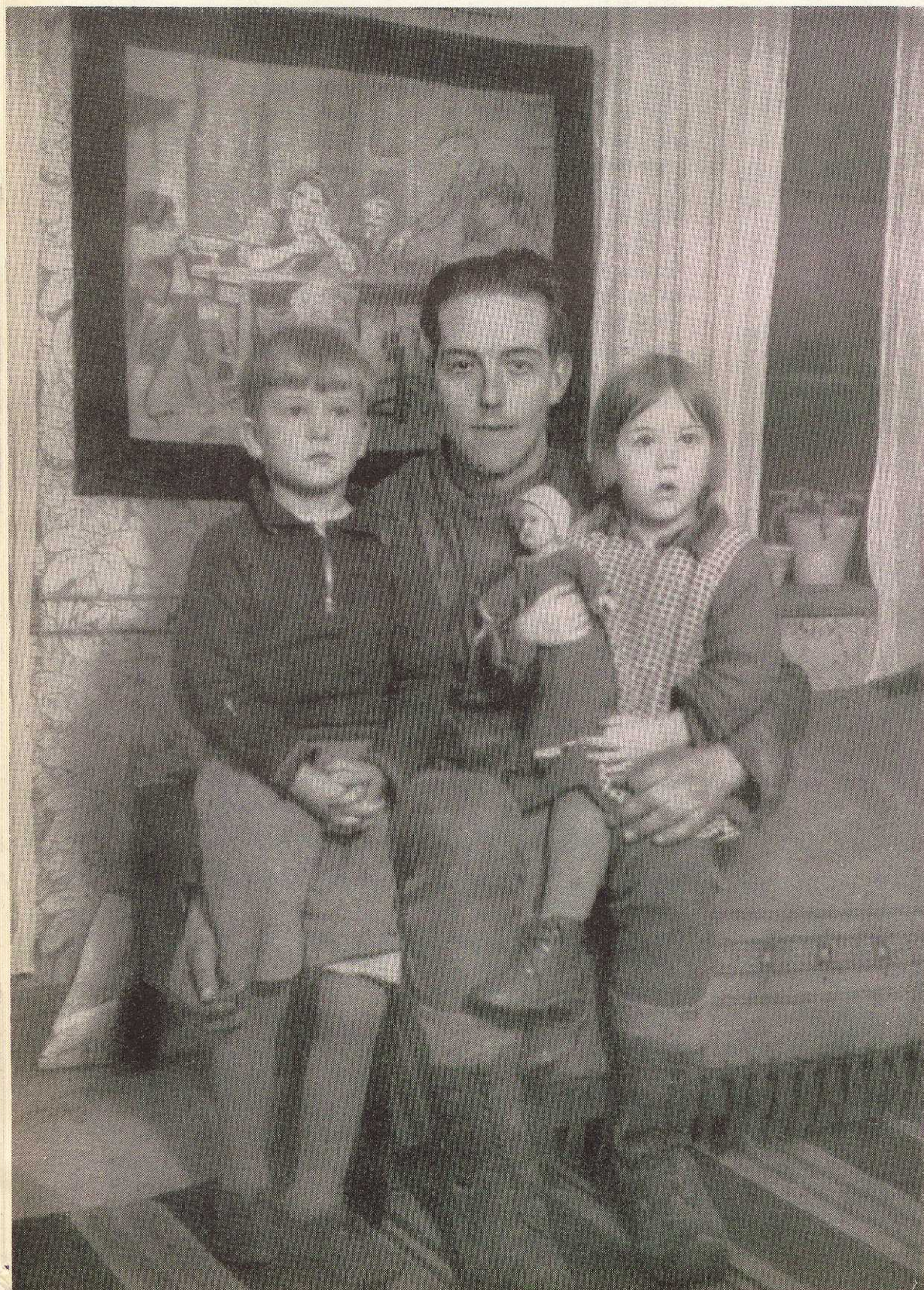
En ung hustru pekar på dammen som ligger ett tiotal meter från huset. Hon ser på den med hatisk skälvande blick. Något så enkelt som ett ordentligt taggtrådsnät runt den där olyckspölen skulle lyfta en stor börda från oss. När vi går på arbete får vi låsa in de små för den dammens skull. Ändå rusar vi hem med skräck inom oss. Kanske har någon av barnen krånglat sig ut och gått ner sig i dammen. Kanske Inger glömt förbudet att skölja docktvätt eller Hans att bygga kvarn och så dragits ner i gyttjan. Det är bara några år sedan dammen krävde sitt senaste offer — en 8-årig pojke som drunknade medan modern var på mjölkning. Det har sagts ifrån till husbonden — och tillägger hon med sitt klara omdöme — han är en ovanligt präktig arbetsgivare, hjälpsam och förstående på alla sätt, men han bara arrenderar gården och det är inte hans skyldighet att bekosta stängslet. Men nu ska det antligen bli gjort, om vi så skall anmäla det för hälsovårdsnämnden. Eller också får vi ta upp det till diskussion på kvinnoklubben. Där har redan diskuterats många ting om barnens fostran och vård: bygdens skolundervisning, fri tandvård bland annat. Så har de ökade kraven på barnens hälsotillstånd och kunskaper tvingat mödrarna ur den forna isoleringen och med starka trådar dragit ut dem i samhällsarbetet.

Det är nästan nermörkt inomhus då vi lämnar statarfamiljerna, fast klockan ännu inte är halv tre. Och ännu nämns man inte tända oljelamporna på länge. Elektriskt

Ljus är en välsignelse man inte vågar hoppas på och en sådan sak som vattenledning med till exempel elektrisk pump är en lyx som ingen ens skulle ifrågasätta. Men en sak är man fast besluten att kräva snarast möjligt och det är ordentliga avlopp i köksvaskarna.

Med avsky och grämlse lyfter hustrurna upp vasklocken och låter oss känna den sura pusten som kommer däri-från. Den skall halva familjen ligga och andas in natt efter natt. Spannen som ställes under vasken för att ta emot spillvattnet blir sur hur den än skrubbas och sköljes. Ibland under moderns bortovaro råkar den bli för full och låter överflödet rinna ut över köksgolvet där

Statarbostäderna på den skånska landsbygden har rykte om sig att inte vara så överdrivet luxuösa. Torftighet och armod, är det intryck som de göra på besökaren. Den bristfälliga inredningen gör dem farliga ur hygienisk synpunkt. Och ändå växa här upp de dyrbara nya generationerna, och den feta doftande myllan i Sveriges rikaste och kanske vackraste landskap väntar på nya armar som skall bruka den, och nya munnar, som skall mättas av dess skördar.

Bilderna på dessa två sidor äro tagna för Morgenbris av fotogr. Henry Sandberg, Malmö.

småbarnen kryper omkring. En härlig syn för en döds-trött hustru som kommer från tröskan eller mjölkningen att mötas av. Statarfamiljernas gemensamma w. c. står knappt för sig själv och dess inre skick är under all kritik. Från en liten utfärd på det stället kan barnen komma in så nersölade att deras kläder och skor får brännas upp. Och vi lämnar statarhustrun med den övertygelsen att det där obestämda trycket som pressat ner och tvingat dem att säga: Det tjänar ingenting till, det kan ändå aldrig ändras nu börjat hävas. Att de börjat sälla sig till den Morgondagens skara som är redo att hjälpa till och ta sin del av arbetsbördan för det nya samhället.

Man må hoppas att förslagen till förbättringar i landsbygdens bostadsinspektion och hälsovårdsstadga kommer upp vid årets riksdag. Så mycket mer som rörelsen inom folket självt inte minst det inifrån kommande intresset och medverkan från kvinnorna börjar motsvara de offentliga myndigheternas åtgärder. Och man kan bara önska att de bostadscirklar som igångsatts och så varmt understöts från Morgonbris sida måtte spridas som en smitta över hela landet och göra sitt till att alla möjligheter tillvaratagas ifråga om luft, ljus och utrymme.

Herta WIRÉN

Det bor klarögda och kloka mödrar i de låga, fattiga statarstugorna, med gott humör och frisk framtidstro, men störst av allt är dock kärleken till sina egna barn. Här behövs ingen kvinnlighetens renässans, Modern dras visserligen även här från hemmet men för betstykets och pantoffelplockningens skull — och när motionerades väl om förbud för lantarbetarhustruns förvärvsarbete? Och visserligen uppfödes barnen med flaska men det är ej moderns utan en bakvänd samhällsordnings fel.

Man behöver inte vara okunnig om den moderna barnvårdens bud därför att man inte tillämpar dem. Fru Holm i Rognäs skriver:

Vidare äro mina önskemål
 kunna ge barnen näringsbringande föda såsom okunnad
 alla ägg frukt Natursmör & stället för den fattiga kort
 m de nu erhålla samt varma kläder så att de om vintern
 inge arbeta i snö och behöfde vara inne för de ej
 mus lekplats om nu tiden bli sidan att arbeta å Inkonst
 kan bibringas för min man är vår gemensamma önskan på
 att litet hemman på 2-3 kor så att pojkarne kunna på
 med vafve kända göromål ty det är mytligare fördom
 förmåga än ja sprunga på vägar o gata
 + eset rum att sova i så de fruga
 + 2 d av husliga stöke

ARBETARSMÅBRUKET SKULLE TILLFREDSSTÄLLA BARNENS MJÖLKBEHOV

Fru Agnes Holm, Stockbäcken, Rognäs, bor i en liten stuga på ett rum och kök. Hennes man är ute på nödhjulsarbete och förtjänar just nu 3:60 per dag. Familjen räknar sju barn, det äldsta nio år och det yngsta två månader. Man behöver inte anstränga sig för att kunna räkna ut att det råder stor fattigdom i hemmet.

Fru Holm är omgiven av sex pigga barn, då vi överraska familjen mitt under middagsmåltiden. Och den lilla minsta ligger i vaggan. Tvätten har nyss hängts upp till tork på några klädstreck, som spänts ut efter kökets ena långsida. Allt i rummet talar om att hemmet är fattigt. Men trots att utrymmet inte kan anses stort då alla dessa sex småtingar ge utlopp åt sin verksamhetslust kan man genast konstatera att det råder både ordning och renlighet i hemmet. Det är tydligen en duktig mor som förmår göra underverk med ytterst små resurser.

Det var det första intrycket. Det andra ger sig självt vid ett samtal med fru Holm: en kvinna, som tänker och planlägger för sin familj, och som har reda på sig och sitt i en grad, som måste betecknas som ganska ovanlig. Hennes berättelse om familjens förhållanden är korrekt och osentimental. Allt har hon på sina fem fingrar, i hennes uppgifter följer det inte med några oväsentligheter. En ovanligt verklighetsbetonad kvinna, som ser svårigheterna i vitögat och är fullt övertygad om sin skyldighet att göra det bästa av situationen.

Familjens bostad är mycket enkel, ett tämligen stort kök och en liten kammare. Även om man skruvar ned sina anspråk på utrymme och bekvämlighet till mycket små proportioner kan denna bostad knappast anses tillfredsställande, men det har varit än värre med den saken. Det är bara ett par månader familjen bott här.

— Egentligen ha vi inte råd att hyra den här lägenheten, berättar fru Holm. Men det blev alldeles olidligt där vi bodde förut, så nu ha vi måst ordna det så här under vintermånaderna. Till sommaren blir det emeller-

Familjen Holm i nordligaste Norrland hyser gott hopp om ett arbetarsmåbruk. I sju år har den lilla stugan här, med den blygsamma golvytan av 3x4 m. varit familjens hem, där åtta personer försökt göra det bästa av tillvaron. För två år sedan byggdes förstugan; dessförinnan öppnade sig stugdörren rätt ut mot snön och blåsten. Vid klart väder skymtar man stjärnorna genom skorstenspipan, och då bostaden inte är vinterbonad har man kanske också på många andra sätt erfarit kontakten med naturen.

tid att flytta tillbaka till den gamla bostaden igen. Orsaken är, att denna bostad kostar femton kronor i månaden medan den andra bara kostar fem.

Familjens gamla bostad — den ses på bilden på sid. 13 — förtjänar egentligen ett kapitel för sig. Den består av en sommarstuga på ett enda rum, som har en storlek på ungefär 4×3 meter, kanske vid en generös beräkning 4×3½. Denna lilla stuga har under sju år varit familjens bostad. Och det är först under de senaste två åren, som den varit försedd med den lilla tillbyggda förstugan. Tidigare fanns det intet som helst vindfång utan stugans dörr öppnade sig ut i snön. Då det rådde snöstorm på vintern virvlade snön in över hela golvet då man gick in och ut. Stugan, som om några månader åter blir familjens bostad, är försedd med en järnspis, placerad på spishällen i en primitiv öppen spis, där man kan se himmeln genom skorstenspipan ifall man inte har spjället stängt. Även f. ö. lämnar stugan åtskilligt övrigt att

önska. Då det blir kallt på vintern bildas vita ulliga frostfläckar litet varstans i vrårna, en omständighet som skvallrar om att rummet inte från början avsetts som vinterbostad. Och möblerna? Ja, vi godtar fru Holms förklaring att det i varje fall inte ens finns rum för alltför många möbler — om också sådana skulle finnas — om samtliga familjemedlemmar skola få plats i rummet. Det är med en viss stolthet i rösten fru Holm anmärker att familjen aldrig tagit emot kommunhjälp.

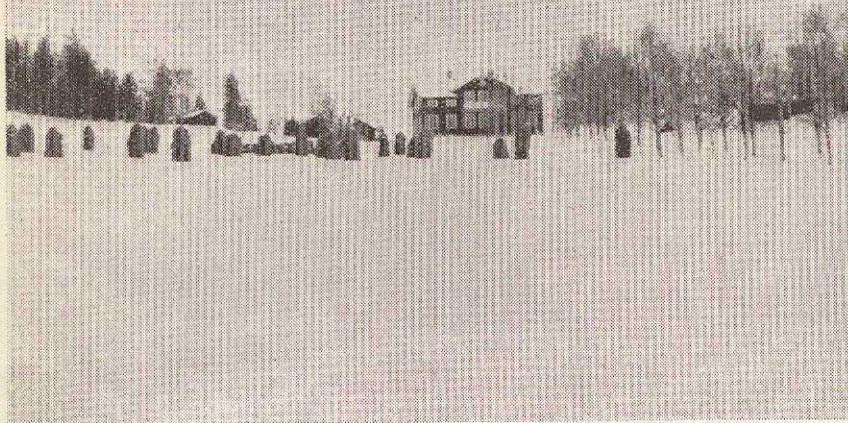
— En vinter måste vi få kontantunderstöd, eftersom det inte kunde ordnas med arbete av något slag, men det är också allt. I fjol försökte vi få ett arbetarsmåbruk, men det är så stor konkurrens så det har inte lyckats än. Vi skall emellertid göra ett nytt försök, och då får man ju se om det går bättre, tillägger fru Holm.

Det är onödigt att fråga fru Holm om vad hon först av allt önskar. Svaret är från början givet:

En bättre bostad, arbete.

Det nya småbrukarhemmet har ännu inte fått gardiner för fönstren, men far är ändå nöjd, och mor, som håller armen om den yngsta telningen, strålar av lycka över detta resultat av ett strävsamt liv.

I Norrbotten möter ej sällan denna trista syn:
Skörden står alltjämt obärgad.

Ett av de många arbetarsmåbruken runt om i
landet som blivit till så stor nytta och glädje.

Familjen Johansson, Backträsk, Alters bruk, tillträdde sommaren 1934 ett arbetarsmåbruk. Hemmet är nytt och man märker att åtskilligt fattas i utrustningen.

— Vad vi först och främst behöver är arbete, arbetsinkomst, förklarar fru Johansson. Förutsättningen för den som brukar ett sådant här ställe är just biinkomsten, men det har varit svårt med det. Hittills har den konstanta arbetsinkomsten i år inskränkt sig till 100 kronor. Denna summa var mannens och sonens sammanlagda arbetsinkomst på ett dikningsarbete, som tyvärr tog slut efter tre veckor. Lyckligtvis blev skörden på de självväxande myrängarna i somras så god att det nästan

räcker för vintern. Det är ju en god hjälp. — Bäst är, fortsätter fru Johansson, att man nu slipper tänka på att behöva flytta. Man har åtminstone ett hem att bo i — och så får man hoppas att det småningom blir arbetstillfällen, skogsdrivning och sådant. Äldsta dottern har plats som hembiträde, äldsta sonen har just nu plats hos en hemmansägare i en grannby. Men den sistnämnde är ännu klen efter en lungsäcksinflammation, och man vet ännu inte om han klarar upp det arbetet. Av familjens åtta barn äro fyra skolpliktiga.

— Men, det skulle nog gå bra, bara det yppade sig någon arbetsförtjänst, anmärker fru Johansson.

Upplysning om bostad 1934-35
Backträsk, den 28 okt - 35

Till

Intresserade i Backträsk, Alters bruk

Undersökad av utau de många, vilken som är isig med ungdomens glada tillförsikt startade på den äktenskapliga banan i full förvisning att med sina o sin makes unga krafter skapa sig ett lyckligt hem. Vi utgunga både från fattiga skogsarbetarnas

varför vi icke hade att vänta ekonomiskt underlag från våra föräldrars sida. Vi ha nu varit gifta i 22 år men vara glada förhoppningar vid starten ha förbytt i idel molgångar orsakade av dålig ekonomi. Min make tillhör de lägst avlönade inom vårt län nämligen jordbruks- & skogsarbetare, då därtill kommer att arbete av sådan art är på delar gjänt här fattigdomens spöke varit var jämnast

praktiskt. På dessa 22 år har min makes inkomst högst 3 år överskridit 1,000 kr. Vi har haft 9 barn. ett är dött men hushället har verra tider varit 10 personer. Att under sådana förhållanden kunna påta frammat åt alla kan lättare tänkas än beskrivas, kläder ha vi mest fått söja oss med vad bättre kallade kallat undvara. Vi bojade emellertid skaffa oss för att omiställa manrens små förtjänster

vi skogsarbetare byggde upp i asenden vid sidan av prästängslätt för att på detta vis spara en bit mer för de tider han var utan förtjänst, därav märte förstas att det är med arbete o möda i av inkomst vi fått underhålla våra ibland när det varit som värst ha vi näst antitronnmentsjäl. Jag skulle önska att vi finge en föräkring som gav varje obemäddad snör garantisat medel för sitt o sina barns nödiga underhåll i snattaplå

Detta en kort relation utau en fattig arbetarhustrus livserfarenheter

Ibland har jag tänkt att om det funnes något, som motsvarade kokboken eller katekesen ifråga om barnavård, skulle jag önska att det i den boken också fanns ett kapitel, som avhandlade vården av små för tidigt födda barn, önskar mamman till två tvillingpar. Hon erinrar samtidigt om att mödrarna böra få tillfälle att komma i kontakt även med andra människor, då barnen äro små.

1) Huru många barn finnas i familjen?

a) Gossar? 1 b) Flickor? 3

c) Deras ålder? Hans & Ineta 8 år Lisa & Petrona 2 1/2 år
(tvillingar) (och tvillingar)

2) Mannens anställning? Bakbyggare

3) Årsinkomst? 1400 Därav naturaförmåner? _____

5) a) Huru stor är familjens bostad? Antalet rum? 2 rum & kök

11) a) Huru har Ni (och Eder man) tänkt Eder barnens fortsatta utbildning? _____
Skolast

b) Huru har Ni tänkt Eder kostnadsfrågan ordnad? _____

8) Försäkr. avg. 125 RM e) Medlemsavgifter o. d.? _____

f) Nöjen? 0 g) Övriga kostnader? _____

15) a) Vilka försäkringar finnas i Eder familj (Liv-, Brand-, Olycksfall)? _____
Liv-, Brand-, Olycksfall

16) a) Angiv särskilt de livförsäkringar, som finnas:

1) För familjeförsörjaren? Egen Samförsäkring Olycksfall

2) Övriga familjemedlemmar (inkl. studie-, arvsförsäkringar o. d. för barnen):
Var sin livförsäkring

MÖDRARNA BEHÖVA UTURISOLERINGEN

Fru Ida Fjellström i Håkansö har just satt i gång med julstöket så både bakkbordet och strykbrädan äro i bruk. — Det värsta är att man har så svårt att få komma i kontakt med andra människor då barnen äro små. Och mina pyren, som kommit två och två i sällskap, ha varit mer än vanligt svårskötta. Alla extra svårigheter bli kännbara i en familj där ekonomin nätt och jämnt tillåter att hjälp anlitas under den allra nödvändigaste tiden vid barnens födelse. Jag har fått försöka klara mig så gott jag kunnat, men det är inte alltid så lätt. Isynnerhet som det inte finns några direktiv att följa då det gäller att sköta små liv, som vid födseln bara väger 1 1/2 — 2 kg. Ibland har jag tänkt att om det funnes något som motsvarade kokboken eller katekesen i fråga om barnavård så skulle jag önska att det i den boken också fanns ett kapitel, som avhandlade vården av små för tidigt födda barn. Men det är ju så sällan sådant förekommer så man får naturligtvis inte begära för mycket. — Ibland önskar man att det funnes möjlighet att få komma tillsammans med andra människor för att utbyta tankar. Man känner att man behöver nya synpunkter, man behöver höra andras mening om gemensamma problem. Sådant är nödvändigt, icke minst för en mor. Vi behöver öka vårt andliga förråd för att kunna ge våra barn något utöver livets nödtröft i materiellt hänseende.

Ett annat slag av barnavårdsproblem än det som här mödrarna själva berättar om är det som rör fosterbarnen. Fru Stina Wågland, Östersund, var den första som företog fosterhemsinventering i vårt land och här berättar hon nu om sina erfarenheter, sorgliga och beklämmande ibland, men även glada och vackra som pärlor i minnets skattkammare. Man hinner se och iakttaga mycket när forden forcerar Jämtlands många gånger svårtillgängliga backar.

FANTASTISKA BARNAÖDEN I FJÄLLSOCKNARNA

UPPTÄCKTER VID FOSTERHEMSINVENTERING

Alla som ha fosterbarn i vårt avlånga land vet nog vid detta laget vad fosterhemsinventering är. I februari 1933 meddelades från socialdepartementet att det beslutats att fosterhemsinventering skulle äga rum och Allmänna Barnhusets direktion hade medgivit att den skulle få utföras av de barnavårdsombud som anställts i varje län, samt att kostnaderna för dessa resor skulle betalas av Allmänna Barnhuset. I meddelandet från socialdepartementet sades tydligt ifrån att det ej var meningen att dessa ombud skulle överta ansvaret för barnen och fosterhemmen, utan det kommer fortfarande an på barnavårdsnämnderna själva. Ordföranden eller någon av nämnden utsedd person skulle följa ombudet under inventeringen i respektive socknar. Att det var en mycket klok och välbehövlig åtgärd som anbefallts i detta cirkulär ha vi samtliga ombud ute i länen fått erfara.

De flesta nämnder sköta sin barnavård och tillsynen av fosterbarnen på ett tillfredsställande sätt, i Jämtland åtminstone, men så finnes det andra som icke ha tagit sin uppgift så allvarligt och plikttroget som lagen föreskriver. Det skall föras noggranna anteckningar om alla barn, som stå under nämndernas tillsyn, men sådana anteckningar ha saknats i några kommuner. Vidare skall fosterhemmen besökas minst en gång om året, men det finns nämnder, som aldrig besökt fosterhemmen utan endast sänt den bestämda fosterlegan. Som exempel kan jag tala om att i en kommun fanns ett barn upptaget, som återhämtats av modern för sex år sedan, men på grund av att fosterhemmet ej besökts så stod detta barn kvar i anteckningarna sedan det en gång införts. En ord-

Det skulle göra de lagstiftande och anslagsgivande gott om de hade tillfälle att se de glädjestrålade familjer, som fått flytta in i nya drägliga bostäder.

förande sade till mig: Nu skall det bli roligt att sköta detta arbete sedan man fått tillfälle att besöka alla fosterhem och lärt känna dem som ha hand om barnen. När man reser från kommun till kommun och besöker över tusen hem i ett län så är det givet att intrycken bli varierande. De sämsta bostadsförhållandena finner man i fjällsocknarna, där bor t. ex. i två små rum fostermor, tre egna barn, ett fosterbarn, ett barnbarn och en 85-årig blind gumma som fattigvården inackorderat. I ett annat hem hade en 58-årig mormor tre fosterbarn i åldern 2, 4 och 9 år. Där var rysligt oordnat och smutsigt, och barnen sprungo omkring som små vildar. Ett av barnen var omhändertaget för samhällsvård av barnavårdsnämnden. Under sådana förhållanden kunde ej nämnden skylla på att den ej hade kännedom om fallet, men den hade aldrig besökt hemmet och sett efter hur de små hade det. I en kommun befanns det att många av fosterföräldrarna voro gamla. I 56 besökta fosterhem så var fem fostermödrar över 60, tre över 65, tre över 70, en över 80 år, fyra fosterfäder voro över 60 år, fem över 65, tre över 70, en över 75. Det befanns vid undersökning av hemmen att det i de flesta fall var mor- eller farföräldrar eller annan nära släkt. Under sådana förhållanden är det svårt att föreslå förflyttning av barnen, men man måste dess skarpare framhålla för nämnderna hur viktigt det är att fosterhemmen undersökas och noga utväljas innan barnen lämnas dit. Många gånger äro nämnderna oskyldiga till att det blivit mindre goda hem som fått ta emot fosterbarn. En ogift mor lämnar barnet till en anhörig

(Forts. sid. 20.)

EN
DUKTIG
MAMMA

OCH HENNES FAMILJ

Fru Stina Wågland, Östersund, avbryter här sin rapport från fosterhemsinspektionen vid erinran om en jämtländsk småbrukarfamilj, som visar vilken seg tåga det är hos svenska folket.

Om en duktig mamma vill jag berätta. De gifte sig och köpte ett litet torp och efter någon tid föddes den första gossen år 1928. De arbetade och slet, teg lades till teg och så kunde de skaffa en ko och sen åter en. 1930 kom andra gossen, 1931 föddes en gosse och en flicka, 1932 det andra tvillingparet en gosse och en flicka, 1935 föddes det tredje tvillingparet, två gossar. Nu har familjen åtta barn och har ändå lyckats skaffa sig fyra kor. Allt sköter denna duktiga mamma ensam. Där är rent och snyggt och barnen är ordentligt klädda. Mamman är glad och hurtig på alla vis och klagar ej som stadens fruar så ofta göra utan anledning. Om man sitter i en bekväm våning, har ett, högst två barn och allt vad man behöver så kan det ändå klagas att man är så slut, för det är så långt till torget. O, denna lilla modiga arbetsamma mor, vilken hjältinna är hon icke. Det är rent och snyggt även i de minstas bädd och för att det ej skulle dra på dem då de skulle vara uppe någon stund så hade hon räknat ut att sätta dem i gungor i taket.

Fosterhemsinventering.

(Forts. från sid. 17).

eller bekant och så länge hon själv och den eventuelle fadern kunna betala för barnet så anmäles ej fallet till barnavårdsnämnden. Först när betalningen uteblir göres anmälan därom och det kan bli ganska besvärligt för de barnavårdande myndigheterna att flytta barnet mot moderns och fosterföräldrarnas vilja. Det är också andra svårigheter man träffar på i de äldre fosterhemmen och det är att barnen ej ha egen säng. Ofta ligga barnen hos någon av fosterföräldrarna tills de nå ända upp till 12—13 år.

För något år sedan reste jag till ett hem där jag visste att det var en fattig mormor som hade ett barnbarn som fosterbarn. Jag visste att de hade dålig bostad och då det varit över 30 gr. kallt ett par dagar så hade jag ingen ro förrän jag fick resa dit och se hur de hade det. Vid mitt inträde satt gumman vid spisen och eldade och rökte pipa, den 11-åriga dottersonen satt bredvid och snickrade på en pilbössa. På min fråga var gossen låg nu när det var så kallt, svarade hon: Han ligger mellan honom och mig. Honom, det var fästmannen det. Jag såg i andanom: den store robuste, kroniskt arbetslöse och kände hembrännaren, den lilla magra gumman och så pojkestackaren mellan dem i utdragssoffan. De hade ett enda rum och då jag besökt dem under sommaren så låg gossen på en vind.

Jag ser för mig ett annat hem, en gammal mormor har fått vården av två barnbarn. Någon renlighet eller ordning har aldrig rått i det hemmet ens då gumman var yngre och med åren har det blivit värre. Nämnden hade ej reda på att hon hade några fosterbarn, men då gumman nödgades begära hjälp av fattigvården för eget uppehälle så upptäcktes barnen. Modern som var gift på annat håll lämnade underhåll till barnen. Hemmet, om det kan få ett så hedrande namn, bestod av ett rum som var fullt med all möjlig bråte. Mattor, trasiga sängkläder, mat, blomkrukor, hinkar och disk. Min första tanke då jag kom in var att kasta ut allt och göra rent. Sedan kanske man kunnat använda något av bohaget och bränna resten. Gumman och barnen ville jag helst ha tagit med och tvättat rena, satt på dem rena och snygga kläder. Vad det hade varit roligt, men man får ej vid sådana besök följa sina impulser.

Man måste överväga vad man har rätt att göra. Det var sent på kvällen som doktorn och jag kommo och barnen hade lagt sig. Vi undersökte deras bäddar, i flickan säng var det lakan och örngott, men ack så smutsiga, i gossens säng var det varken lakan eller örngott och över sig hade han en trasig filt och en smutsig tras-matta. Båda barnen hade på sig skjorta (linne) ylletröja och livstykke; även dessa kläder voro smutsiga. I den säng som gossen låg i skulle också fostermodern ligga.

Jag har på mina resor sett många dåliga bostadsförhållanden och dålig hygien. Men jag har också haft glädjen att konstatera vilken storartad förbättring i bostadsförhållandena det blivit sedan regering och riksdag lämnat så stora anslag till förbättringar och nybyggnader. Det skulle säkert göra de lagstiftande och anslagsgivande gott om de hade tillfälle att se de glädjestrålade familje-

medlemmarna som fått flytta in i nya och präktiga rum, där de få känna att de ha ett hem och få leva under drägligare förhållanden. För två år sedan kom jag till ett nybygge strax efter julen, jag hade träffat familjen förr och jag ville se hur de hade det nu. Hustrun stod vid spisen och rörde i gröten och barnen lekte på golvet. I ena hörnet av kammaren stod en julgran. I toppen på granen satt en av de julflaggor som utgavs av socialdemokratiska kvinnoförbundet för något år sedan. Det var ovanligt att se en sådan flagga så långt upp i fjälltrakterna, men jag gladdes och sade till den duktiga arbetar- och småbrukarhustrun, att den som hissar den flaggan i topp kan säkert göra mycket både för de sina och andra. Forden går vidare i det vackra län som jag har glädjen arbeta i. Varje del av länet har sin tjusning. Det sägs att Härjedalen är det land som Gud glömde, men det tror jag ej. Den som haft tillfälle att resa den nya vägen från Glöte till Tannes över Högvålen, den kan ej glömma hur vackert där är, eller när man en vacker dag sitter i en båt på Härjedalens storsjö. Där ser man 21 fjälltoppar i en rad, med början vid Lundörrpasset och med Helagsfjället längst i väster. När man skall inventera fosterhem i detta län får man ej beräkna att så och så många hem skall man hinna med per dag. Då det bär iväg på slingrande skogsstigar, där det endast går att köra med häst på vintern, då går det ej fort. Det finns en socken i norra Jämtland som är lika stor som Malmöhus län. Där ha vi ett fosterhem beläget 3 mil från landsväg. Visst kan det vara oerhört arbetsamt ibland, men det glömmes inför alla de vackra naturscenerier som möter en överallt. Genom östra och västra Jämtland flyter Indalsälven. Hela dess dalgång är enastående vacker. Jag erinrar bara om Åre och Undersåker i västra och Stugun, Ragunda och Fors i östra Jämtland. Överallt träffar man på mycket snälla och präktiga människor och jag skulle vilja visa Eder sådana enastående bra fosterhem jag har. När jag tänker på alla dessa utmärkta fosterhem som jag har ute i länet så har jag ej ord vackra nog att säga om dem. De visa en så storartad fostrargärning då de ta andras barn, vårda och uppfostra dem som egna barn och äro i föräldrars ställe både i med- och motgång. Vad sägs om en familj som tog emot en liten sjuklig något efterbliven gosse vid 1 årsåldern och sedan fostrat och vårdat honom mot en ringa ersättning. Han är sängvätare och fostermodern måste ta upp honom två gånger varje natt om han skall få ligga torr. Fosterfadern sitter och skriver läxorna för honom varje kväll tills han kan dem, ty gossen är så döv så han kan ej följa med i skolan. Det tålmod och den kärlek till barnet som fordras i detta fall, hade inte jag kunnat prestera. Även sådana människor vill jag kalla hjältar i det tysta. Om man jämför dessa som jag velat kalla hjältar med dem, som prisas som hjältar på slagfältet för att de kunnat kasta bomber och dödat kvinnor och barn. Vad skall man då kalla de senare? För dem finnes ej nog avskräckande namn. I tio år har jag arbetat för barnen i detta län och jag hoppas att få fortsätta därmed, ty intet arbete är så underbart som detta och att om möjligt förhjälpa barnen till bättre förhållanden.

Stina WÄGLAND

1) Huru många barn finnas i familjen?
 a) Gossar? 3
 b) Flickor? 2
 c) Deras ålder? 9, 7, 5, 4, 2 år
 2) Mannens anställning? skogsarbetare
 3) Årsinkomst? 1600
 Därav naturaförmåner? _____

Huru många barn finnas i familjen?
 a) Gossar? 4 st
 b) Flickor? 3 st
 c) Deras ålder? 18, 15, 14, 12, 11, 9, 8
 2) Mannens anställning? Skogsarbetare
 3) Årsinkomst? Omkring 1000 kr
 Därav naturaförmåner? Ingenting
 Om Ni själv har förvärvsarbete: a) Dettas art? _____
 b) Årsinkomst? _____
 Därav naturaförmåner? _____
 c) Vem sköter hemmet och barnen under Edert arbete borta? _____
 d) Lämna Ni barnen till barnkrubba eller liknande institution? _____
 e) Huru stor är familjens bostad? Antalet rum? ett rum och kök
 Kan varje barn beredas egen sovplats? nej, 3 och 3

1) Huru många barn finnas i familjen? 10
 a) Gossar? 5
 b) Flickor? 5
 c) Deras ålder? 21-18-17-13-11-9-8-7-6-4
 2) Mannens anställning? bondest a.k. arbete när sådant finns att få sommars arbetslös
 3) Årsinkomst? 1700 cirka
 Därav naturaförmåner? få bostad
 Om Ni själv har förvärvsarbete: a) Dettas art? Brakar gå i bätte
 b) Årsinkomst? i fjol 400
 Därav naturaförmåner? Inga
 c) Vem sköter hemmet och barnen under Edert arbete borta? En 17 årig dotter
 d) Lämna Ni barnen till barnkrubba eller liknande institution? Nej sådant finns
 5) a) Huru stor är familjens bostad? Antalet rum? 1 rum med kök
 b) Kan varje barn beredas egen sovplats? Nej de legger 2 tillrämmans

HÄR KÄMPAR FAR OCH MOR EN BITTER KAMP FÖR SINA SMÅ

INDUSTRIHERRARNA FLYTTADE TILL ANDRA
OCH MER GIVANDE MARKER. DERAS TUSEN-
TALS ARBETARE LÄMNANES HELT ÅT SITT ÖDE-
FATTIGDOM, UMBÄRANDE OCH SVÄLT

A. K. FARLIG FIENDE TILL DEMOKRATIEN

Det är många landsändar som lidit under krisen. Inte bara Bohuslän, även om det varit ett av de svåraste. Andra industridistrikt har även haft sina svårigheter och i Västernorrland har man ännu en omfattande arbetslöshet. Det är en arbetslöshet utav samma slag som i Bohuslän. Folk som helt enkelt blivit över när industrin har fyllt sitt behov och sådana som blivit kvar när sågverken lagts ner och industriherrarne flyttat till andra och mer givande marknader. Dessa arbetslösa har nu i flera år ambulerat mellan AK:s arbetsplatser från Småland i söder till Lappland i norr. De har levt ett liv under denna förfärliga järnhäl, en lott som en oinvigd inte kan göra sig en föreställning om. Här som i Bohuslän har de fått lämna hem och familj när "hänvisningen" till arbete kommit. Som ett grått spöke har det legat över de arbetslösa och de som vågat opponera sig har fått känna lagens starka arm genom avstängning. Någon hänsyn har man inte känt inom det mäktiga, byråkrattiska AK.

Denna omilda och ofta brutala hänvisning till avlägsna och dåligt betalda arbeten kallas bland de arbetslösa själva för deportation. Och förvisso ligger det en viss grad av sanning i detta. Och liksom deportationen har det även sin politiska sida. På samma sätt som en deportation föder hat mot det bestående samhället har detta ständiga ambulerande mellan olika arbetsplatser uppluckrat arbetarnas demokratiska sinnelag. Ty den reservarbetare som långt ute i ödemarken förtjänar ett par tre kronor om dagen och är medveten om att hans familj saknar det nödvändigaste, kan inte få så höga tankar om den demokrati som har så lite att bjuda honom som medborgare. På så sätt har AK varit en vida farligare fiende mot demokratin än bolsjevikers och nazisters agitation tillhoppa. Om ändå stammen och kärnan av de arbetslösa arbetarna håller fast vid demokratin som statsform, bevisar detta endast att arbetarrörelsen har ett grepp om svensk arbetarklass som håller i alla väder. Knappast någon industri har varit föremål för spekulation som sågverksindustrin. Under dess högerperiod byggdes det sågverk i mängd. Folk drogs ifrån landsbygden och samlades i de stora industrisamhällena. Det var glansdagar för sågverksindustrin och dess ägare skar bokstavligen talat guld med sågblad. Men när den stora krisen kom, när sågverksindustrin inte längre var en lönande affär som förut, då drog sig sågverksägarna tillbaka, sågverken lades ned och dess ägare flyttade till andra, mindre skattetyngda kommuner. De tusentals arbetare som industrin dragit till sig lämnades åt sitt öde. Och ödet var fattigdom, umbäranden och svält.

En av dess många var arbetaren Gösta Engberg i Sättna, Medelpad. Han var på sin tid bosatt i Timrå kommun vid dess stora industrier. Men sedan han där blivit överflödigt har han varit bosatt i Sättna och varit sysselsatt med skogsarbete. Engbergs hustru är en av dem som

Fru Hulda Engberg i hemmets lugna vrå. I sängen till vänster sover tre av barnen!

svarat på Morgonbris enkät och när vi besöker dem i detta ärende möter vi ett redligt och ärbart folk som kämpar med oöverkomliga ekonomiska svårigheter. Den lilla gård där familjen Engberg är bosatt är ett ruckel som knappast gör skäl för namnet bostad. Farstubron är närmast livsfarlig. Den lutar betänkligt och varannan bräda i fotstegen är söndrig. Hr Engberg berättar att han erbjudit sig att själv laga bron om han fick göra avdrag på hyran för kostnaderna, men fått avslag av hyresvärden. Det första intrycket av bostaden är att här

är oerhört trångt och att inredningen är mycket bristfällig. Men rent och snyggt överallt. Det är söndagsfint i stugan. Genom den skriande nöden lyser ändå en duk-tig och för sitt hem uppoffrande husmoders omtanke om sitt och de sina. När vi går fram och hälsar och framför en hälsning från Morgonbris lyser de båda makarna upp. De bjuder oss sitta och medan mor sätter på kaffekokaren som vanligt på landsbygden börjar far berätta, allt medan barnskaran, som varit ute och tumlat i den första snön, strömmar in för att titta på det tydligen ovanliga främmandet.

— Här har vi bott i fyra år nu, säger far i huset. Och under hela denna tid har bostaden varit bristfällig. Han visar hur tapeten är trasig från golv till tak, hur pappan i taket går i stora vågor och när som helst hotar att ramla ner. Han visar med handen var efter väggarna det drar mest och berättar att på vintern när kylan biter på ute, blir det frost på väggarna och familjen får samlas så nära spisen som möjligt med sina bäddar.

— Ja, det är inte så mycket att röra sig på, säger fru Engberg. Köket i bostaden är ungefär sexton kvadratmeter och upptar då en del fasta möbler. I soffan sover de båda äldsta gossarna, i sängen som ger intryck av en babysäng, sover en gosse och två flickor. Det inre rummet är lika sparsamt möblerat. På golvet några hemvävda mattor som visserligen är slitna, men

Farstubron är sned åt alla håll och farlig att gå på i halt väder.

så hela det går och rena. En stor säng där makarna själva sover. En soffva på vars mjuka lock, eller dyna, en gosse sover, en byrå, en chiffonjé, några tavlor och litet blommor. Det är allt. Eldstaden står i ena hörnet och består av en järnkamin av det äldsta slag som man brukar finna i gamla lokaler. Rökledningarna pryder i några slingor vägen upp till taket. Både eldstaden och rökledningarna står således fria i rummet, utan skydd av någon som helst mur. Här bor 8 personer, familjens äldsta dotter har plats i familj. Om lägenhetens samlade utrymme är 36 kvm, kommer på varje familjemedlem 4,5 kvm. Om, som i detta fall, genom de små rummen möblemanget tar upp halva utrymmet, återstår något mer än 2 kvm för varje medlem av familjen att röra sig på. Från golv till tak är knappa 2 meter.

I köket som är omkring 16 kvm sova 5 av barnen, på var och en kommer således något mer än 6 kbm luft. I hela lägenheten skulle således finnas 72 kbm luft. Tager

man därtill i betraktande att köket som alltid på landsbygden tjänstgör som kök, matsal, vardagsrum, sovrums och lekplats torde trångboddheten tillräckligt illustrerats.

Från bostadens andra rum med "eldstad" i fonden. Observera de söndriga tapeterna.

Makarna Engberg med sex av sina vakna och trevliga barn samlade utanför stugan.

— När vi föra på tal om det inte skulle gå att hyra en annan bostad, svarar husfadern, att det är lättare sagt än gjort. För det första är det svårt för en så stor familj som vi är att få en bostad, för det andra får vi ingen genom svårigheterna med hyran. Flera gånger har familjen blivit hotad med vräkning, då man nu resterar för hela året med hyran. Årshyran är 150 kronor, vilket ingalunda är billigt för ett sådant ruckel i Sättna. Vi föra på tal att staten lämnar rikliga bidrag både till förbättring av bostäder och småjordbruk. Arbetarnas ledande man i kommunen, jordbrukaren Arvid Snaar, som är i vårt sällskap, meddelar då att någon sådan form av krishjälp inte förekommer i Sättna på grund av bristande kommunalt initiativ. Sättna är en kommun i industridistriktets utkant och är en av de få kommuner som ännu har borgerlig majoritet. Majoriteten består av jordbrukare som till övervägande del ännu leva kvar i den primitiva uppfattningen att jordbrukare måste betyda motsättning till arbetare och tror att snålhet är det samma som sparsamhet. Ett par smärre vägarbeten hade man fått igång sedan fullmäktigeminoriteten gjort personlig hemställan till landshövdingen, varvid man bl. a. kunnat konstatera att de ledande kommunalmännen sökt sabotera arbetet genom att lämna oriktiga och vilseledande uppgifter. I fullmäktige hade man gjort en särskild framstöt för att få ett småbrukarlån åt hr Engberg, som vi nu besökte. För att få detta måste kommunen teckna borgen, vilket majoriteten vägrade med den unika motiveringen att de inte ville bidra till att en fattig människa skulle bli ytterligare skuldsatt. Hr Snaar berättar vidare att i grannskapet en man på över 70 år för en tid sedan avlidit. När han dog låg han i en säng med endast litet halm och ett lakan som sänginredning. Så nödvändiga sängkläder som täcken och madrass saknades. Hans hustru som också var över de sjuttio åren fick under mannens sjukdom ligga på två stolar vid sidan om sängen. Trots denna skriande nöd vägrade de kommunala myndigheterna att vidtaga några åtgärder. Sådana är de kommunala myndigheterna i Sättna. Och medan de i enfald låter de fattiga frysa och svälta tar de andra kommunerna en större part av statens krishjälpsanslag. Det finns kommunalmän som inte begripa att även kommunerna förtjäna på att deras innebyggare får något att arbeta med, något att leva av och någonstans att bo.

Hr Engberg är skogsarbetare. På det kan han förtjäna 2:50 kr. om dagen när han hugger kastved och något mindre vid timmerhuggning. När han har sin 13-årige son till hjälp i arbetet kan det bli 3:50 à 4:— kronor. Man har då omkring en mils väg till arbetet och skall leva på matsäck. Den enda fackliga organisation som finns är en avd. av Väg och Vatten. Vid flera tillfällen har man sökt organisera skogsarbetarna men misslyckats. Skulle man, säger hr Engberg, begära mer betalt, är det genast flera framme och tar det för lägre. Men sannernligen skulle det behövas. F. n. är det således 2:50 kr. som är den genomsnittliga dagsinkomsten och det blir med den säsong som råder i skogen ungefär 500 kronor om året och det är inte mycket för en familj på 8 personer med 4 och förut 5 barn i skolan. Det går heller inte och av fattigvården i Timrå kommun, får Engberg 50 kr. i månaden och på det anser de kommunala myn-

digheterna i Sättna att han skall leva gott. Sammanlagt har det genomsnittligen blivit 1.000 kr. om året och med 8 personer i familjen blir det 125 kr. pr familjemedlem och år. Att leva på, att kläda sig på och att bo för.

Det blir en enkel kost och föga omväxlande matsedel, berättar oss fru Engberg. Potatis, strömming om man har någon, och välling. Sämst är det att vi inte kan ge de små den mjölk de så väl skulle behöva. Ifjol kunde vi endast hålla tre liter om dagen, då blev det endast till välling och en skvätt till kväll. Nu tar vi mjölken i en mera avlägsen by och får den litet billigare, så vi kan hålla 4 liter om dagen. Barnen kan därför få en liten skvätt med till skolan. Förra året fick de äta sin hårda smörgås utan mjölk, nu kan de få en liten tår att skölja ned den med. Men det är mycket för litet ännu, säger fru Engberg. Och mjölk som de väl skulle behöva i den åldern. Engberg har själv brutit ett litet potatisland utanför stugan. Sista sommaren kunde man dock inte sätta någon potatis, då det som behövdes för sådden var för dyrt att köpa. Potatislandet fick således ligga orört och man fick nöja sig med att sätta några rotfrukter till vilka man kunde köpa billiga frön. Det är ju alltid så att när det regnar manna är den fattige utan sked.

Många gånger, säger fru Engberg, har jag stått i fönstret och sett mina små på väg till skolan och när jag tänkt på deras allt för otillräckliga matsäck har jag gråtit många tårar. Men jag älskar trots allt mina barn, och jag känner bitterhet när jag tänker på den ringa lott vi kan bjuda dem i livet. Och jag tänker ofta att de som vägra hjälp där den så väl behövs måste ha provat bra litet i livet. Men vi har gjort vad vi kan göra och vi hoppas innerligt att det må bli bättre en gång.

Fru Engberg som är liten och klen till växten var för några år sedan intagen på länsanatoriet i Sundsvall, då hon hade slem på ena lungan. Det var en provningens tid för den fattiga familjen. Hela barnskaran lämnad ensam om dagen, när far var i skogen och de många små i skolan. Men det gick det också. Och sedan dess har jag fått vara frisk och kry, säger fru Engberg, även om det varit svårt många gånger. Jag har ofta tagit mina egna kläder — säger hon under strida tårar — och givit åt barnen. De måste ju få i första hand som skall vara ute och i skolan. Och det måste erkännas att fru Engbergs barn är barn som hon har all heder av. De är inte bara hela och rena, de är klädda praktiskt och förnuftigt som visar att här har en mor lagt ner av sin omsorg. De är hövliga och väluppfostrade. Pojkarna krypa upp i faderns knä och man kan inte undgå att se den ömhet han lägger i dagen. Här har inte fattigdomen kunnat spränga familjebanden, här har den knutit familjen fastare samman och här kämpar far och mor en bitter kamp för sina många små. — Det är tröstlöst många gånger, säger den lilla, av hårt arbete hopkrympta fru Engberg, — och blir vi nu vräkta blir det en än hårdare provning. Men vi tror på socialdemokraterna och vi hoppas då deras ledare.

Och med den hälsningen till Morgonbris tager vi farväl av en hårt provad och med nöden kämpande familj som mer än andra fått känna vad det vill säga att bli utkastad från industrin, vara bosatt i Sättna och leva under ett kommunalt styre som inte känner andra hänsyn än de obotfärdigas förhinder.

G. S.

PARTIPROGRAMMET OM BARNENS VÅRD OCH UNGDOMENS FOSTRAN

PUNKT V I DET POLITISKA PROGRAMMET

Kostnadsfri undervisning i offentliga skolor.
Gemensam folkskola som grundval för medborgarnas utbildning.
Fackskolor för hantverk, industri, handel, jordbruk och fria yrken.
Tryggtat tillträde för kvalificerade till högre undervisningsanstalter.
Ekonomiska hinder för deras utbildning undanröjas.
Konfessionslöst undervisningsväsen.
Främjande av det fria forsknings- och bildningsarbetet.

PUNKT VI I KOMMUNALPROGRAMMET

Till kvinnornas och det nya släktets skydd och vård inrättas barnbördshus samt hem för mödrar före och efter förlossningen. Kommunala byråer för tillvaratagande av mödrars och barns rätt. Genom understöd, där så kräves, sätts mödrarna i stånd att själva amma sina barn. Obligatorisk läkarevård av alla barn under första levnadsåren. Genom kommunala mjölkdroppar, barnkrubbor samt obligatorisk bespisning av undernärda barn övervaka kommunerna det uppväxande släktets hälsovård. Kolonier på landet för svaga barn. Stark utsträckning av barnavårds- och fosterbarnsmyndigheternas befogenhet.

ETT STEG MOT MÅLET

På en punkt ha olika kvinnoorganisationer sedan gammalt ett gemensamt mål: stöd och hjälp åt mödrar och barn. Och motivet ligger i öppen dag för alla som vilja se och förstå att ett sunt och lyckligt moderskap samt friska och livsdugliga barn är ett starkt intresse för alla och för samhället. Men det har gått långsamt att komma från ord till handling. Och så med ett har det äntligen ljusnat över vägen.

Moderskapet är något naturligt, men ändock ofta förenat med ångest och förtvivlan. För många kvinnor är moderskapet som sig bör livets fullkomning, för andra är ett icke önskvärt barn en källa till lidande och förnedring. Oftast står detta i samband med ekonomiska och moraliska orsaker. Ett barn kan betyda personlig skam, ökade bördor och minskad frihet, och vem anser sig numera kompensera därför av enbart den glädje ett barn skänker? Nutidens vakna kvinnor önska även en smula större trygghet för arbete, hälsa och familjeliv än samhället förmått skapa åt det stora flertalet inom vårt folk. Och icke minst hävda vi synpunkten, att kvinnokraft och barnaliv inte skola förspillas i onödan, utan att man bör vårda och värna det som finns och väntas, innan man stimulerar till ökad barnalstring. Bland annat gå vi till storms mot det cyniska talet, att kvinnans instinkt skulle vara en säkrare vägledning än den erfarna insikten, då det gäller att vårda det nya släktets liv. Hur mycket har ej samhället försummat mot fattiga mödrar och barn i detta fall?

Den som önskar en kort och klar utredning om förlossningsvårdens utveckling kan få det i moderskapssakkunnigas förslag. Och det kan ju ha ett visst intresse att följa utvecklingen från den tidpunkt då en barnaföderska ansågs oren och jordemodern stå i förbund med den Onde själv fram till befolkningskommissionens förslag om förlossningsläkare, sjuksköterskeutbildade barnmorskor, fri förlossningsvård, barnbördshus och barnavårdscentraler runt hela landet. Och vid en sådan tillbakablick är det riktigt och rättvist att ge en honnör åt ett par samhällsmödrar, yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren och d:r Ada Nilsson, vilka modigt och kunnigt kämpat för de obemedlade mödrarnas sak medan vi själva ännu intet mäktade på grund av okunnighet, bristande

tid eller dåliga resurser. Deras betänkande som moderskapssakkunniga har legat till grund för medicinalstyrelsens förslag om förebyggande mödra- och barnavård samt båda dessa i sin tur för befolkningskommissionens förslag om åtgärder rörande förlossningsvård och barnmorskeväsen. Detta revolutionerande förslag på området befinner sig nu på remiss, bland annat hos landstingens förvaltningsutskott, där inte en enda kvinna har säte och stämma.

Huvuddragen i det nya förslaget är följande:

All förlossningsvård, såväl i hemmet som på allmän sal å anstalt, blir fri. Till förlossningsvård räknas förvård, förlossningshjälp och eftervård. Vid förlossningsvård på anstalt beräknas ersättning för maten utgå genom en dagavgift på en krona. Barnmorsketaxan slopas. Barnbördshus, eller barnbördsavdelningar vid lasarett eller sjukstugor upprättas, vilka för den egentliga landsbygden kompletteras med förlossningshem eller förlossningsrum hos barnmorska. Ett byggnadsbidrag utgår med respektive 2.500 och 1.000 kronor per vårdplats samt ett vårdavgiftsbidrag med 2 kronor per vård dag under 10 dagar (för vård i väntehem i ödemarken i högst 15 dagar). Barnmorskeväsendet omorganiseras. För en förebyggande mödra- och barnavård inrättas rådgivningsställen (centraler) med statsbidrag. Fosterbarnen skola obligatoriskt övervakas genom dessa centraler. Verksamheten beräknas komma i gång i början av 1937, men utbyggnader skall ske i olika etapper, och beräknas vara fullt klara efter 10 år, då statsbidraget skulle uppgå till 4,4 miljoner kronor per år.

Kommissionens förslag får stor betydelse ej minst för landsbygdens fattiga mödrar och spädbarn. Förslaget står även helt i linje med såväl vårt partiprograms gamla krav på god förlossningsvård, barnavårdscentraler och mödraskydd som även med kvinnoförbundets oförtrutna propaganda för familjevärnande åtgärder genom samhället. Det tar även sikte på det allt starkare önskemålet hos mödrarna att bli förlösta på särskild anstalt, där de kunna få stillhet, lindring och trygghet i sin besökelsestund. Det är över 300 kvinnor som dö i barnsäng per år, och större delen kanske i brist på lämplig förvård och läkarhjälp. Och den stora spädbarnsdödligheten har gått tillbaka överallt där man inrättat barnavårdscentraler som vunnit förtroende hos mödrarna. Våra kvinnoklubbar ha ett rikt och stort arbetsfält genom att driva fram ett skyndsamt realiserande av förslaget i riksdag och landsting samt ej minst genom att upplysa kvinnorna om vad reformen betyder för mödrar, barn och samhälle. Ty det ligger i sakens natur att det blir främst obemedlade mödrar och fattiga hem som få nytta av reformen, enär de bättre situerade i städer och större samhällen redan löst frågan, då de endera skaffa sig god vård i sina egna hem eller ock lägga in sig på barnbördshus eller liknande anstalter med betryggande vårdmöjligheter. Det kommer att bero på kvinnorna själva om förslaget skall bli omsatt i levande livet, ty en lag är bara en död paragraf om inte socialt kunniga och humana människor omsätter den i vardagens gärning. Våra kvinnoklubbister, som till 95 % äro hemkvinnor och även mödrar till det uppväxande släkte som främst får nytta av reformen, måste tappert kämpa vidare. Vi ha ännu tagit blott ett steg mot målet: lyckliga mödrar och friska barn.

Disa VÄSTBERG

TAPPRA KVINNOR HÅLLER HEMMEN SAMMAN

Den unga mamman på bilden beskriver med sitt enkätsvar, sina försök att hålla hemmet något så när uppe ur fattigdomen:

Vi har fyra barn, två gossar i åldern 4 och 6 år samt två flickor, 2 och 1 år gamla. Sedan 1930 har vår ekonomiska ställning varit svår genom en ihållande arbetslös-

het. Vi har fått ett kontantunderstöd på 14:40 för oss vuxna och 3 kr. för vart och ett av de tre första barnen i veckan. För de barn, som kommer efter det tredje får man ingenting. Men nu har min man fått börja vid AK och då uppgår hans månadslön till 120 eller 130 kronor. Vårt understöd har fått räcka till mat och kläder, till hyra för ett rum (5 kronor i månaden), lyse och ved, som ställt sig ganska dyrbar. Dessutom har vi på utgiftskontot avbetalning på våra möbler varannan månad och varje månad på en symaskin. Min mans kläder är också tagna på avbetalning. En brandförsäkring kostar 8 kr. per år.

HUR JAG ORDNAR MED MATHÅLLNINGEN

Vi har eget potatisland och grönsaksland, och eftersom vi bor i skärgården får vi framförallt mycket strömming. Det blir både god och billig och närande mat för barnen. Och så får man se till att man får mycket bär från skogen, så det blir till saftsoppa och kräm. Två liter mjölk om dagen köper jag. Helst lagar jag till maten så att det blir mycket såsrätter. Då får de minsta barnen mosa potatis i såsen. Kvällsmaten består för det mesta av gröt och billig mat. Grynkorv gör jag också och lägger i saltlake. Får min man bra med abborrar på sommaren, så brukar vi salta ned en del.

HUR JAG ORDNAR BARNENS KLÄDER O. SKOR

Det är det drygaste av alltsammans. För jag syr alla kläder själv, och oftast får man ta nätterna till hjälp. Barnens underkläder syr jag av flanell för det blir både billigast och starkast i längden. Deras ytterkläder är omgjort av gammalt, men jag tycker ändå att de ser så näpna ut. Och min man lagar själv deras skor.

H Y G I E N E N I H E M M E T

Ja, det är litet svårt att få hygien tillfredsställande ordnad när man bara har ett enda rum. Men jag försöker hålla så rent som möjligt, och frisk luft anser jag vara en av de viktigaste sakerna. Därför sover vi för öppet fönster så ofta vädret tillåter. Tvätt har jag en gång i veckan, men lillans kläder tvättas varje morgon. Och sen ser jag till att barnen är ute så mycket som möjligt i solen och friska luften.

HUR JAG HAR TÄNKT MIG BARNENS FRAMTID.

Ja, det är ju en fråga, som en fattig arbetarhustru inte kan yttra sig om. Men varje mor har ju framtidsdrömmar för sina barn, hur fattig hon än är. Vad mina gossar beträffar, ville jag nog helst att de valde affärsbanan, där de kunde få det bra. För mina flickor hade jag tänkt mig att de först och främst skall få lära sig matlagning och allt vad som förekommer i ett hem riktigt grundligt. Och så skulle jag önska att en av dem lärde sig till sjuksköterska, men inte för all framtid, utan mitt hopp är ju att de en gång skall gifta sig och få man och barn, för det är ju i alla fall den största lyckan.

En av våra socialt mest verksamma kvinnor i Hälsingland besökte det lilla hemmet strax före jul och skildrar sina intryck av det:

Tack vare en duktig husmor så var där rent och trivsamt. De hade fortfarande att kämpa mot arbetslöshet och försöker på alla sätt att hålla det fattiga hemmet uppe. Nu har mannen fått sluta på AK igen. Det är inte så roligt, isynnerhet som julen står för dörren, och fyra små förväntansfullt motser den. Den bästa julklapp, som

tomten kunde bringa de små vore väl att far fick ordentligt och tryggt arbete för framtiden. Moderns egen redogörelse visar vad unga människor har att strida mot. De vill intet hellre än erhålla ett hederligt arbete — det må vara hur tungt och smutsigt som helst — om de blott med detta kan skaffa bröd åt sig och de sina. Måtte samhälle och stat kunna bibringa dessa människor den undsättning de har rätt att fordra. Vår skärgård har många sådana hem, tack vare att fyra stycken sågverk har lagts ned. Men i varje hem finns en tapper kvinna, som försöker hålla hemmet samman medan arbetslösheten skakar det.

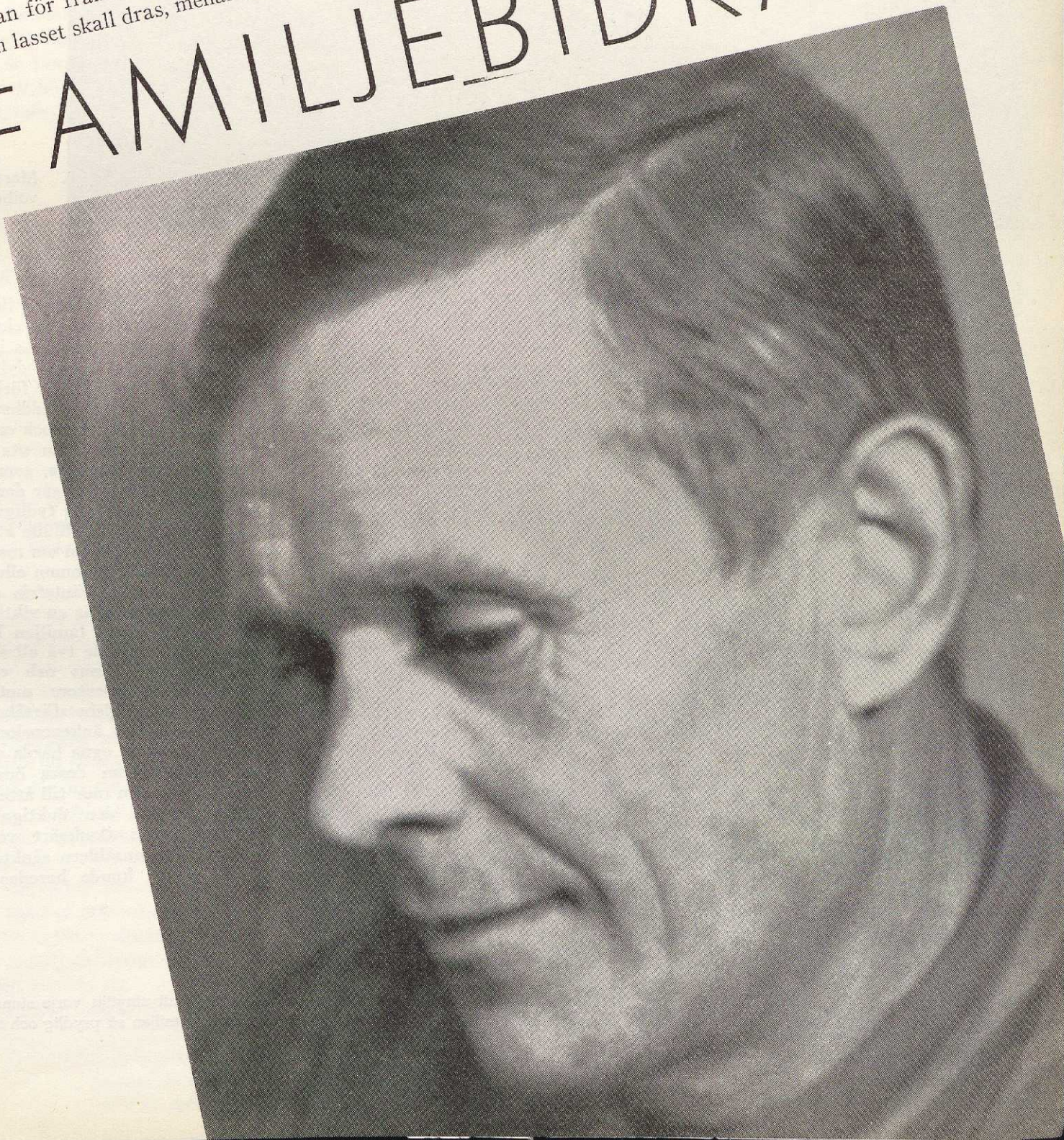

Behovet av rymliga bostäder för barnrika familjer är trängande över hela landet. Det är önskvärt inte endast därför att en sund och tillfredsställande bostad kan bli utslagsgivande för barnets andliga och kroppsliga hälsa för all framtid, utan det är nödvändigt om mödrarna skall kunna få någon ledighet och vila, något litet tillfälle för rekreation och förströelse, för att hämta krafter och kunna uppleva det som livet kan bjuda dem av skönhet och lycka. Man blir trött och utsliten, om man liksom mamman här ovan, och tusentals av hennes medsystrar skall sköta och passa en familj på åtta personer i en liten lägenhet, där den sammanlagda golvytan är 5×4 m., där man aldrig har någon möjlighet att få vara ensam någon enda liten stund på dagen. Är det inte synd om de mödrarna? Och är det inte naturligt om den unga kvinnogenerationen bävar tillbaka för tanken på en dylik tillvaro. Fram för en landsomfattande effektiv

BOSTADSHJÄLP

Familjefadern är stuveriarbetare i en norrländsk hamnstad med omkring 3.000 kronor i årsinkomst, alltså ganska mycket när det gäller en arbetarfamilj. Men när man har så många munnar att mätta och sådana slitvargar att kläda, då blir det ändå ingenting kvar att lägga undan för framtiden då barnen växt upp och far och mor börjar bli gamla. Det är många år än som lasset skall dras, menar far och ger levande exempel på att den mindre inkomstagaren behöver

FAMILJEBIDRAG

Mor tar sig en liten
välbehövlig siesta
vid sin symaskin.

ATT VARA ÄNKA MED ÅTTA BARN att ta hand om, är inte det lättaste. Det har emellertid modern på dessa bilder nu klarat i nio år och barnen börjar bli stora. Det äldsta är 25 år och det yngsta 11. Familjen bor i en norrlandsstad och har försörjt de sina genom kontorsstädning. Men barnen var ju små när hon övertog hela försörjningsbördan, hur gick det då med hemmet? Ja, det ord-

nades som brukligt är. De äldre barnen fick sköta de yngre. Vi förstår henne, när hon uttrycker som sitt önskemål att en hemsyster måtte anställas i staden, när det nu inte finns någon barnkrubba eller dylikt som kan ta hand om de små, när modern själv är förhindrad därtill. Även denna familj lider av trångboddheten och inte ens nu kan egen sovpalts beredas var och en av barnen.

De äldre av dessa är nu ute i förvärvsarbete, men av de yngre, som modern än så länge själv försörjer går den ena pojken i realskolan, och det är tydligen meningen att han skall beredas tillfälle att söka in på ett folkskoleseminarium om man kan ordna med ett banklån till honom eller allra helst naturligtvis Statens räntefria studielån.

En tryggad framtid är en viktig sak. I den präktiga och rejäla familjen har alla livförsäkringar utom de två allra yngsta, två sjukförsäkringar finns och en brandförsäkring. Men dessutom motses en betydande arbetslöshetsförsäkring och en likaledes effektiv änkepensionering. Man förstår att det är egna hårda erfarenheter, som ligger bakom dessa önskemål. Och säkert är det som mor till åtta arbetsglada ungdomar, som den duktiga familjeförsörjaren slutar: Önskvärt vore att den allmänna pensionsåldern sänktes till 60 år, så att arbete kunde beredas ungdomen.

Det vill till att utnyttja varje stund för att hålla den stora familjen så prydlig och fin som möjligt.

UR EN ÄNKAS ENKÄTSVAR

- Hur många barn finns i familjen?
- Åtta, fem gossar och tre flickor i åldern 25—11 år.
- Mannens anställning?
- Död sedan 1927.
- Har ni själv förvärvsarbete?
- Ja, kontorsstädning.
- Årsinkomst?
- 780 kronor förutom bostad, ved och lyse.
- Vem sköter hemmet under Edert arbete borta?
- Under min frånvaro från hemmet har de äldre syskonen tagit vård om de yngre.
- Har ni lämnat barnen till barnkrubba eller liknande institution?
- Nej, sådan finnes inte på orten.
- Hur stor är familjens bostad?
- Ett rum och kök.
- Kan varje barn beredas egen sovplats?
- Nej.
- Hur stor är årsinkomsten för barnen?
- Av barnen äro ännu två minderåriga, som jag måste försörja. Kosthållet går till 360 kr., kläderna till 100 kr., skodon 80 kr., sjukvård 25, övriga kostnader?
- Syr ni barnens kläder själv?
- Ja, delvis.
- Har ni några särskilda planer för barnens framtid?
- De äldre barnen äro ute i förvärvsarbete, av de yngre går en i realskolan för att om möjligt fortsätta vid ett folkskoleseminarium.
- Hur har ni tänkt er kostnadsfrågan ordnad?
- Realskolan är för honom avgiftsfri och för fortsatta studier måste vi väl taga upp ett banklån eller om möjligt få ett av statens räntefria lån.
- Edra övriga erfarenheter, synpunkter och önskningar angående vård, fostran och försörjning av barn?
- Önskvärt vore att en hemsyster anställdes i staden för att vid sjukdomsfall eller andra tillfällen hjälpa husmodern i hemmet alldenstund ingen barnkrubba finnes.
- För ni regelbundna anteckningar om familjens utgifter och inkomster?
- Nej, tid och krafter saknas.
- Angiv hur familjens övriga utgifter ungefärligen fördela sig.
- De äldre barnen betala för mat

- och tvätt och ombesörja egna utgifter själva.
- Försäkringsavgifter?
- Min försäkringsavgift är 80 kr. om året.
- Medlemsavgifter?
- 5 kronor.
- Nöjen?

- Ytterst sällan.
- Vilka försäkringar finnas i Eder familj?
- Livförsäkringar för oss alla utom de två mindre barnen, brandförsäkring och två sjukförsäkringar.
- Vilka andra försäkringar anser ni behövlige för att trygga familjen?

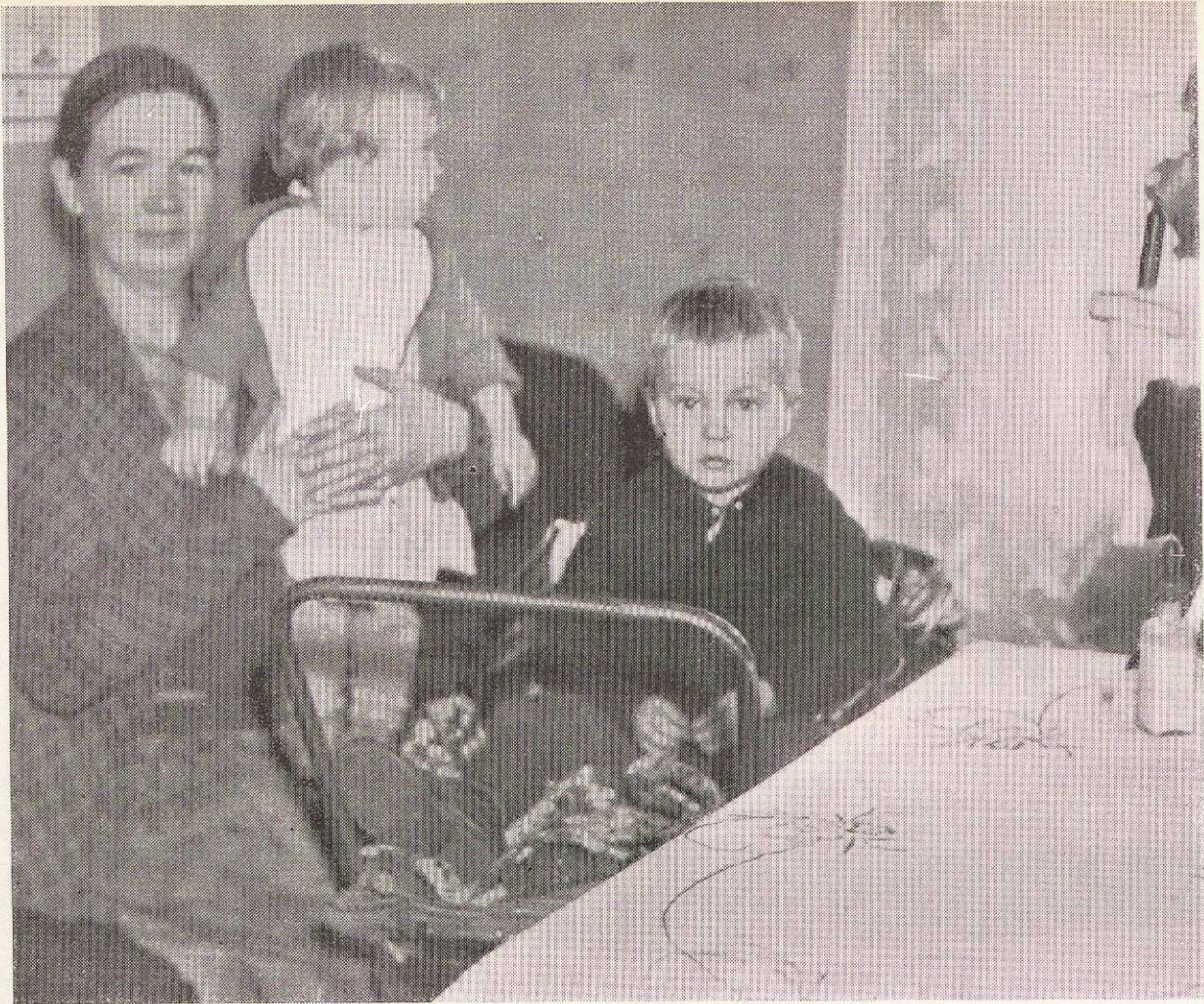
Arbetslöshetsförsäkring, anteckning.

Selma Blom

Söderhamn.

Att mor är bussig vill pojkarna tydligt säga.

I 26 ÅR HAR JAG SKÖTT OCH HAFT BARN I MINA HÄNDER

EN STATARHUSTRU I VÄSTERGÖTLAND SVARAR PÅ MORGONBRIS RUNDFRÅGA

Till Morgonbris redaktion!

I anledning av att jag ej kan svara på alla frågorna skall jag sända några rader vid sidan om. Jag är en fattig statarhustru med tio barn. Det har varit elva men ett har dött. Det finns inget så tungt och besvärligt som just ett sådant hem har att dragas med här i livet. 675 kr. skall delas så att alla får mat och kläder under 365 dagar. Det är många besvärliga stunder för just hustrun. Nu är vi åtta i hemmet. Fyra av barnen ha flyttat från hemmet. Själv kan jag inte förtjäna ett enda dugg. Ett litet barn på åtta månader fordrar sin vård. Och så har det varit hela min tid som gift. Kan det bringas lättnad åt ett sådant hem skulle det vara betydelsefullt för människorna. Det frågas om hustrun syr åt barnen. Det har jag gjort alltid utom ytterkläder, men med tiden blir man så utsliten av alla bekymmer så att jag orkar ej det heller numera. Jag har skött och haft barn i mina händer i 26 år. Så jag har ingen ljusning sett minsann. Mannen är tvungen till en lång arbetsdag. Han är ungdjursskötare och får ej tid att hjälpa något vidare med barnen. Nu skall jag ej uppehålla er längre med mina enkla rader men om det kan lända till nytta så skulle det bereda mig glädje.

Låt mig berätta en jultragedi, som visserligen slutade bättre än den kunde ha gjort men som ändå betyder en hel del för en statarfamilj i Vargön.

Ladugårdsarbetaren Ulvström skulle tillsammans med sina kamrater raska på alldeles särskilt med eftermiddagssysslorna. Det var julafton, och man ville bli färdig med arbetet för att kunna känna sig ledig och fira helg. I Sandgärdet är man inte så bortskämd med ledighet. Arbetet börjar vid fyratiden på morgonen och slutar inte förrän klockan sju på kvällen då kriterterna fått sitt och slagit sig till ro på sin halm. Karlarna hade just bossat fram hö på rännnet då Ulvström med slitna gummi-stövlar råkade slinta på ett bristfälligt steg. Han föll ned och blev liggande avsvimmad medan blodet forsade omkring honom och bruksläkaren konstaterade att näsan var spräckt och måste sys ihop.

Morgonbris medarbetare hälsade på familjen tredjedag jul. Ulvström kan inte tänka på att arbeta i ladugården på länge än. Bolaget drar inte in naturaförmånerna men olycksfallsersättningen går till gården. Hade man inte haft solstrålen Olle, tioåringen, som nu med schvung sköter en stor del av fars sysslor i ladugården, hade skadan blivit än värre.

Ulvströms är en statarfamilj. Barnskaran är stor. Åtta flickor och två pojkar. Frun i huset verkar märkvärdigt pigg och kry trots täta barnsängar och de många bekymmer en månadslönn på femtio kronor måste ge en husmor, som vill ställa det väl för sina barn. En del av dem äro ute på arbete och de ha redan från början fått lära sig att hjälpa till. De fortsätta med det också då de tjäna sitt bröd långt borta ifrån hemmet.

— Titta här, säger fru Ulvström och visar på en mängd

små trevliga plagg, som de stora flickorna haft med sig hem till julen. Handbroderade haklappar, stickade tröjor, varma flanelplagg och annat, som kommer väl till pass.

Femtio kronor är en omänskligt liten månadslön för ett så drygt arbete. Och summan krymper ihop än mera om man beräknar att den skall räcka till försörjning för en stor familj. Brödsäd, mjölk och vedbränsle samt en jordlapp för potatis ingå som naturaförmåner och dessutom består gården bostad, två rum och kök.

Det är en gåta hur familjen kan ordna bäddar åt alla i det ynkligt lilla rummet och i köket, som ju får vara både matrum, sovrum och tvättrum. Fru Ulvström berättar att hon själv har tre av barnen bredvid sig på natten. Det blir trångt, men vad får man inte göra för barnens skull? Det finns ett rum på andra sidan vinden också, men man måste ju ha barnen omkring sig, säger hon. Så rummet därborta får i stort sett stå oanvänt.

I rummet rullar en barnvagn fram och tillbaka oavbrutet. Far kör lillan till sömns. Före jul har hon haft en svår lunginflammation. Brukets sjuksköterska har två gånger om dagen kommit till stugan och sett till henne. Den lilla hostar svårt ännu, men hon är i alla fall på bättringsvägen. Fast hon är långt över året suger hon på nappan i sin mjölkflaska.

Den moderna tidens rationella barnuppfostran har inte hunnit ut till statarstugorna. I varje fall har den inte planmässigt förts ut. Skada är det. Då hade säkert inte fru Ulvströms ena rum stått utan bäddar och den lilla inte blivit så flitigt körd.

Men en statarhustru får inte bara lägga sin kraft i sitt hem. Om sommaren ligger hon i fälten och gallrar rovor och om vintern hjälper hon till med mjölkningen. Alltid blir det väl någon extra slant.

Arbetet med barnen är så mycket besvärligare då allting i hushållet är obekvämt. Bara småtvättarna, som jämt och samt vänta, kunna bereda berg av arbete. Ingen torkvind i huset och gråväder ute.

Och så barnen, som kommit tätt, tätt. Tio havandeskap med krasslighet i följe.

Tuberkulosen lurar på sina offer i mångbarnsfamiljerna. En sommar lågo fyra Ulvströms på sanatorium.

Men trots allt har livet sina ljusglimtar. Den svartvita hunden Dessie sover gott på sin mattbit och på golvet leker första barnbarnet med barkbitar. Också för Ulvströms blir det väl bättre då barnen växa upp en efter en och komma ut i världen.

— — —
En annan familj, som likt Ulvströms fångats av Morgonbris rundfråga till familjerna är Gustavssons i Sjuntorp. I det nybyggda huset strax invid landsvägen finns det en stor barnskara, tio flickor och fyra pojkar. Den minste lille är bara tre månader och den äldste är tjugosju år. Det nya huset har fyra rum och kök och står på bolagets mark. Far är tillfällighetsarbetare. Han har under många år haft jordbruk, tidvis arbetat på fabriken. Sista sommaren var han arbetslös men stod i tur att rycka in bland de första då kommunen satte i gång vägbygge. Nu tjänar han tjugofem kronor i veckan på nödhjälpsarbetet. Flickorna börja så tidigt som möjligt efter

Ladugårdskarlen Ulvströms tioåriga pojke Olle, som visar upp ett glatt ansikte då han här gör sin pappas arbete i ladugården.

konfirmationen på Sjuntorps fabriker. Det får inte bli fråga om vad de skulle ha intresse av att välja för arbete. Fabriken är enda möjligheten, som står till buds. Hus-hållskassorna formligen ropa efter deras bidrag.

Det nya huset har inte kommit upp utan försakelser. Ända till för ett år sedan bodde familjen långt inne i skogen i ett hus, som höll på att ramla in över dem, förstört av ålder och vanvård. Bolaget bryr sig inte stort om sina plikter som hyresvärd. År efter år gick och allt fastare övertygade sig familjen om att den ville ut ur skogen, närmare människor och banade vägar. Så kom huset till. Amorteringar och räntor martera.

— Man måste sy och ligga i från morgon till kväll för att kunna hålla de små någorlunda hela och rena. Sy, stoppa, laga mat och diska, det är mitt program, säger fru Gustavsson. Hon har bra hjälp av sina stora flickor, och hjälpen behövs. Skall man skaffa kläder och skodon under ett år till sexton personer för fyrahundra femtio kronor fordras ofattbara ansträngningar. Mera blir det inte över till kläder hos Gustavsson.

Hela mannens årsinkomst är 1.700 kronor och med flic-

HOS FAMILJEN GUSTAVSSON
I SJUNTORP

Fru Gustavsson står vid spisen och diskar, och hennes stora dotter hjälper till med sömnad. För dem är problemet kläder stort, det är både dyrbart och omständligt att skaffa till hela den stora flocken av barn.

Familjen Österholm i Trollhättan.

kornas bidrag går det hela i lås, eller tvingas att gå i lås. Standarden blir lidande.

EKOT AV BEFOLKNINGSKOMMISSIONEN ÖKAR SJÄLVTILLITEN HOS MÅNGBARNSFAMILJERNA

Barnen i de familjer vi nu besökt ha åtminstone haft en fördel. De behöva bara springa i sina kläder på morgonen och sedan ta några skutt ut i den fria naturen. Frisk skogsluft ute ger åtminstone en viss ersättning för den förbrukade luften inne.

Man kunde tro att barnen i de mindre städerna skulle ha samma möjligheter, men så är det inte.

Vid Storgatan, en av Trollhättans mest trafikerade gator, bor på en bakgård familjen Österholm. I huset finns det flera affärer och lagerlokaler. Det finns också en charkuterifabrik. Man går uppför en brant trätrappa och kommer in i en stor hall, som måste tjäna andra syften också. Vid ena långväggen hänga familjens kläder prydligt under blommiga kretongöverdrag, på andra sidan ses en vattenkälla med diskbänk. Vi stå i förgården till köket.

Några rara flickor skynda emot oss och fru Österholm ler välkommen. Hon är van att röra sig ute bland folk, både hon och hennes man ha under många år varit

verksamma verdandister. Detta med rundfrågan tycker hon är ett bra uppslag. Resultatet blottar många förhållanden inom familjernas liv, detaljer alldeles för karaktäristiska för att komma undan då den sociala verkligheten granskas.

Föreningslivet har för fru Österholm varit kryddan i tillvaron. Utan kontakten med andra människor och gemensamma intressen skulle man inte klara sitt hem och sina många barn. Åtminstone inte med så gott humör, som det hon tycks besitta.

Men det kommer allvar över henne då hon talar om den eländes gata familjen behövt gå för att skaffa tak över huvudet åt sig. De bodde dåligt och beslutade sig för att flytta in i en bättre lägenhet, men överallt stötte de ihop med fastighetsägarintresset, som tyckte det var behagligare att hyra ut till folk utan barn, eller med ett, högst två. I Österholms lägenhet skulle fem flickor och en pojke bo och trivas med föräldrarna. De två äldsta flickorna, tretton och femton år, ha fått plats i skoaffär nu, så de stora väl inte längre.

Efter många om och men hamnade slutligen familjen i den tvårumslägenhet den nu bebor och den är inte idealisk. Värst är det om sommaren. På gården stinker det av skämt kött och när avskrädet kastas ut från charkuterifabriken samla sig tusentals stora, gröna flugor. Barnens lekplats kan inte gärna vara sämre.

Det kan vara förklarligt om en husmor blir bitter av sådana erfarenheter. Fastän det är så kärt med barnen kan hon väl ibland med en glimt av avund se på dem utan barn, som lösa och lediga röra sig efter behag. Men ögonblicket efter säger hon sig att barnen ändå äro livet och vänder sig mot det orättvisa i att de, som föda och fostra barnen i det barnfattiga Sverige skola behöva för tvina under bekymmer och i längtan efter den frihet varje människa behöver för sin jämvikt.

Tänk att någon gång få känna sig fri, få resa och hämta nya intryck och sedan komma tillbaka till moderssupp-
gifterna med friska krafter!

— — —
Tron på samhället går som en röd tråd igenom alla samtalen. De barnrika familjerna känna aktualiteten av de frågor, som nu behandlas med stor sakkunskap och förberedas för de beslutande församlingarna. Ekot av befolkningsdiskussionen har ökat självtilliten hos mångbarnsfamiljerna. Man har förnummit en hoppets röst, som lovat hjälp åt trötta dragare framför tunga lass.

HOS DEN VÄRMLÄNDISKA SÅGVERKSARBETAREN

Scenen är en arbetarbarack ute vid Orrholmens sågverk beläget i en utkant av Karlstads stadssamhälle.

Här bor en sågverksfamilj med 3 barn i åldern 4, 7 och 12 år. Det är ingenting ovanligt med denna familj. Den har varken sämre eller bättre än många tusen andra i vårt land. Det var mera slumpvis som besöket kom att gälla denna, det kunde lika gärna varit någon annan.

Arbetslönen för familjen är i knappaste laget och förslår endast till livets enkla nödtorft. Några extravaganser tillåter inte kassan allra minst som husfadern jämväl långa tider på grund av sjukdom gått förlustig en behövlig arbetsinkomst. Samma dag vi avlade besöket hade han fått en planka på foten i arbetet och beredde sig på en tids ofrivillig sysslolöshet.

"Vilka äro de största svårigheterna att ordna barnens försörjningsfråga?" sporde vi. Hustrun låter vardagens många hushållsbekymmer och situationer draga förbi. Två av barnen gå i skola och det gäller att hålla dem skapligt med mat och kläder. "Klädesfrågan är nog svårast", blev svaret. Vår matordning är av enklaste slag och vi måste inskränka oss till en veckoutgift för familjens 5 personer med 15 kr. Men med kläderna är det svårare. Själv har jag sytt en stor del av barnens kläder men med deras växande ålder blir problemet svårare. Inte minst umgänget bland skolkamraterna tarvar lite bättre snitt. I höst har en av pojkarna fått en omgång kläder av söndagsskolan och den andra av sällskapet Jultomtarna. Så nu är klädbekymret avhjälpt för en tid framöver. Men slitvargar nöta snart sönder de starkaste plagg.

Den äldsta av barnen har stort musikaliskt intresse och deltar i en särskild skolkör. Men någon utbildning i övrigt är inte att tänka på. Nöjena få också stå efter och själv har jag inte varit på biograf mer än en gång på 5—6 år, förklarade husmodern.

Men det var ingen bitter och förgrämd stämning. Det var gladlynta människor med värmlänningens typiskt sorgfria och förnöjsamma syn på tillvaron. Några bekymmer för morgondagen tycktes man inte ha. När det

blir som svårast drar man till att sjunga. Husfar själv tycks ha en poetisk ådra och sjöng en av sina egna fiskevisor. Ur en anteckningsbok med svarta vaxdukspärmar hittade vi både Elvira Madigan och Svarte Rudolf. Och den förhoppningsfulle son, som var äldst i kullen stämde också upp ett par sånger till programunderhållningen. Att kunna sjunga bort sina vedermödor och få livet att framstå i en behagligare dager är inte allom förunnat.

Pojkarnas hobby är friluftslivet på sjöviken. Under sommaren är det badliv och fullriggaren ägnades vid besöket en översyn. Det var mellanpojken som med lysten blick följde arbetet såsom en viking, vilken tycker att stugan blir för trång och längtar ut. Stora pojken hade plockat fram sina vintersportdon, ty nu står bandysäsongen för dörren. Och Inga-Lill betraktar intresserat mammans arbete med att få i ordning den nya duken till julen.

Ty jul ska det bli, och gran ska vi ha varifrån vi sen ska få den. Så söker man plocka fram de glädjämnen och stämningvärden livet och framförallt den stora signade högtiden kan bjuda på.

"Vi skulle så gärna ha velat bjuda på kaffe, men vi var inte förberedda". Vi tackade ändå för pratstunden och lämnade den förnöjsamma och väl samsjungande sågverksarbetarfamiljen. Ett par kissemånsar, som var pojkarnas förtjusning, kurrade belåtet och strök sig efter byxbenet som om vi varit gamla bekanta.

Därute glänste Orion och den gyllene Karlavagnen drog fram över himlapellen som så många vintrar förr. Stadens gator strålade i ett hav av ljus och skyltfönstrens härligheter voro brutalt frestande, ty köpkraften hos

mången är ju så starkt begränsad. Det var dock en förjulskväll trots allt med ett varmt återsken från hjärtats och sinnets gömmor. Det är mångtusenden av svenska hem som gömma tappra kämpar för att hålla hemlivet och dess uppbyggnad levande.

L. W.

I FATTIGVÅRDENS HUS

En av de familjer, som Morgonbris besökt vill behålla sin anonymitet därför att det inte så sällan förekommer repressalier mot dem som ger offentlighet åt fattigvårdssaker. Det hände för några år sedan att en ortstidning påtalade en sak som gällde denna familj och detta har legat dem i fatet sedan dess. Då de nu bor i en av fattigvårdens bostäder är de rädda för att denna förmån toges av dem om de framförde sina klagomål genom Morgonbris. Mor i huset tillåter därför inte vår fotograf att ta någon bild.

Den borgerliga majoriteten i samhället och särskilt dess fattigvårdsstyrelse är känd för att inte vara human och tillmötesgående, utan behandlar sina fattiga med uppenbar nonchalans.

Familjen har tio barn mellan 21 och 4 år. De två äldsta äro flickor på 21 och 18 år vilka båda har platser i familj på annan ort. Av de hemmavarande sköter en 17-årig flicka hemmet, medan modern arbetar i familj och en 13-årig son har arbete som springpojke. En plats som han dock måste sluta nu för att fullgöra sin fortsättningsskola. Fyra barn gå i skolan och de båda yngsta om 6 och 4 år äro hemma. Mannen arbetar på ett reservarbete inom samhället och förtjänar således inte mycket. Detta arbete är beräknat sluta om några veckor och då torde hänvisning ske till arbete på annan plats. Familjen bor i ett av fattigvårdens hus och har den sista tiden inte kunnat betala hyran, varför de nödgats få bo hyresfritt. Bostaden består av två stora rum, varför den är relativt rymlig. I den finns vatten och avlopp, källare och tvättstuga, och den fyller sålunda rätt stora anspråk. På den nuvarande bostaden kan därför inte anmärkningar göras. Tidigare har de bott i ett enda rum, vilket gjorde att även farstun fick tjänstgöra som sovrum.

Denna familj har således inte bland de allra sämst ställda, även om den på grund av sina många barn borde få hjälp på något sätt. Mor berättar att hon var glad åt att kunna bidra till denna undersökning med sitt svar, även om hon av ovan relaterade skäl ville bli anonym. Familjer i vilka hon arbetat har flera gånger bett att få fotografera familjen för "Husmoderns" räkning. De hade ansett att det skulle vara en upplevelse för Husmodern att få se en familj på 12 personer i så fattiga förhållanden. Men dessa framställningar har dock avböjts.

Dessa uppgifter lämnades beredvilligt, men det betonades vid vårt avsked att man inte ville se sitt namn i tryck, då detta endast kunde förvärra deras förut så svåra förhållanden.

S.

I en av de röda längorna...

T V Å D A L A H E M

Högt uppe på krönet av den s. k. Hammarbacken, just där Faluvägen når fram till Ludvika, ligger trenne långa, låga, vita byggnader. Turisten, som susar förbi i sin lyxbil, utbrister kanske ett förtjust "så pittoreskt!", när han ser dem, och Karl-Erik Forsslund och andra "kulturvårdare" skulle säkerligen gråta strida tårar, om någon skulle vilja rasera dessa byggnader, som minna om det Ludvika som varit. Men kanske är inte dessa byggnader lika pittoreska för dem som bo i dem. Långt tillbaka i farfars och farfarsfars tid — husen är nämligen omkring 200 år gamla — har i de små lägenheterna däruppe sotiga hammarsmeder vilat ut efter dagens arbete. Med böjda ryggar och värkande armar har de vandrat dit från hammarsmedjan vid den brusande forsen strax intill. Numera tager inga hammarsmeder några tunga steg på den branta vägen ditupp. Hyttan och hammarsmedjan i Ludvika är för länge sedan rivna, och det är endast vid högt vattenstånd i Vässman, som forsen dånar som i gamla tider. Mestadels ligger flodbäddens stenar torra och vattnet får gå andra vägar för att skaffa ljus och kraft åt det nya Ludvika, där ASEAs verkstäder är det centrum, från vilket större delen av befolkningen får sitt levebröd.

Kommer man upp på Hammarbacken, finner man bakom de vita längorna en typisk bruksgata. På motsatta sidan denna ligger några röda, fula träbaracker, byggda i detta århundrade. Längs denna "bruksgata" bor nu, sedan hammarsmederna försvunno, industriarbetare och andra, som på grund av sin låga inkomst är hänvisade att söka sig en bostad till överkomligt pris. För tjugo kronor i månaden kan man här få hyra en lägenhet om rum och kök. Visserligen saknas alla nutida bekvämligheter, och visst är bostäderna alldeles för små för familjer med barn, men arbetsinkomsten räcker inte till för några större anspråk i fråga om bostad.

I ett av de röda husen träffar vi fru Backström intresserad medlem i Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb, ledamot av kyrkofullmäktige och framstående Morgonbris-kommissionär. Hon är känd i många Ludvikahem, bl. a. därför att hon vid sidan av hemmets skötsel — familjen består, förutom av man och hustru, av tvenne barn — hinner med att hjälpa till med tvätt och städning på många håll.

Vi frågar henne, om det inte vore bättre att helt få ägna sig åt hemmet.

— Jo visst vore det bättre. Men nöden har ingen lag. Nu skulle det förstås möjligen gå att dra sig fram på familjefaderns inkomst, som det sista året t. o. m. passerade 2.000-kronors strecket. Värre var det för en del år sedan, när barnen var små. Maken var sjuk i över fem år och vårdades på sjukhus. Då ville det till att få debet och kredit att gå ihop.

Jag fick gå omkring i husen och hjälpa till med varjehanda. Barnen fick svärmor passa. Så vävde jag en hel del. Som väl var fick vi bo hyresfritt, därför att gubben i 17 år arbetat vid bruket, som äger bostäderna.

— Jämfört med den tiden är det således bra nu?

— Visst är det bättre, men nog vore det skönt, om man hade råd att hålla sig med en större bostad, särskilt nu när barnen växer upp. Helst skulle vi vilja ha en egen stuga, men hur ska det gå till. Allt man kan få över går till nyanskaffning av sådant, som blivit förslitet de svåra åren 1932—1933. Då var det nämligen så gott som utslutande nödhjälpsarbete, som stod till buds, och veckoinkomsten uppgick till högst 30 kronor. Ibland var den betydligt mindre. Och det räckte nätt och jämnt till det nödvändigaste. — Men kunde man bara vara trygg för en något så när säker inkomst även i framtiden, så skulle det kanske gå att skaffa sig ett eget hem. Men se o t r y g g h e t e n — — —

— Vi förstår så väl, att denna otrygghet för framtiden

lägger många hinder i vägen. Några andra önskemål för framtiden än den egna stugan?

— Att barnen kunde få ett ordnat arbete. Flickan är modistelev, men det är tvivelaktigt, om hon kan få något arbete i yrket. Och pojken får väl börja som springpojke, när han till våren slutar skolan. Fast nog vore det bra, om han kunde få komma in på ASEA, för där är i alla fall litet bättre framtidsutsikter.

— Inga önskemål för egen del?

— Framför allt en bättre pensionsförsäkring, så man sluppe gruva sig för ålderdomen så mycket.

Vi förvånar oss över att familjen har en ganska stor boksamling. Vid ett hastigt påseende se vi bl. a. namnen Elin Wägner, Pelle Molin, Selma Lagerlöf på bokryggarna. Och naturligtvis finns Morgonbris i hemmet. Dessutom

alla arbetarhustrur resonerade som fru B., som fått gå igenom så mycket och dock behållit sitt friska humör, då skulle vi ha kommit ett steg längre på vägen mot ett lyckligare samhälle.

Innan vi försvinner, passar vi på att ta ett foto av denna kvinna, som varken vantrivs med sitt arbete i hemmet eller med sitt arbete i samhällets tjänst.

— — —

Från Hammarbacken fortsätter vi genom staden ut i Ludvika socken — staden håller sig nämligen med en stor landsförsamling. Ute i Lyckåker hälsar vi på hos familjen Sjöndin, som löst bostadsproblemet genom att bygga egen stuga. Den är inte riktigt färdig än — övre botten är nämligen inte inredd.

... träffar man fru Backström.

håller sig familjen med både Social-Demokraten och Dala-Demokraten.

— Blir det inte svårt att komma ut med pengar till sådant? Förresten påstår ju en hel del gott folk, att det är lyx, som man gott kan avstå från.

— Visst kan det vara svårt ibland. Men man kan väl inte helt isolera sig. Och det är så mycket annat man måste avstå ifrån. Förresten är det nödvändigt att arbetarna följer med vad som händer och sker.

Vi instämmer och kan inte undertrycka tanken att om

Vi träffar fru Sjöndin i köket, sysselsatt med disken. Hon låter oss förstå, att vi kommer något olämpligt, när vi kommer innan hon fått morgondisken undan. Men jag ska säga — fortfor hon — att det är inte så gott att hinna undan, när man har tre barn — den minsta tre år — att hålla reda på.

Nej, det förstår vi så väl och slå oss ner i bästa rummet så länge — bostaden består av två små rum och kök. Våra blickar stannar vid ett par välgjorda miniatyrskäpp med master och rår och allt annat, som hör till ett

Ludvika den 3-8

Jag vill endast tillägga, till de svar jag angivit, att jag gör inga anspråk på att vara med bland de stävlande. Men kanske bland de, som sanningsrentigt lämnar uppgift om i vilket tillstånd en del hem för närvarande befinner sig. Det har ljusnat på arbetsmarknaden, men tryggheten finns kvar, och kammer att finnas kvar till fast arbete kan erhållas. Men när? Nu är tiden sådan, att allt bör vara ordnat i ett hem. Men allt hänger ju på inkomsten. Det jag anser vara huvudsaken. Glur mycket hjälpsom än kammerlärnas, finns inget som uppväger ordnad inkomst. Jag tänker då även på de minder- världighetskänslor som skall, och måste bär.

Familjen Sjöndins egnahem, byggt alldeles intill järnvägen Göteborg-Falun. Järnvägsbanken syns bakom huset. Fru Sjöndin vid diskbaljan.

välrustat fartyg. Och när hr S. kommer in, passar vi på att fråga honom om deras upphovsman.

— När man får gå arbetslös så mycket som jag har gjort, så får man tid att syssla med litet av varje. De där skeppen gjorde jag för några år sedan, under en arbetslöshetsperiod, men egentligen är jag byggnadsarbetare.

— Huset är ju Ert eget?

— Ja, det har jag byggt själv. Jag fick ett egnahemslån på 3.500 kronor, och så gjorde jag allt arbete själv. D.v.s. huset är inte riktigt färdigt än, men det beror bl. a. på att det de tvenne sista åren varit bättre med arbete, så att det inte blivit så mycken tid att ägna åt det egna.

— Det var således sämre för ett par år sedan?

— 1932 belöpte sig hela min inkomst till omkring 600 kronor.

Just som vi försöka utfundera hur man bär sig åt att klara sig på en sådan inkomst under ett helt år, kommer fru Sjöndin in, sedan hon fått undan disken. Hon svarar på våra funderingar.

— Det var att försöka på alla sätt. Jag hade en livför-

säkring, men den måste vi ta återköp på för att få litet hjälp. Värst var det för barnen. Särskilt kläderna var det svårt med. Barnen fick förstås slita efter varandra. Och så fick man försöka sy om gammalt, som anhöriga kunde undvara. Men det är tråkigt för barnen, när de aldrig får något nytt och t. o. m. får lida obehag av skolkamraterna för sina kläder.

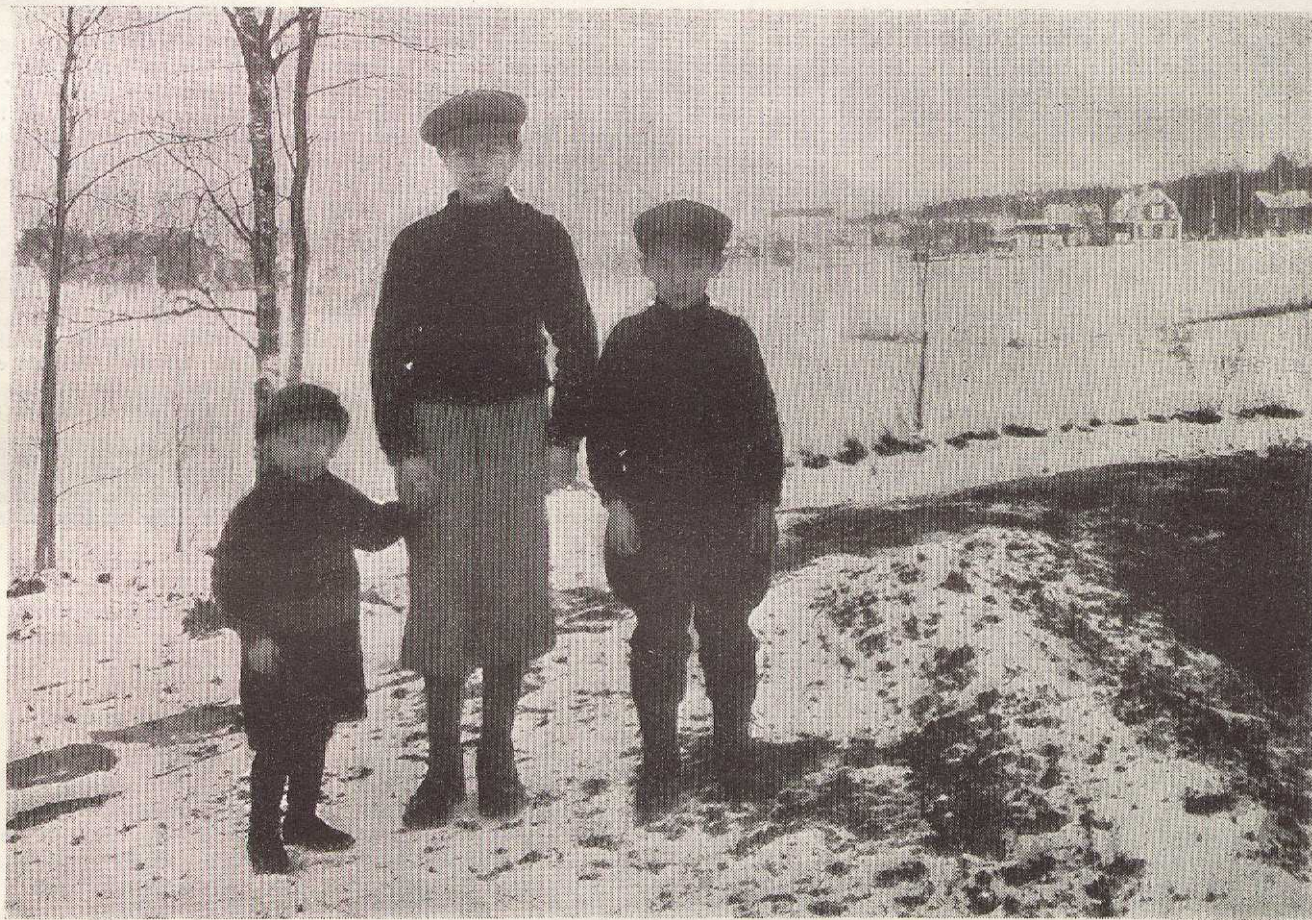
(Intervjuaren, som själv med fasa minns sin barndoms "ärvda" kläder, förstår så innerligt väl, hur barnen känt det.)

— Men nu är det bättre?

— Javisst, men kan man få någon krona över, så går

Han måste kanske när som helst försöka på sitt sätt hjälpa till med familjens försörjning.

Bilen för oss tillbaka till staden förbi ASEA:s mäktiga verkstadskomplex. Här har just lagts grunden till en ny, stor byggnad. Den elektriska industrien arbetar f. n. för högtryck. Men hur länge räcker högkonjunkturen? Det är den stora frågan. Under hösten har ASEA anställt många nya arbetare. Skall deras anställning bli varaktig? Eller ska de snart kastas ut i arbetslöshet? Ingen kan i dag med säkerhet svara på frågan. O s ä k e r h e t e n — o t r y g g h e t e n vilken nyss ställdes så levande för oss, blir vi på nytt påmind om.

Fjortonåringen Lars Einar med sina båda bröder på hemmets tomt. I bakgrunden skymtar Ludvika.

den till betalning av skulder, som vi måste skaffa oss under de svåra åren. Vi skulle t. ex. så väl behöva en ny uppsättning sängkläder, för de gamla börjar bli slitna. Men vi kan inte skaffa oss. Skulle det emellertid bara bli jämn arbetsinkomst, skulle det väl gå att ordna så småningom.

— Det är således den ojämna arbetsinkomsten, som utgör den största svårigheten?

— O t r y g g h e t e n rider en som en mara ibland. Man vet inte den ena veckan, hur det skall vara nästa. Det är det som är så svårt. Det gör också att man ingenting kan planera för barnens framtid. Som nu när Lars Einar — den störste pojken är 14 år gammal — ville fortsätta i läroverket. Inte var det någon mening i det. Man vet ju inte, hur länge han skulle kunna få gå där.

För en tid sedan hade vi tillfälle deltaga i en diskussion, där det talades hårda ord om kvinnornas ovilja att föda barn. När vi nu satt där i bilen, önskade vi, att vi hade haft med oss ett par av dem som talade dessa hårda ord. Kanske de skulle fått en annan uppfattning. Kanske de inte talat så mycket om ansvarslöshet, om de sett något av den otrygghet, som präglar arbetarhemmen idag. Eller kanske de skulle erbjudit sin hjälp att skapa tryggare förhållanden för det släkte, som växer upp?

En annan reflexion kom också för oss där i bilen. Det tycks, som om kvinnorna kände otryggheten hårdare än männen. Men varför stiger de då inte fram i tiotusental och hundratusental vid männens sida och hjälper dem i kampen för tryggare förhållanden?

N. A.

*Barnsköterske-
föreningens
sekreterare fru
Lisa Hansson
ger bl. a. råd
till mödrarna
följande:*

Malthos är ett erkänt och nyttigt näringspreparat att användas istället för vanligt socker åt barn med känsliga magar. Cirka 10 tsk. tages till varje liten tallrik mat samt gärna i vetevälling för mera försigkomna.

Fiskleveremulsion kallades av en läkare för "buteljerat solsken" och gör underverk, taget under den mörkaste årstiden och i ej för stora doser. Och gott tycks det också vara; de flesta små slicka skeden noga ren.

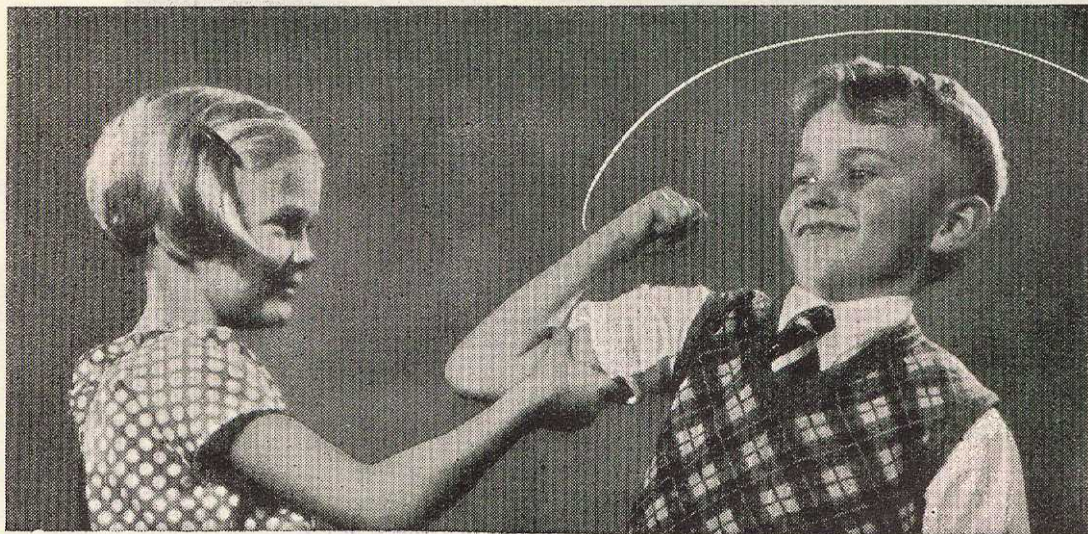
APOTEKARNAS KEMISKA FABR. A-B **ASTRA**

"Mor och barn"

en i Stockholm av Röda Korset anordnad instruktiv utställning, där materialet är mångsidigt utnyttjat. Befrukning, havandeskap, förlossning, barnets amning, vård, diet, kvinno- och barnsjukdomar — allt är väl upplagt och klart framställt.

Men betraktar man expositionen som idéutställning: en materialgruppering kring en viss, ledande tanke — och detta betraktelsesätt ligger här nära till hands — blir intrycket något blandat. Utställningens yttre orsak är naturligtvis nativitetens minskning. Detta framgår tydligt redan av diagrammet vid ingången: 1914 hade Frankrike lägsta födelsesiffran 19,9, 1933 hade Sverige lägsta siffran 13,7. Perspektivet utdrages mot framtiden: svenska folkets öde vid fortsatt födelseminskning åskådliggöres grafiskt. Bakåt saknar man däremot nästan helt perspektiv. Framställningen behövde i viktiga punkter kompletteras. Det kompletterande materialet hade man väl, begripligt nog, ansett falla utom ramen: komma in på socialpolitikens område. Givetvis är detta riktigt om utställningen betraktas som specialutställning. En utställning uppbyggd kring en ledande idé kan däremot knappast undgå att åtminstone beröra flera områden. Sannolikare är dock, att detta material ännu ej finnes tillgängligt, utkristalliserat. Nu tycker man sig vid viktiga moment i utställningen se likt ett skuggspel skymta de utfyllande elementen. T. ex. vid tabellen "vad den blivande modern bör undvika och iakttaga" inställer sig i medvetandet pendangen "vilka mödrar ha möjlighet till detta"? Likaså när man ser vad babyn behöver. Mest iögonenfallande blir dock bristen vid tabellerna om barnbegränsningens orsaker (här f. ö. ett av de roligaste diagrammen: den barnlösa familjen åskådliggöres av den lilla svarta terrier-hunden, som nu är på modet!). Hela det omfattande kapitlet om barnbegränsningens orsaker förbigånget! Allt som antydes är att familjer i smålägenheter ofta äro barnrikare. Meningen är väl då: barnbegränsningens orsak bekvämlighet och egoism. Men man har väl också att räkna med den hos ett kulturellt högtstående folk större enskilda ansvarskänslan inför livsallstringen. Var finnes materialet om ekonomiska och sociala missförhållandens hämmande inflytande på barnallstringen? "Anses detta för sekundära skäl, som måste vika för det vitala livets krav? Finner man dessa inblickar ruskiga? Man har dock svårt att undgå att tycka det en utställning av sådant allvar och dylik bärvidd ej borde dra sig för att gå till botten med problemen — för att om möjligt klargöra och vederlägga. Samlandet och sovrandet av detta material hade kunnat utgöra ett rikt kvinnligt arbetsfält.

Bl. a. bör det material, som gestaltas i detta nummer av Morgonbris, med fog kunna anses ge en del av det komplement Röda Korsets utställning behöver, och sålunda bli en länk i den kedja som leder vidare mot sundare, gynnsammare förhållanden för både mödrar, fäder, barn.

Här finns det krafter

Det beror på att han har en förständig mamma, som varje morgon och kväll låter honom få en stor kopp Ögoncacao. Det är en närande, lättsmält föda, som gör barnen starka och duktiga. — Även för vuxna är det välgörande att börja da-

gen med en portion Ögoncacao... det är en god föda som mättar utan att tynga.

Var noga med att alltid ha ett paket Ögoncacao hemma. Det finnes att få i alla hushållsaffärer.

Mazetti
ÖGON-CACAO

TILL PER ALBIN

Den blomsterprydda gondolen
gled
utefter Älvsborgs böljor ner
så sjöng Per Albin med känslig
röst
i sången fick han ljuvlig tröst.

Kring pannan bar han en seger-
krans
(förutom hår som i massor
fanns).

Det märktes tidigt på denna påg
att stordåd lekte i hans håg.

Han kom från Skaune, det fede
lann
där Bäckahästen går löst på
strann
och tjusar flickor och drar dem
i havets vreda böljor ned.

Och håren falla och åren gå
Per Albin sjunger glad ändå,
men nu Per Albin för Dig i kväll
vi sjunger fyrfallt Hell!

Den blomsterprydda gondolen
gled
för Dig en skuta med stav och
rev.

Du fick ett statsskepp att ro i
land
och det Du styr med säker hand.

Du skutan styr och det går så
fint
och alla mothugg mot Dig slå
slint.

Och det är fler av landets mör
som känna Dig som en stor
charmör.

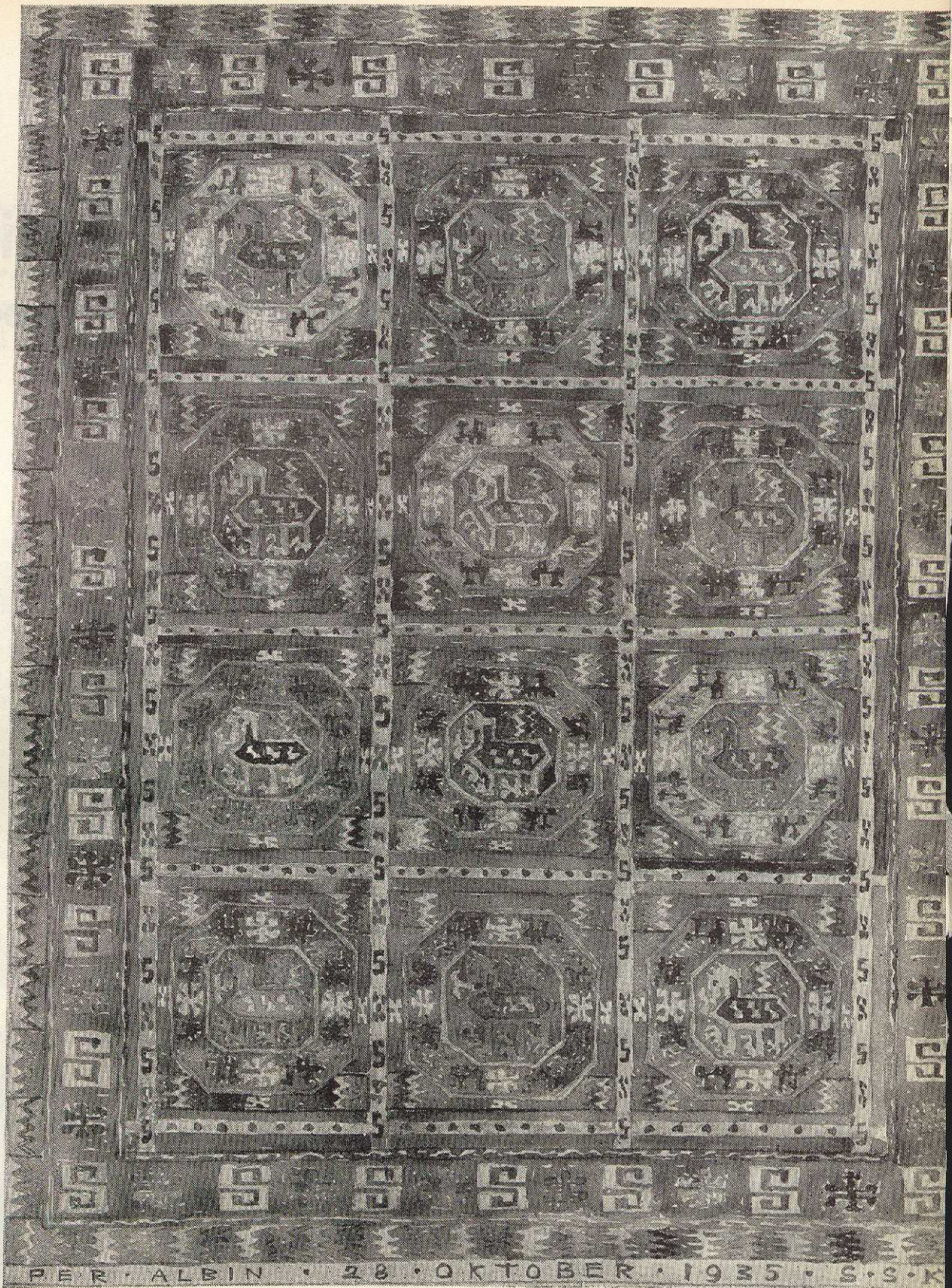
Dock kvinnohjärtan Du tänt i
brand

i tusental i detta land
och vi försökt i en matta röd
att väva in vår kärleks glöd.
Den skall Dig minna om Skånes
slätt

där de "vida gårdar" stå så tätt.

Den skall Dig minna om Sveri-
ges mör,
som hjärtligt hylla sin charmör.

Kvinnorna kring Per Albin.

En vacker matta till sitt arbetsrum fick statsministern på sin 50-årsdag av kvinnorna i förbundet. Vi villfar helt visst alla givares önskan, när vi här tillsammans med Hulda Floods dikt återger den redan av experter omskrivna mattan, utförd efter det gamla skånemotivet Bäckahästen av Märta Måås-Fjetterström i vackra färger.

Fläckar på mjuka mattor avlägsnas lätt med **DILUTIN**

HUR AKTSAM Ni än är om Edra mattor, kan det likväl hända att det råkar komma en vanprydande fettfläck på dem. Gnid då fläcken med en trasa, fuktad med DILUTIN. Sedan Dilutinet avdunstat, borstas ludden upp med en ren borste — och mattan är åter ren och fräsch. Med Dilutin kan Ni förövrigt underlätta en mängd andra rengöringsarbeten. Dörrar och väggar i köken, där matoset avsätter sig, bli glänsande rena av en Dilutintorkning, vid "kemisk tvätt" i hemmet ger Dilutin lika gott resultat som bensin utan att vara tillnärmelsevis så eld-farligt och till rengöring av parkettgolv är DILUTIN oöverträffat.

SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE AKTIEBOLAGET

DILUTIN

Vi leva 1936

Under denna gemensamma rubrik kommer i år att samlas klubbreferat, notiser, smärre meddelanden om förbundsarbetet och meningsutbyten om verksamheten etc. Den populära avdelningen, Morgonbris läsare diskutera, fortsätter som förut under egen rubrik.

TÄND VÅRDKASAR PÅ BERGEN

Det kämpas i våra dagar, på alla fronter, en kamp mellan gammalt och nytt. Så i samlevnaden mellan nationerna som ock i samlevnaden mellan människorna. Nya uppgifter ropa på medborgarna, och somliga lystra, andra slå dövörat till. De som hittills hållit sig mest oberörda av tidens strömningar äro kvinnorna. De få kvinnor, som lystrat till maningsropen ha varit som en ropandes röst i öknen. Men skaran växer. Och allt eftersom den växer, växer även oron på motsatta sidan, där man helst vill ha allt vid det gamla. Och man skriar om att kvinnorna skall tillbaka till hemmen. Precis som om de någonsin lämnat hemmen, eller som om någon ens menat detta med maningen att kvinnorna ska vara med i arbetet för att skapa om samhället till ett gott hem för alla. Vad som hänt är endast att några bland dem försökt att anpassa sig efter tidens krav. Och på detta ha hemmen ingenting förlorat. Den anpassningen måste i stället fortsättas om det inte skall bli ett bakslag i utvecklingen. De flesta hem måste ges ett annat andligt innehåll, eller rättare de måste ges ett andligt innehåll. Men då måste också husmoderns roll bli en annan. Vi ha skapat oss en husmoderstyp som vi satt liksom ett trälamärke på. Hon har blivit en tjänsteande, vars huvuduppgift blivit att passa opp på alla i stället för att vara hemmens andliga medelpunkt. Är det någon om vilken man kan säga att hon sålt sin förstfödslorett för en grynvälling så är det vår tids husmoder. Hon plotttrar bort sitt liv på en hel massa dalt och småsaker, som hon tagit som den väsentliga innebörden i sin husmodersgärning. Och knappast på något område är det så svårt och ömtåligt att rucka på gamla fördomar, som just på hemlivets och särskilt i fråga om kvinnornas roll i hemlivet. Där är så mycket sentimentalt känslotänkande som ligger i vägen för utvecklingen. Men vi må s t e igenom det. De socialdemokratiska kvinnorna ha tagit som sin uppgift att, i sin mån, försöka bidra till en nyorientering på hemlivets område emedan det ju är där som den samhällsliga samlevnaden grundlägges. Och vi äro fast övertygade om, att socialdemokratiens och överhuvudtaget all demokratisk framtid är avhängig av den inställning hemmens kvinnor ha till densamma. Och vi äro också fast övertygade om att hemmens kvinnor kunna och må s t e bli den andliga kraft, som vår tid så väl behöver. Den andliga kraft som skall skapa om samlevnaden mellan människorna och därigenom också mellan

nationerna. Vi tro på vår uppgift och vi få i n t e misslyckas. Och när våra belackare säger att vi vill misskreditera hemkvinnornas arbete, så kan vi ta den beskyllning med knusende ro, ty vi veta att det är osanning. Vi vill inte misskreditera något arbete, men vi ta oss friheten försöka påvisa för kvinnorna att de använda sin tid och kraft dåligt när de envisas att hålla hemarbetet kvar i längesedan föråldrade former. Och vi anse oss inte begå någon dödssynd när vi uppmana kvinnorna, att i stället för att öda tiden på onyttiga handarbeten, läsa en bok eller tidning, eller delta i organisations- och studiearbetet.

Vi börja nu ett nytt år. Det gäller att intensifiera krafterna. Det gäller att ta nya tag.

Vill inte socialdemokratien stanna av i utvecklingen så måste den tillgodogöra sig den kvinnliga arbetskraften. För oss, som äro medvetna om detta gäller det därför att se till att kvinnorna i större och större skaror samlas under vår rörelses fanor. Och inte nog med detta, utan att de även bli medvetna, övertygade kämpar i vår befrielsekamp. Därför få vi inte förtröttas, inte låta oss nedslå av missmod och tvivel. Nej, låt ingången av det nya året bli ett löfte om ännu ivrigare arbete, om nya kraftiga tag.

Tänd vårdkasar på bergen och låt ljuset lysa ned i dalarna in i hemmen, in i kvinnornas sinnen och hjärtan, och det nya året blir för vår rörelse ett gott nytt år.

Hulda FLOOD

Den värdefulla

undersökning Morgonbris just håller på att avsluta har givit en god inblick i de svårigheter mot vilka det tappert kämpas runt om i vårt land.

Undersökningen belyser även den omständigheten att försäkringarna här fylla en mycket stor uppgift genom det betryggande skydd de skänka åt våra ekonomiskt svagare befolkningsgrupper. Att förbättra detta skydd är just den kooperativt ordnade försäkringsverksamhetens strävan, varför envar för socialt framstegsarbete intresserad bör ansluta sig till densamma.

Skydda hem och anhöriga genom att försäkra i

Kooperationens försäkringsanstalter

Folket

Samarbete

»MADRASSERNA BLIR RIKSDAGSFRÅGA»

Småhemmens husmödrar, som alltid måste tänka på att köpa det billigaste tänkbara, köper därmed ofta med sig hem en farlig smittokälla, när det rör sig om sängkläder, framhölls det vid Göteborgs socialdemokratiska kvinnodistrikts möte, som anordnats för att komma tillrätta med gråvadden.

— Sverige har nämligen inga bestämmelser om att råmaterialet, som består av lump, skall rengöras före användandet, framhåller för Morgonbris fru Inez Söderberg, som varit en av de ivrigaste initiativtagarna till detta möte, som säkerligen skall få goda resultat. Vaddfabrikerna riva, piska och karda lumpen till vadd, men någon betryggande desinfektion åstadkommes inte därigenom. Smittoriskerna måste anses vara stora, då lumpen består av gamla begagnade kläder och vaddtäckan, och då man betänker att en stor del av den tillvaratages direkt från soffhögerna.

Andra länder, som Norge, Danmark, Finland, England och Amerika har lagvägen kommit åt gråvadden. I Tyskland har fabrikanterna själva gjort en överenskommelse om att inte använda orent stoppningsmaterial. De svårigheter, som yppat sig varje gång det hos oss gällt att få en ändring i det svåra missförhållandet, förmådde Göteborgs kvinnodistrikt att förutom sitt opinionsmöte sända en vädjan till den socialdemokratiska riksdagsgruppen med begäran om stöd, då ärendet nu kommer upp vid riksdagen genom motioner.

— Och orsaken till att gråvadden just nu blivit så aktuell i Göteborg?

— Ja, upprinnelsen var en anmälan till Göteborgs hälsovårdsnämnd mot en fabrik, som beskylldes för att använda trasor, som bemängda med exkrementer och blod utan föregående rening fått gå igenom rivmaskinen och sedan varit färdig vadd. Nu kunde man inte komma någon vart i hälsovårdsnämnden. Men allmänhetens ögon var fästa på missförhållandet och när vi efter mönster av Morgonbris andra industribesök beslöt oss för att besöka en fabrik, valde vi en sängklädesfabrik, då vi antog att den tillverkade gråvadd och ville se hur det gick till. Emellertid tillverkades

där, i Svensson och Bourghardts fabrik endast prima sängkläder. Paradismadrassen är firmans specialitet. Men direktören gick i sitt föredrag till härnad mot gråvadden, så att vi blev fast övertygade om att någonting måste göras och det av oss husmödrar. En opinion måste väckas och det har vi nu gjort här i Göteborg, så pass kraftigt att frågan kommer före i riksdagens båda kamrar. Så har Morgonbris uppslag med fabriksbesök kommit att bli hälsovården till verklig nytta. Men hur är det i Stockholm. Finns det där också opinion mot gråvadden?

BRUNNSVIKSBREVET

Hur ofta har jag ej hört Brunnsviksresenärer uttala ordet Brunnsvik med en särskild klang. Äntligen gjorde stipendier från förbundet och Vasaklubben det möjligt för mig att själv resa dit. Jag kom till Brunnsvik en underbart vacker söndag med klarblå himmel och sol.

Vi voro ett 50-tal resenärer som steg av vid Brunnsviks anhalt och alla tycktes vara på lika strålande humör som naturen var skön. "Brunnsviksandan" kom en till mötes.

All oro var som bortblåst. Här skulle man göra sitt bästa både för arbetet och glädjen. Sådana tankar odlades nog hos lite var, ty fast eleverna ägde "frihet" höll alla styvt på regler och föreskrifter.

Tilltalsordet mellan lärare och elever var du och detta gjorde att i cirklarna rådde en kamratlig anda som gav alla deltagare en viss säkerhet.

Genom den utmärkta arbetsordning fingo vi en del eftermiddagar fria för eget val. Då badades, lästes, promenerades och idrottades det. Tidningsrum, bokstuga och läsesalar utnyttjades flitigt. Det fanns även fyra båtar, som stod till förfogande. Kl. 7 på morgonen ringde en "vällingklocka". Vi skulle få första frukost som bestod av välling och kaffe med stora färska bullar.

Den som kom försent till matsalen möttes av ett "buande" vara vem det ville. — Och att "bua" voro L. O.-eleverna styva på. Kanske det gjorde sitt till att de med sina 6 månaders kurs kände sig "gamla i gården". Något som man lägger märke till på Brunnsvik är sängen. Det sjöngs alltid efter maten.

Då vi kom och då vi for ordnades samkväm. Vi bjöds då på kaffe i matsalen och så blev det dans i gymnastiksalen. På avslutnings-samkvämet som ordnats särskilt trevligt med lutsång, teater etc. höll representanterna för våra grannländer och Skåne tal. Vår danske och norske kamrat voro båda hänförda över kamratandan, naturens skönhet och utbringade leve för Brunnsvik och gemenskapen mellan de skandinaviska länderna och deltagaren från Skåne framförde dessutom ett tack till kökspersonalen "ett tack för god mat och mat i rättan tid" humoristiskt och trevligt.

Förutom alla föreläsningar och studiearbetet

ordnades två utflykter för oss. En bilfärd genom Väsman och Sunnan till Uberget, en båtfärd med sång och kafferast. Utsikten från Uberget och båtfärden voro mycket vackra men det gick dock inte upp mot Säterdalens tjuvning. Den bussresan var en upplevelse, man måste fångas av dalens skönhet.

Dessa höjder och dalgångar, forsar och små sjöar väckte hänförelse. Vi var några stycken som tog oss en promenad upp till Bispsbergs klack. Färden var nog litet arbetsam. Men väl vid målet så var vi 350 meter över havet, och utsikten över nejden var värd besväret. Mycket mer hade jag velat berätta men ett vill jag ha sagt och det är att Brunnsviksvisitationen blev ett minne för mig, en upplevelse som jag sent kan glömma samtidigt som det blev en trängtan att få lära känna och se mer av mitt eget lands skönhet.

DET KÄNNES BITTERT

när man ständigt gäckas i sina försök att göra sitt bästa för de sina. Från Malmön skriver en av Morgonbris vänner: Jag undrar om ni känner till Nordisk Hemindustri. Det stod en annons här i Kuriren att man kunde få arbete därifrån med att göra s. k. teneriffastjärnor. Jag tänkte att jag kanske kunde tjäna något till skor åt mina små. Jag skickade efter en provsats material för 3:70, men döm om min besvikelse, då jag fann att den innehöll 4 små garnnystan, en provstjärna, en påbörjad stjärna och en pappskiva att göra dem på. För att tillverka en sådan stjärna åtgår en och en kvarts timme. Betalningen för en stjärna är 5 öre för garnet och 5 öre för arbetet.

Jag grubblar natt och dag över hur jag skall kunna tjäna några kronor, och jag är tacksam över att det finns så vänliga kamrater i klubbarna runt landet som vill hjälpa oss härnere. I förrgår fick jag del av insamlingen i Örebro, varigenom familjen blev försedd med strumpor och tröjor. Min kamrat fick med av Halmstadspengarna. Det blev skor till två av hennes barn.

I förra veckan måste en av våra ivrigaste klubbister åka iväg till ett vilohem, meddelas från Hunnebo kvinnoklubb. Hon var alldeles nedbruten och doktorn upplyste att svält och umbäranden var orsaken. Hennes tre små barn måste under själva juldagarna föras till främmande hem. Tillståndet här är förfärligt. Kvinnorna orkar inte hålla hemmen uppe, den ena efter den andra faller ihop. De ligger oss så varmt om hjärtat, och vi är tack-

TYGET TILL
SKÖTERSKEKAPPORNA
KÖPES HOS

DAVID SÖDERMAN
DROTTNINGGATAN 22 - STOCKHOLM

Endast hos oss

erhåller Ni de av Barnsköterskeföreningen godkända tygerna till Svenska Barnsköterskeföreningens uniform.

Så väl det extra prima bomullstyget till vardagsdräkten, som det verkligt eleganta tyget till högtidsdräkten, båda dessa tyger verkliga kvalitetsvaror.

Dessutom framhålla vi vårt GARN — ELDORADO där Ni erhåller ett enastående urval av modeller att välja på, så väl till Baby som för vuxna.

Till varje modell finnes en verkligt tillförlitlig arbetsbeskrivning, som erhålles vid köp av garn, och Ni kan alltid vara säkra på att finna det garn Ni önskar ur vår oerhört rika sortering.

Order till landsorten mot postförskott.

N O R D E N S S O N S
STOCKHOLM, ODENGATAN 73 (Odenplan). Tel. 3234 16

Barnsköterskeföreningens ärmbindel

SVENSKA BARNSKÖTERSKEFÖRENINGEN

MÖDRAR
vid behov av skolad
arbetskraft så anställ
för Edra barns vård en
sköterska ur

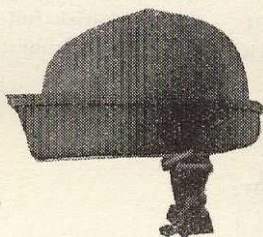

Sköterskekapporna sys av

SKRÄDDARE BRANDT

REGERINGSG. 97 STOCKHOLM

Alma Bengtssons Eftr.
(Augusta Rydberg)

SJUKSKÖTERSKEHATTAR

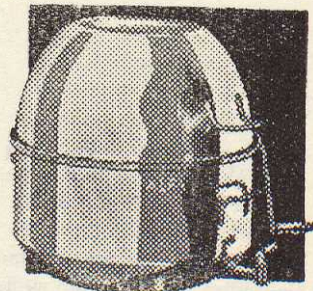
Modeaffären Malmskillnadsg. 23
Stockholm Telefon 20 87 22

*Mor sköter baby,
Babys tvätt sköter
sig själv...*

SEPARATORS FABRIKAT

Småtvätt varje dag — utan nämnvärt besvär eller tillsyn — med ALFA. Enkel, lättskött och effektiv. Ingen nötande gnuggning, ingen vridning, intet vattenslask, ingen besvärande imma i köket. Tar ringa plats, är blank och prydlig. Oumbärlig för barntvätt, veckotvätt och mindre hushållstvätt. Storlekar även för tvättstugor.

ALFA för rationell hemtvätt

AKTIEBOLAGET ALFA-LAVAL, Sthlm 1

Begär kostnadsfri demonstration

i vår utställning i Stockholm: Hamngatan 7, Tel. 50 04 95

samma för den hjälp, som kommer dem till del.

Och de bättre lottade kamraterna ute i landet har heller inte varit överk-samma. Insamlingar, basarer, fester har samlat in pengar och kläder till bohuslänska hem till julen. En sycir-
kel i Ålsten har förfärdigat gryt-lappar, barnkläder m. m. som vid en basar inbringade inte mindre än 205 kronor. Kvinnoklubben i Sjuntorp kunde bidraga med 300 kronor och en del kläder, Hembiträdesföreningen och kvinnoklubben i Lund har samlat in 80 kronor, Nynäshamnsklubben 310 kronor jämte över 66 kg kläder. Som svar på Morgonbris Bohusläns-nummer sände vidare Fred och Frihet i Halmstad till stenhuggarna, 100 kro-nor, som inkommit vid en fredsvesper och en doktorinna i Göteborg 50 kro-nor kontant samt en del kläder. Med-lemmar i Svenska barnsköterskeföre-ningen ha virkat och stickat klännin-gar och koltar och byxor för de minsta.

Från Solna har kommit 15 kronor, Dorotea 10:50, Eskilstuna 22, J. L. i Göteborg 5, Kristianstad 25, Kristine-hamn 10, Krylbo 5, Limhamn 16, Lin-köping 8, Ljusne 42, Ludvika 10, Lu-leå 20, Malmö soc.-dem. kvinnoklubb i två omgångar 55:10, kvinnoklubben Kamraterna i Malmö 32:62, Malmö östra 47:43, Oskarshamn 25, Skär-blacka 80, Stjärnsund 68:50, Storvik 5, Strängnäs 50, Sundbyberg 15:20, Söderhamn 25 och Bunkeflo 7:50, var-jämte genom fru Agnes Foss har sänts 50 kronor.

MOR OCH VI

Mor hör till den "gamla stammen" men Mor är i allra högsta grad modern och ung, ja, ibland yngre än vi, hennes "flickor". Om Mor hade anlag för att se tillbaka, skulle Hon på sin 75-års dag, trettondagen, med bävan undrat hur det kunnat gå. Då hon vid 9 års ålder förlorade sin egen mor och kom som "lillpiga" till en vävare kan man säga att hennes långa och hårda men segerrika kamp för tillvaron började. Gift vid 19 år, 9 barn under loppet av 16 år, med

utomhemsarbete bidragande till den stora fam-
iljens försörjning. Kunde där bli något till
övers för "intressen"? Jo, vad det blev. Aldrig ha vi märkt eller känt att dessa Mors
intressen tagit något ifrån oss av moderlig-
heten, omsorgen, omvårdnaden. Nej, där har
blivit över även för andra, ty när hennes
egna barn vuxit något så när har hon tagit
sig an barnbarn och andras barn. Hennes mo-
derliga omsorger äro outtömliga, de räcka till,
inte endast för barn och barnbarn utan för
alla unga människor, hon kommer i beröring
med. Barns och barnbarns framgångar och
glädje ha varit hennes egna, liksom deras mot-
gångar och bekymmer varit hennes egna. Hennes "utom hemmets"-intressen ha varit
godtemplarorden och socialdemokratiska kvin-
noklubben. Hon har inte "knatat" sig till någ-
ra poster, det har inte legat för henne men
hennes klokhet och hennes varma intresse ha
gjort hennes ord gärna hörda och hennes råd
värdefulla. Hennes vakna sinne och andliga
spänst ha knappast av de senaste årens sjuk-
lighet kunnat stäckas.

För oss "hennes flickor" som haft förmånen
få vara i hennes omedelbara närhet har hon
varit medelpunkten i vårt och våra familjers
liv, en kärleksfull mor, en rådgivande vän
och en god kamrat. *Agnes SÖDERQVIST*

TRO PÅ DIN KAMP

Det blåste en frisk vind över Morgonbris jul-
nummer. Var novembernumret enastående,
ber jag få säga att julnumret stod icke efter.
Jag läser recensionen över Sigrid Gillners
handlingssätt, och jag anser att red. försökt
att skriva så mildt och förstående som möjligt.
Många av oss ha så lätt att döma, men alla
ha vi möjlighet att fela. Jag beklagar bara
att Sigrid Gillner så har köpslagit med sin
själ. Så dyrbar för oss som den var. Jag
tycker vi ha Sigrid Gillner att tacka för så
mycket. Hennes förutvarande handlingar får
stämpla henne, och jag tror de håller män-
gen hård kritiker på avstånd.

Hon har arbetat hängivet för att vi skulle
väckas och förstå livets mening. Hon har
gjort ett oerhört arbete för att klubbarna
skulle kunna upptaga arbetet för socialismens
förverkligande. Att det inte gick fort nog
för Sigrid, därav hennes misstag och hennes
famlande.

Är det ödets ironi, att Naima Johanssons ar-
tikel om Kata Dahlström kom i samma num-
mer. I så fall tackar jag av hjärtat.

Kanske är det väl mycket sagt, att boken om
Kata Dahlströms levnadsöde är min bibel.
Men jag har nu en gång sagt det och det
står jag för.

Det är vår käraste timme i klubben, när kam-
rat Lena Gran läser ur den, när hon ger oss

en inblick i Katas levnadsförhållanden och
hennes kamp för socialismen. Och då vi få
följa henne på härjarsträt genom de svenska
bygderna.

Det är något, som är värt att uppleva. Det
råder en andlös tystnad, när berätterskan rul-
lar upp den ena händelsen efter den andra,
och visar att för Kata var inget omöjligt trots
allt motstånd hon kämpade emot.

Ack om kvinnoklubbarna ville ta fasta på
hennes arbete och insatser för svensk social-
demokrati, hennes outtröttliga sökande efter
det rätta och sanna. Ingen har väl som hon
blivit smäddad offentligt av sina egna menings-
fränder och sin egen samhällsklass, och ändå
står hon för mig på ett visst sätt jämsides
med Hjalmar Branting.

Tänk om vi litet var ville sätta oss in i
hennes ofta så bekymmersfyllda arbete. Så
lätt vi har att kunna utföra vårt arbete, om
vi bara hade den anda, som Kata var be-
själad av. Vi kan lära av henne och söka
skapa om oss själva till självständiga männi-
skor, som utan påtryckning av en massme-
ning själva vill handla och tänka, och förstå
att på dem beror samhället. Ja då först tror
jag vi kommer till målet.

Men då få vi fortsätta att fördjupa oss i
problemen och framförallt icke falla för för-
sta bästa motgång utan tvärtom låta den
sporra ännu mera till arbete. Inför lumpen-
het växer vår styrka, inför överlägsenhet och
dumbhet är den stor, som vågar säga sannin-
gen och strida för den.

Den maningen skulle jag vilja ge: försök få
tag på boken om Kata Dahlström. Studera
den, det är den värd. Säkert skall många ge-
nom den förstå själva ordet socialism. Då be-
höver vi icke väckla inför Sigrid Gillners be-
kännelse, utan bara beklaga, att hon icke hade
tålmod. Då skall vi med förnyad styrka gripa
oss an med verket.

Katas arbete har i viss mån blivit förverkli-
gat i den kvinnliga rösträtten, men hur an-
vänder vi den? Visst ha vi en del kvinnliga
ledamöter i nämnder och styrelser. Men det
räcker icke, vi måste ha ännu flera. Vad har
ej befolkningsfrågan rivit upp, som vi aldrig
haft den minsta aning om. Lyssna i radio,
tag emot vad som där ges gratis, som ej nog
kan värderas. Där framkommer mycket som
ger oss tillfälle till reflexioner. Är vi kom-
petenta att förstå det? Det är ju här inte
bara fråga om reklam för flera barn. Nej
här finns mer att lära.

Jag skulle vilja säga med Katas ord: Kam-
rater, sammanslut Eder, läs och studera. Tro
på din kamp. Det är ett ädelt mål, du går i
strid för, och aldrig skall du vinna seger om
du ej själv tror på idén. Inte är vi sämre
nu än för 40 år tillbaka. Vi ha nu så stora
möjligheter att kunna vinna mer kunskap med
så värdefull litteratur som i dessa dagar stå
oss till buds. Och ni skall aldrig behöva ångra
eder eller känna den vantrevnad, som en del
kvinnor lider av, när de av en eller annan an-
ledning blivit besvikna.

Med raskt mod och ljus blick gå vi året 1936
tillmötes. Det året ger oss arbete i anledning
av valet. Då behövs vi och då skall vi ej
behöva vantrivas om vi väljer det bästa som
bjuds oss.

Maja STARK

AKTUELLA

politiska, sociala och ekonomiska
PROBLEM

behandlas och diskuteras i

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN

Organ för Landsorganisationen i
Sverige.

Redaktör: SIGFRID HANSSON

Pris för år Kr. 6:15

Prenumeration genom posten eller
hos

LANDSSEKRETARIATET,
Barnhusgatan 18 - Stockholm
Telefon 10 50 49 - Postgiro 850

Landskrona socialdemokratiska kvinnoklubb har hållit sin sedvanliga vinterauktion. Stora salen var i det närmaste fullsatt, då klubbens ordförande fru Amalia Nilsson hälsade de närvarande välkomna. Unisont sjöngs Arbetets kvinnor. Därefter hölls auktion på under hösten utfärdigade handarbeten. Varorna betalades rätt så bra, vilket blev ett välkommet tillskott i klubbens kassa. Klubbens amatörer spelade en liten pjäs — Går du med — vilket livligt uppskattades. Därefter bjöds på kaffe och festen avslöts med en svängom.

Södra K. F. U. K:s Skola för hushållsarbete, Kocksgatan 47, Stockholm, börjar den 8 jan. 1936 sitt 20:de arbetsår. Ett 100-tal elever har under det gångna året mottagit undervisning i allt som hör till hushållsarbete.

I skolhemmet mottagas i helinackordering, så långt utrymmet medger, de elever som ej kunna bo i sina hem. Genom anordnandet av hemaftnar, kamratmöten m. m. söker skolan vara en fast punkt för eleverna även efter slutad kurs.

Då ett hembiträde med yrkesutbildning ej behöver befara någon arbetsbrist är efterfrågan på skolans elever synnerligen stor, och har ej hittills tillnärmelsevis kunnat tillgodoses. Mindre bemedlade elever erhålla statsstipendier.

Trollhättans socialdemokratiska kvinnoklubb har hållit ett synnerligen välbesökt möte. Därvid lämnades av Hedvig Smedberg en utförlig rapport

från den av Älvsborgs norra socialdemokratiska kvinnodistrikt anordnade talarkursen, som under 3 dagar pågått å Hotell Bele under Hulda Floods ledning.

ett fast underlag som ej ger vika
för fotens tryck

T - S U L A N

ger foten det erforderliga stödet.
Den är fast men böjlig, ej tröttande
och tre gånger så slitstark som läder.

Pris 1:85, 1:65 och 1:45 för resp. herr-,
dam- och barnstorlekar inkl. 1 tub
klisterlösning.

TRELLEBORG

GUMMISULOR OCH KLACKAR

Det är lämpligt att sätta på T-sulor,
när skorna anpassat sig efter foten

Erhållas hos skor- och läder-
handlare samt skomakare.

Synpunkter på

Försvars- frågan

framläggas i en artikel
av

P. A. H-n

I det första numret av

SAP INFORMATION

Tidskriften

som ingen intresserad
partivän kan undvara.

I det första numret återfinnas vidare artiklar om
bostadsfrågan, arbetslösheten och arbetslöshetsför-

säkringen, om bensin-
debatten, jordbrukshjäl-
pen och levnadskostna-
derna, om de nödställda
landsändarna och om

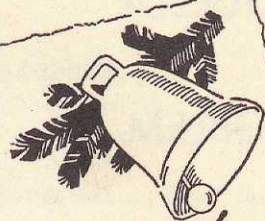
Sanktionerna
mot
kriget

24 nummer pr år. Pris kr. 3:—

Sänd prenumerationsavgiften till

SAP-Information, Sveavägen 68, Sthlm.
Postgiro 59248.

Kvinnoklubb i Skellefteå. Socialdemokratiska kvinnoförbundet har gemensamt med kvinnodistriktet i länet sänt fru Beda Jansson, Stockholm på en kortare visit till Västerbotten. För norra länsdelens vidkommande har fru Jansson besökt Boliden samt deltagit i ett av Skellefteå arbetarekommun anordnat möte, där hon medverkade i programmet. Den 3 sept. anordnades ett speciellt kvinnomöte, där en klubb på 11 medlemmar bildades och till styrelse valdes fruarna Signe Stjärna, Linnea Dahlin, Ellen Dufke, Anna Öhman och Siri Jonsson. Som ordförande fungerade nu fru Alfhild Fridén, Bureå, vilken jämte några av medlemmarna i Clemensnäs SDKK besökte mötet. Fru Fridén framförde kvinnodistriktets välkomsthälsning till klubben och dess tack till medverkarna för mötet.

God fortsättning

Början är bra — sen gäller det att bevara all denna sundhet genom åren — det blir ansträngande år. Barnläkarna rekommendera att barnen så småningom vänjas vid samma föda som de vuxna.

Börja tidigt med mjölkchoklad på ERGO. Det är ett utmärkt sätt att tillgodose barnens behov av allsidig näring. Speciellt värdefull är en kopp Ergo före sängdags. Då dröjer det inte länge förrän John Blund kommer. Småbarn älska den drycken. Ni skall se vilka förtjusta ögon den, första koppen Ergo får!

ERGO cacao

ENDAST
35
ÖRE

FRÅN MARABOU — SVERIGES *modernaste* CHOKLADFABRIK